

بەرگه ١٥٠ ٢٠٠٥

پیشنگی روژی کوردەواری

لە شەرحی بوخاری

ساز

وێزارەکی روژ-نێری
بەرگه ١٥٠ ٢٠٠٥
گشتی روژ-نێری ١٥٠ ٢٠٠٥
* بەرگه کخاوه *

دانەر

مهلا حسین شیخ سعدی

نووسینهوهو ئاماده کردنی بو چاپ

به شیر حسین سعدی

منتدی إقرأ الثقافي

www.iqra.ahlamontada.com

بەرگی ههوتهم

له سالی ١٩٥٢ دانراوه

پرشنکی پوژی کوردەواری له

شەرحی بوخاری

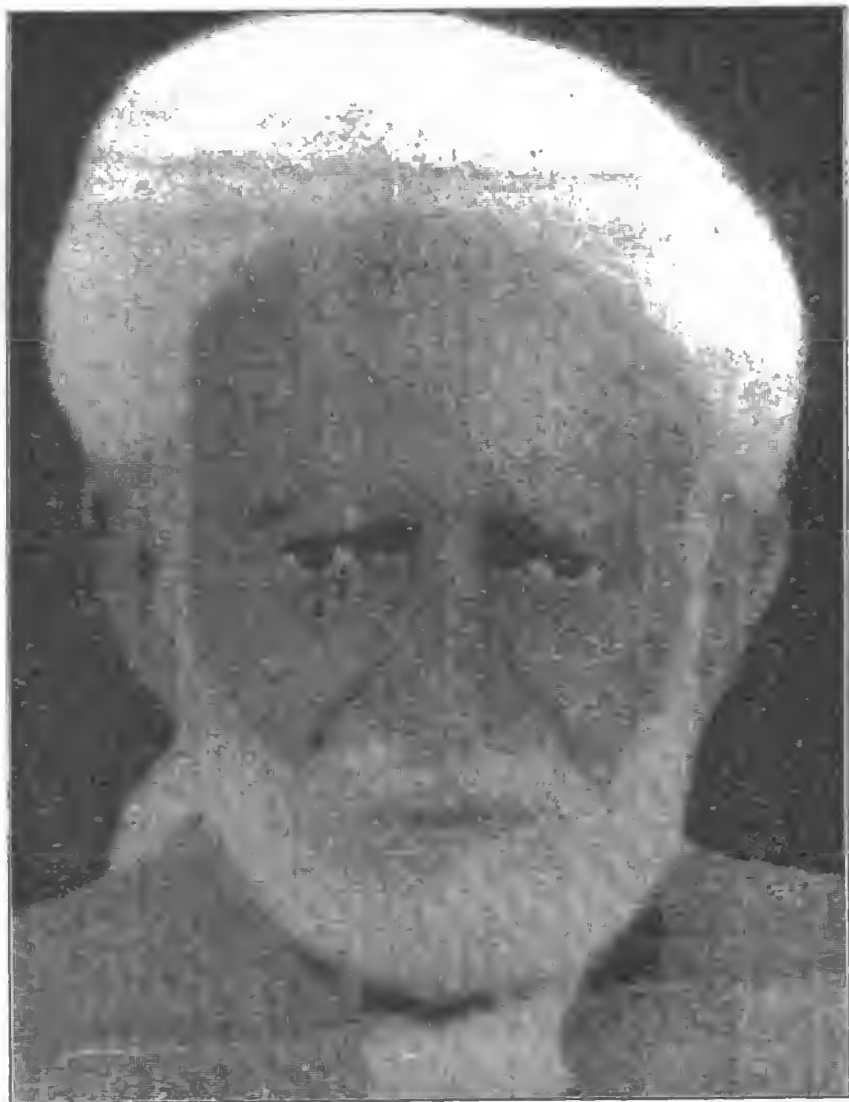
دانهەر
مهلا حسین شیخ سعدی

بەرگی جهوتهم

نووسینهوهو نامادهکردنی بو چاپ
بشیر حسین سعدی

لهسالی ۱۹۵۲ داندراوه

پریشکی راکتی کوردمولری لشمدرجی بوخاری
نورسیندوهو نامادهکردنی بز چاپ: پشیر حوسنه سعدی
کۆمپووتەر: نورسینگدی گۆنلار
تیراژ: ۱۰۰۰ دانه
چاپخانه ی گریستال - ههولێر

وینہی دانہر
مہلا حسین شیخ سہمدی
۱۹۸۳-۱۸۸۳

مێژووی ژبانی دانه‌رو داندراوه‌کانی له‌چهند دێریکدا

١٩٨٣-١٩٨٣

ناوی ته‌واوی مه‌لا حسين سه‌عدی فه‌يزوللايه نازناوی له‌ئهدهب (فانی) يه وه له‌هه‌ندێ هه‌لبه‌ستی نازناوی (کاکه‌ی) هه‌لبه‌زاردوه. به‌رچه‌له‌ک له‌عه‌شيره‌تی بلباسه له‌تيره‌ی (به‌رچه‌م) له‌سالی ١٨٨٣ له‌شاری هه‌ولته‌ر هاته‌ته دونياوه له‌ته‌مه‌نی شه‌ش سالي‌دا له‌به‌ر خويندنه‌ی داندراوه له‌م‌زگه‌وتی گه‌وره‌ی هه‌ولته‌ر که ناسراوه به‌ م‌زگه‌وتی بازاڕ پاشان له‌زۆر جیگا گه‌راوه بۆ خويندنه‌ی لای مه‌لا ناو‌د‌اره‌کانی نه‌وکاته وه‌کو مه‌لا عبده‌اللهی جه‌لی زاده‌و مه‌لا صادق له‌ م‌زگه‌وتی شتيخ جامی له‌شاری کۆتي و لای مه‌لا نه‌حمه‌دی سه‌کته‌ن و اجازهی مه‌لايه‌تیشی له‌هه‌ولته‌ر لای مه‌لا ابو‌بکر عمر افندي وه‌رگرتوه که ناسراوه به‌ (مه‌لا فه‌ندي).

بۆ يه‌که‌م جار له‌گوندی قه‌پلان بوته مه‌لا پاشان چوه گوندی سيارو خورمه‌له‌و سوڤه‌ژو دووگرده‌کان له‌سالی ١٩٤٧ له‌ دووگرده‌کانه‌وه هاته هه‌ولته‌ر بوو به مه‌لاي م‌زگه‌وتی -دارتاشان-.

له‌ماوه‌ی ژيانيدا هه‌روه‌کو خۆی ده‌ی فه‌رمو (٣٠) سی سال هه‌ر خه‌ريکی خويندنه‌ی بووه و (٢٤) بيه‌ستو چوار ساليش ده‌رسی به فه‌قه‌ی يان گوتوه له‌و گوندانه‌ی باسی کراو وه هه‌ر خه‌ريکی دانانی په‌رتوکی تايینی و دانانی هه‌لبه‌ست بووه، نه‌وا له‌خواه‌وه‌ش داندراوه‌کانتان بۆ باس ده‌که‌ين.

١- ژبانی ته‌سه‌ن ته‌فه‌سیري قورته‌ن که شه‌ش به‌رگه وه هه‌موو به‌رگه‌کانی بلاوکراوه‌ته‌وه نه‌و په‌رتوکه‌ی له‌سالی ١٩٣٠ داناوه به‌يه‌که‌م ته‌رجه‌مه‌و ته‌فه‌سیري قورته‌نی پيروز داده‌ندري له‌ کورديدا. وه له‌لایه‌ن زۆريه‌ی مه‌لايانی کاتی خۆی په‌سه‌ندکراوه.

٢- په‌رشنگی ږۆی کورده‌واری له‌شه‌رحی بوخاری که نه‌وه‌شيان ده‌به‌رگه نه‌وه‌ی به‌رده‌سه‌ستان به‌رگی ~~له‌سه‌سه‌مه‌~~ له‌م په‌رتوکه که شه‌رحی هه‌ديه‌که‌نی بوخاري به‌کوردي.

٣- ديواني هه‌لبه‌ست به‌ناوی (ديواني فانی) له‌سالی ١٩٨٤ بلاوکراوه‌ته‌وه.

٤- ته‌رجه‌مه‌ی قه‌صيده‌ی بوڤديه به‌کوردي له‌سه‌ر هه‌مان کيش و سه‌رو له‌سالی ١٩٨٥ بلاوکرايه‌وه نه‌و په‌رتوکه‌کانی سه‌ره‌وه‌م هه‌موو به‌چاپ گه‌ياندوه نه‌و په‌رتوکه‌کانی که هه‌شتا به‌چاپ نه‌گه‌ينه‌راون نه‌مانه‌ی خواه‌وه‌ن:

١- حقائق الخيام: ته‌رجه‌مه‌ی شيعره‌کانی (خديام) به‌زمانی عه‌ره‌بی.

٢- شه‌رحی جامع الصغیر به‌کوردي که سه‌ت به‌رگه.

٣- شه‌رحی ذات الشفا به‌کوردي.

٤- شه‌ريعه‌تی ئيسلام له‌چوار مه‌زه‌به‌.

٥- شه‌رحی له‌مه‌عات به‌عه‌ره‌بی.

٦- المنظوم فی العمود که بریتی به له (٧٨٧) دته‌ر هه‌لبه‌ست به‌ زمانی عه‌ره‌بی که باسی فه‌قی شافعی ده‌کا.

وه له‌به‌رواری ١٩٨٣/١٢/١١ له‌شاری هه‌ولته‌ر نه‌و زانايه کۆچی دوايی کرد.

بشير حسين

بلاوکه‌ره‌وه‌و کوردي دانه‌ر

۸۰۰: عَنْ أَبِي بَكْرَةَ (ض) الزَّمَانُ قَدْ اسْتَدَارَ كَهَيْئَةِ يَوْمٍ خَلَقَ اللَّهُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ السَّنَةَ اثْنَا عَشَرَ شَهْرًا مِنْهَا أَرْبَعَةٌ حُرُمٌ ثَلَاثُ مَثَاقِيَاتٍ نَوَافِعُهُ وَنَوَاحِيهَا وَالْمَحْرُمُ وَدَجَبٌ مُضَرَّ الَّذِي بَيْنَ جُمَاذِي وَشَعْبَانَ.

تەرجەمە

۸۰۰: دەگێڕنەوه لە ئەبێ بەکر (ناوی نۆفەیی کۆری حارثی ئەقفەفی بوو - پەزای خودای لێ بی - گوتی پێغەمبەر (د) فەرمووی زەمان وەکۆو ئەو پۆژەهێ لێ هاتەوه که خودا دروستی کرد ئاسمان و عارد. یەعنی ئەو عەدەتە یە عەرەب که جینا دەهێ کۆری عەوفی کەنانی داینا بوو تێکچوو [بەم تەرزه نەگەرچی چوار مانگیان لە مانگەکانی سالی دەگێڕا بە موحتەرەم و بەرێز. بەلام بۆ ئەوێ مەبەستەکانی خۆیان جێ بەجێ بکەن پێز گرتنە کەیان نەدەگێڕا بۆ چوار مانگی دیاری کراو بەلکی پێز گرتنە کەیان جودا دەکردەوه لە دیارکراوەکان بەهەوێسی خۆیان. ئەیاندا مانگیکی تر هەر بە قەسە ی خۆیان مانگی دیارکراو پێزی نەدەگێڕا. هەتا بەم غایەتە لە هەر مانگیک بەخۆیان هەوێسیان لێ بوایە دەیان کردە مانگی هەج بۆتێ زومەخشەری و ئەوانی تیش گوتووایە هەجی ئەو بەکر که لە پێش حجة الوداع بوو لە مانگی ذی القعدة کرا. بەلام حجة الوداع لە ذی الحجة بوو. نەجا بۆ دیارکردنی مانگەکانی بەرێز و موحتەرەم ئەم هەدیشە هات که فەرمووی. سالی دوازدە مانگە لەم دوازدانە چواریان بەرێز بەلام سێ لەم چوارانە لە دوو یەکتەین ذو القعدة و ذو الحجة و موحتەرەم. مانگی رەجەبیش زۆر لای عەرەبستانی (مۆسەر) بەقەدر و بەرێزە کەوتۆتە بەینی دوو مانگی جمادو مانگی شەعبان.

۸۰۱: عَنْ أَبِي نَرٍّ (ض) تَدْرِي أَيْنَ تَذْهَبُ فَأُنْهَا تَذْهَبُ حَتَّى تَسْجُدَ تَحْتَ الْعَرْشِ فَتَسْتَأْذِنُ فَيُؤْذَنُ لَهَا وَيُوشِكُ أَنْ تَسْجُدَ فَلَا يَقْبَلُ مِنْهَا وَتَسْتَأْذِنُ فَلَا يُؤْذَنُ لَهَا يُقَالُ لَهَا إِرْجِعِي مِنْ حَيْثُ جِئْتِ فَتَطْلُعُ مِنْ مَغْرِبِهَا فَذَلِكَ قَوْلُهُ تَعَالَى وَالشَّمْسُ تَجْرِي لِمُسْتَقَرٍّ لَهَا ذَلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ.

تەرجەمە

۸۰۱: دەگێڕنەوه لە ئەبێ زەر غەفاری پەزای خودای لێ بی گوتی پێغەمبەر (د) وەکۆو پۆژ ناوابوو راستەوخۆ بە منی گوت دەزانی پۆژ بوکوێ دەچی؟ گوتم خودا و پێغەمبەری خودا باشتەر دەزانی. ئەمە بۆتێ دەچی هەتا سەجەدە بیا لە ژێر عەرشی نەجا ئێز دەخوازی که

له پوږڅه لات هه لېږ. له سدر عاده تی خوی نيزن ددري و نه نيزکيش ددی که سه جده بيا وه نيزنیش ده خوازی که بو شوننی لېن هاتن که پوږڅه لات هه بچي نيزنیش نادري بو نه وي بچي پتی ده گوتري بگه پتوه نهو جيتگايه ی که لېن هاتوی يه عنی بگه پتوه سدر خه تی پوږڅاوات. تنجا له پوږڅاوا پيدا ددی بو عاله ميکی تر. ده بيته سبهينه پونه وي وه ده بيته شو لای نيتمه نه مديه فدهوای نايه ت که دده رموی.

جرمی خور ده گه پي و جده ريان ده کا له م دوو عاله مه نه گهر له يه کيک پوږڅي له وستر شوه وه پيچه وانه ش (۱) له بو مونته هايه ک و موسسته قه پيک که دوو مه غريب و دوو مه شرقه. وه کوو نايه ت ده لي (رب المشرقين ورب المغربين...) له سوره تی: الرحمن. به م حديشه پيروزه ش سلفيترا که عارد خروکی يه (کروي) يه. چونکی لای نه هلی سونه ت عارد - راست و راسته - واته - مسطحه - مه عنای نه م حديشه شيان به عاله مه ته کانی هاتنی قيامه ت داناوه که پوږڅ له مه غريبه بو سدر نيتمه له م حديشه ش تاييه ت مه نديک (ته خصيصی) هک نی يه بو سدر نيتمه و غه يری نيتمه).

۸۰۲: عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (ض) الشَّمْسُ وَالْقَمَرُ مُكُونَانِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ.

تدرجه مه

۸۰۲: ده گتيرنه وه له نه بو هوپه ريه (ره زای خودای لی بی) گوتی پيغه مبه ر (د) فدرموی خورو مانگ پيچرانه وه پوږڅی قيامه ت پوڅاکیان نامينی.

۸۰۳: عَنْ عَائِشَةَ (ض) مَا اِدْرِي لَعَلَّهُ كَمَا قَالَ قَوْمٌ فَلَمَّا رَأَوْهُ عَارِضًا مُسْتَقِيلًا اَوْنَيْتَهُمُ الْآيَةَ.

تدرجه مه

۸۰۳: ده گتيرنه وه له حه زره تی عائشه ره زای خودای لی بی وه کوو چاوی به هه ورپکی وا بکه و تايه. لی بوه شابايه وه بپاری ته ماشای ده کردو به ری لی ده سوړاندو ده چوه ژوري و ده هاته دهری (واته ده په شوکا). پاشان وه کوو ده باری نهو په شوکانه ی نه ده ما. هيمن ده بووه روي پيروزی گه ش ده بووه. منيش پيتم گوت به به ديارکه و تنی هه ور حاله تيکی وا له تر

(۱): هه روه کوو نيستاکه ده بينن نه گهر له ناوچه ی پوږڅه لاتی ناوهر است که لای نيتمه يه پوږڅی له نيوه ی تري گوی زه وی واته له دوو نه مرکای شمالی و جنوبي شوه. (بلاوکه روه).

دهـېـښـم. فرمـوـوـى نـازـاڼـم لـوـاڼـدـه نـم هـوـرـد وـهـکـو هـوـرـى قـوـمـى عـاد بـڼـ. وـهـکـو چـاـوـيـان پـڼ کـمـوت دـلخـوـش بـوون. گـوتـيـان بـارـاڼـان بـو دـڼ. کـه چـى پـړـيـو لـه عـدـزـاب، مـيـنـش تـر سـم هـډـيـه عـدـزـابـى تـيـا بـڼ. وـهـکـو بـارـاڼـيـشـى لـڼ هـاـت تـر سـم نـا مـيـنـى وـه دـلـم خـوـش دـېـږـى.

٨٠٤: عَنْ عَبْدِ اللَّهِ (ض) إِنَّ أَحَدَكُمْ يُجْمَعُ خَلْفُهُ فِي بطنِ أُمِّهِ أَرْبَعِينَ يَوْمًا. ثُمَّ يَكُونُ عِلْقَةً مِثْلَ ذَلِكَ. ثُمَّ يَكُونُ مُضْغَةً مِثْلَ ذَلِكَ ثُمَّ يَبْعَثُ اللَّهُ مَلَكًا وَيَوْمَرُ بَارِيعَ كَلِمَاتٍ وَيَقَالُ لَهُ اكْتُبْ عَمَلَهُ وَرِزْقَهُ وَاجَلَهُ وَشَقِيٍّ أَوْ سَعِيدٍ. ثُمَّ يُنْفَخُ فِيهِ الرُّوحُ فَإِنَّ الرَّجُلَ مِنْكُمْ لَيَعْمَلُ حَتَّى مَا يَكُونُ بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْجَنَّةِ إِلَّا ذِرَاعٌ فَيَسْبِقُ عَلَيْهِ كِتَابُهُ فَيَعْمَلُ بِعَمَلِ أَهْلِ النَّارِ وَيَعْمَلُ حَتَّى مَا يَكُونُ بَيْنَهُ وَبَيْنَ النَّارِ إِلَّا ذِرَاعٌ فَيَسْبِقُ عَلَيْهِ الْكِتَابُ. فَيَعْمَلُ بِعَمَلِ أَهْلِ الْجَنَّةِ.

تشریح و تفسیر

٨٠٤: ده گيتړنه وه له حه زړه تي عبدالله ي کورې مه سعود په زاي خوداي لټي بي. گوتي پتغه مېهر (د). ناموزگاري نيمه ي ده کرد که له هه موو ژيانې خوځي هدر پاست بوه له قسه ي خوځي و نسه تي راستيشي وه بال دراوه له وه عدي خوداي خوځي فدرمووي به يې گومان هدر يه کيکک له نيتوه له پاش هدر ژواني نوطفه بو ناو ره حمي دايکي جهسته ي نو کوو ده کړي ته وه چل شهو و پوژ. (بوځاتري نفوذی نوطفه له نيتو هه موو ده مارو نه ندامي ثافرت وه له پاش حدوت پوژيش بگه پريته وه ناو په حدم). پاشان نه يې به خوځي تيکي توند چل شهو و چل روژي تر له پاشان نه يې به زار جووه گوشتيک چل شهو و چل پوژيتر (بهم ته رزه خودا لم موده يه پيشان جيگهر ايجاد ده کا پاشان دل پاشان ميتشک پاشان نه ندامه کاني تري لش) له پاشان خوداي گه وره يه کيکک له مه لاته که ده نيتري فدرماني پټ ده کړي بد نوو سيني چوار کلمه (ووشه). بهم ته رزه پټي ده گوترې بنووسه هه رچي کارتيکي له دونيا ده يکا له چاکه و خراپه بنووسه هه رچي پرزقيکي که له دونيا پټي ده دري. له خواردن و خواردنه وه پوښين و زانست بو که لک وه رگرتن و شتي تريش). و ماوه ي ژيانيشي هه رچه ندي يې (که مبي يان زور). وه پيشي ده گوترې بنووسه. به گوتي ده ي نووي بو داندراوه که له وانه يه به خسته وه ربي يان ناکام. له پاش نوو سيني نه م چوار کلما نه و ته واري وپنه ي ننجا روحي ده خريته به ربه دن. [نه گهر بگوترې حيكمه ت چي به له گوتړاني نينسان بو نه م هه موو حالانه؟. خو خودا پټي ده کړي به يه کجار دروستي بکاو بيته دنيا به يه ک چاو کوتان. ده ليتين له بهر چند سوو ديکه. يه کيکک له سوو ده کان نه مه يه، نه گهر به يه ک جار دروست

بکری دایکی تووشی ناخوشیه کی زور ده بی. ئینجا پیشان نه یکا به نوظفه تازه مانیک عاده تی پیته بگری پاشان به خوین تازه مانیکیش نه وی بو بی به عاده ت پاشان نه یکا به گوشتو نه ندانم بن نه زیه ت و نازار. یه کیتی تریش بو به دیارخستنی ته واری ته وانیی خویه تی بهم تهرزه له نه بوون ناوکی ایجاد بکا له پاشان ناو بکا به خوین خوین بکا به گوشتو نه ندانم له پاشان لهم نه ساسه زه عیفانه له سر چاکترینی وینه و -صورت- مروفتیکی لی وه شاهو و رازایه وه به چنده خشی عقل و زانیاری و هوش و ههست بینیه کایه. ری پیشان دانیکی باشه بو تی گه یاندنی عالم که سیک بتوانی نه مه بکا نه توانی دوباره عالم زیندووش بکاته وه. نجا به راستی پیوا هدی له نیته له حیاتی خوی خوا به رستی ده کا هه تا بهینی له گهل به ههشت یه ک گه ز ده مینن «نه گهر فهرز بکری به ههشت جیگایه که له عارد» کاغه زه نو سراوه که ی نیوزگی دایکی له لایه ن مه لائکه زو ده ی گاتی یه عنی به پیش ده که وی لی ناگه ری بگاته به ههشت». ده ست به کرده وی نه هلی ناگر ده کاو ده چیه ناو ناگر پیواش هدی له نیته له ژبانی خوی هه کرده وی نه هلی ناگر ده کا. تا بهینی له گهل ناگر یه ک گه ز ده مینن (نه گهر فهرز بکری دوزخ له عاردیکی دنیایه). پاشان کاغه زه که ی نو سراو له لایه ن مه لائکه نه که ویتته پیشی نه ی گپرتته وه بو خوا به رستی کرده وی نه هلی به ههشت ده کا. ده چیه ناو به ههشت.

(ش): نجا لهم هه دیشه وازاندرا - اعتبار له ناخری کار به نه وه لی کاره بو تی هه زه تی عه لی فهرموویه تی (الناس یخافون من الخاتمة وانا اخاف من الفاتحة). به لام له بدر نه مه که هیچ لی دیارنی به که دوا یی کارت چی به، نایی به گویره ی نه م هه دیشه ی ده لی (علیکم بدین العجائز) واته نایی نیسلام به توندی بگرن بن جه ده ل و موناقه شه ههروه کو پیریژنان گرتوویاته. نایی دهستی خوت له کرده وی باش شل بکه ی به لکو هه رده بی له خراپه دور که ویه وه به گویره ی فهرمانی شهرع بجوولی به وه. ههروه کو شیخ فریدالدین عطار فهرموویه تی: به هه لیه ستی فارسی:

[رستم از این حدیث شده زیر چادری

پس چون زنان روی بدیوار آمده]

۸۰۵: عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (ض) إِذَا أَحَبَّ اللَّهُ الْعَبْدَ نَادَى جِبْرِيلُ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ فُلَانًا فَأُحِبُّهُ فَيُحِبُّهُ جِبْرِيلُ فَيُنَادِي جِبْرِيلُ فِي أَهْلِ السَّمَاءِ. إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ فُلَانًا فَأُحِبُّهُ فَيُحِبُّهُ أَهْلُ السَّمَاءِ ثُمَّ يُوَضَّعُ لَهُ الْقَبُولُ فِي الْأَرْضِ.

تەرجەمە

۸۰۵: دەگىنەرە لەئەبو ھورەيرە رەزاي خوداي لى بى. پىتغەمبەر (د) فرموى وەكرو خودا بەندەى خوش وىست بانگى جویرائیل دەکا بەراستی خودا فلان بەندەى خوش وىست تۆش خۆشت بوئ. ئنجا جویرائیل خوشى دەوئ پاشان جویرائیل بانگ دەکا لەنیوئەوانەى لەناسمانن بەراستی خودا فلاتى خوش دەوئ. ئیووش ھەمووتان خۆشتان بوئ. ئنجا ئەھلى ئاسمانیش خوشیان دەوئ ئیووش ھەمووتان خۆشتان بوئ. ئنجا ئەوانەى لەناسمانن خوشیان دەوئ. ئنجا لەعاردیش خوشیان دەوئ. لەم ھەدیشە پىروژە بەدیارکەوت تاخودا خوش وىستى نەبە بەندەش خوشیستى نابە. ھەرۆھ کوو لەنايەتیش خوشیستى خودا لەپیش خوش وىستى بەندەى (يُجِبُّهُمْ وَيُحِبُّونَهُ) واتە خودا خوشى دەوئ ئەوانیش کەخەلکە خوشیان دەوئ).

يا خوداد لەمىھەرەبانى خۆت بى بەشمان نەکەى (امین).

۸۰۶: عَنْ عَائِشَةَ: إِنَّ الْمَلَائِكَةَ تَنْزِلُ فِي الْعَنَانَ وَهُوَ السُّحَابُ فَيَنْكُرُ الْأَمْرَ قُضِيَ فِي السَّمَاءِ فَتَسْتَرْقُ الشَّيَاطِينُ السَّمْعَ فَتَسْمَعُهُ. فَتُرْجَاهُ إِلَى الْكُفَّانِ فَيَكْذِبُونَ مَعَهَا مَائَةً كَذِبَةٍ مِنْ عِنْدِ أَنْفُسِهِمْ.

تەرجەمە

۸۰۶: دەگىنەرە لەھەزەرەتى عائشە رەزاي خوداي لى بى پىتغەمبەر (د) فرموى بەراستی مەلاتکە دىنە خواری لەناو ھەرور باسى ئەو کاروبارانە دەکەن لەو ڕووداوانەى کە پراوەتەووە کە دەبێت بێت. ئنجا شەیتانەکان بەدزی قسەکانیان لى دەرفیتن ئنجا لەوان دەبیسیتن پاشان دەخەنە ناو دلى کاهنان (کاهن ئەو کەسەى کە خەبەرى لەوشتە دەدا کە ھىشتا ڕوى نەداووە بێ ئەو بەلگەى کى رەواى ھەبێ) پاشان کاهنەکانیش لەگەڵ ئەو قسانەى گىيان لى بوو سەد درۆ دەکەن لەخۆیانەووە. قسەى بى بەلگەو دەلیلەش باراستیش دەریچى درۆیە چونکى لەسەر ئەساس و زانین نەکراوە (کاری بێ ناكرى).

۸۰۷: عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رض) إِذَا كَانَ يَوْمُ الْجُمُعَةِ كَانَ عَلَى كُلِّ بَابٍ مِنْ أَبْوَابِ الْمَسْجِدِ مَلَائِكَةٌ يَكْتُبُونَ الْأَوَّلَ فَإِذَا جَلَسَ الْأَمَامُ طَوَّأَ الصُّحُفَ وَجَاعُوا يَسْتَمِعُونَ الذِّكْرَ.

تەرجەمە

۸۰۷: دەگىرنەنە لەنەبو ھورەيرە رەزاي خرداي لى بى. پىغەمبەر (د) فەرەمويىتى ۋەكو رۆژى جومعه داھات لەھەر دەرگەيەك لەدەرگەكانى مژگەوت چەند مەلاىكە ھەيە يەك لەپىش يەك ناوى ئەو كەسانە دەنوسن كەبۆ نوێژ دىنە مژگەوت. پاشان ۋەكوو نىمام لەسەر مەنبەر دانىشت. ئەو دەفتەرانەي كەناوى ئەو كەسانەي تيا نووسرابوو كە زوو ھاتوونە مژگەوت دەپىچنەو ۋەلوليان دەدەن دىنە مژگەوت گويى لەخوڤە رادەگرن.

۸۰۸: عَنْ الْبَرَاءِ (ض) أَهْجُهُمْ أَوْ هَاجِهِمْ وَجِبْرِيلُ مَعَكَ.

تەرجەمە

۸۰۸: دەگىرنەنە لەبەرائى كورى عازب رەزاي خوداي لى بى. گوتى پىغەمبەر فەرمانى بەھەسانى كورى ثابت كرد ۋەكوو كافەرەكانى مەككە ھەجويان كردبوو (واتە جىنويان پىن دابوو بەھەلبەست) تۆش ھەجويان بكە (واتە جىنويان پىن بەدە بەھەلبەست) ياخۆ فەرەمويى لەبەرامبەر جىنويى ئەوان بەھەلبەست تۆش جىنويان پىن بەدەو بەھەلبەست). ھەزەرەتى جویرائىلىش بۆ يارىدە لەگەلت دايدە.

لەم ھەدىشە پىروژە دروستە ھەجوى ئەو كافرانەي لەژێر عەھدو ئەمان نەبن دروستىشە شیعەر خويندەنەو ئەمژگەوت بەلام دروست نىيە تۆيەكە مەجار ھەجويان بكەي لەبەر نايدەتى. [وَلَا تَسْبُو الَّذِينَ يَدْعُونَ فَيَسْبُو اللَّهَ عَدُوًّا بِغَيْرِ عِلْمٍ].

۸۰۹: عَنْ عَائِشَةَ (ض) يَا عَائِشَةُ هَذَا جِبْرِيلُ يَقْرَأُ عَلَيْكَ السَّلَامَ فَقَالَتُ وَعَلَيْهِ السَّلَامُ وَرَحِمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ تَرَى مَا لَا أَرَى.

تەرجەمە

۸۰۹: دەگىرنەنە لەھەزەرەتى عائشە رەزاي خوداي لى بى. گوتى پىغەمبەر (د) فەرەمويى بەراستى ئەي عائشە ئەمە جویرائىلە سەلامت لى دەكا گوتى منىش گوتم سەلام لەسەر ئەويى ۋە رەھمەتى خوداو بەرەكەتى خودا تۆ دەبينى ئەو كەسەي من ناى بينم.

(ش) لەم فەرەمۆدەي پىغەمبەرە وازاندرە. كەديتەن ھالەتیکە خوا دروستى دەكا لەزىندوو. لازم ناکا بۆ دیتەن نامادە بوونی دیتراو مەرچەكانى دیتەن.

ھەرەكوو لازم ناکا لەنەبوونی مەرچەكانى دیتەن نەدیتەن. چونكى بەايجادی خودايە دیتەن

هیچ ته‌نسیرتیکی نی‌یه بۆ مهرجه‌کانی دیتن هه‌تا دیتن پرویدات. نه‌گهر ته‌نسیرتیک بۆ نه‌وان هه‌بوایه. نه‌بوایه هه‌زده‌تی عائشه بی بیی له‌بهر هه‌بوونی دیتراوو مهرجه‌کانی. نه‌گهر بگوتری جویرانیل له‌بهرچی به‌روه پروی عائشه نه‌بوو هه‌روه‌کسو به‌روه پروی هه‌زده‌تی مه‌ریهم بوو. ده‌لێن له‌بهر پاراستنی ورتزگرتنی مه‌قامی پیتغه‌مبه‌ر (د). لای هه‌ندیکانی‌ش مه‌ریهم پیتغه‌مبه‌ر بووه. بۆ پیتغه‌مبه‌رانی‌ش مانع نیه بۆ دیتن.

۸۱۰: عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ (ض) قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَجَبْرِيلَ. اَلَا تَزُوْرُنَا اَكْثَرَ مِمَّا تَزُوْرُنَا. قَالَ فَتَرَكْتُ. وَمَا نَتَرَكُ اِلَّا بِاَمْرِ رَبِّكَ لَهٗ مَا بَيْنَ اَيْدِنَا وَمَا خَلْفَنَا الْاَيَّةَ.

ته‌رجه‌مه

۸۱۰: ده‌گێڕنده‌وه له‌عبدالله‌ی کوری عباس په‌زای خودای لی بی. گوتی پیتغه‌مبه‌ر (د) راسته‌وخۆ به‌جبرائیلی گۆت لهم هه‌تا ته‌نه‌ی که هه‌تا ئیستا هه‌تویه لاما‌ن بۆچی زیاتر نایه‌ی بۆ لاما‌ن. ئهم نایه‌ته هاته خوارێ مه‌عنا‌ی نه‌مه‌یه ئیتمه نایه‌ینه خوارێ کات له‌پاش کات. مه‌گهر هه‌ر به‌فه‌رمانی به‌ختیوکه‌ری تو‌دیی نه‌ خوارێ. که هه‌رچی ئیتمه تێدا‌ین له‌جیگا‌و زه‌مان دروست کرا‌و ملک‌ی نه‌وه یه‌عنی پێمان نا‌کری له‌جیگا‌یه‌ک به‌چینه جیگا‌یه‌ک یاله‌ زه‌مانیک به‌چینه زه‌مانیک وه‌ له‌زه‌مانیک‌ش نه‌چین نه‌گهر به‌فه‌رمانی نه‌وه نه‌ین.

۸۱۱: عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ (ض). اَقْرَأَنِي جَبْرِيلُ عَلَى حَرْفٍ فَلَمْ اَزَلْ اسْتَزِيدُهُ حَتَّى اِنْتَهَى اِلَى سَبْعَةِ اَحْرَافٍ.

ته‌رجه‌مه

۸۱۱: ده‌گێڕنده‌وه له‌عبدالله‌ی کوری عباس په‌زای خودای لی بی. گوتی پیتغه‌مبه‌ر (د) فه‌رمو‌ی جویرانیل قورئانی به‌من خو‌یند له‌سه‌ر یه‌ک زمان وه‌ له‌سه‌ر یه‌ک شێوه‌ له‌نه‌عراب منیش هه‌ر دا‌وای زیاترم لی کرد له‌سه‌ر ئهم یه‌ک زمانه‌ وه‌یه‌ک شێوه‌یه بۆ خاتری فه‌روان کردن و سووک کردن جویرانیلیش په‌رسیاری له‌خودا ده‌کرد که شێوه‌ی خو‌یندنی قورئان زیاد بکا (بێ تناقض تضاد) واتا (بێ نه‌وه‌ی نایه‌ته‌کان نه‌گه‌نه‌یه‌کتری) هه‌تا وای لی‌هات شێوه‌ی خو‌یندنی قورئان له‌سه‌ر هه‌وت شێوه‌ بریاری له‌سه‌ر درا که به‌ (قراءات السبع) نا‌وبرا‌وه که نه‌مانه‌ش شێوه‌ی قسه‌کردنی -ته‌میم و قوره‌یش و جنه‌ و کنا‌نه‌ و قه‌یس و هه‌ذه‌یل و به‌نی نه‌سه‌د) بو‌ون.

۸۱۲: عن عائشة (ض) لقد لقيتُ من قومِك مالقيتُ وكانَ أشدُّ مالقيتُ مِنْهُم يَوْمَ العقبةِ إذْ عَرَضْتُ نَفْسِي عَلَى ابْنِ عَبْدِ يَالِيلِ بْنِ عَبْدِ كَلَالٍ فَلَمْ يُجِبْنِي إِلَى مَا أَرَدْتُ فَاِنْطَلَقْتُ وَأَنَا مَهْمُومٌ عَلَى وَجْهِهِ فَلَمْ أَسْتَفِيقْ إِلَّا وَأَنَا بِقَرْنِ الثَّعَالِبِ فَرَفَعْتُ رَأْسِي فَإِذَا أَنَا بِسَحَابَةٍ قَدْ أَظْلَقَتْنِي فَنَظَرْتُ فَإِذَا فِيهَا جَبْرِيلُ فَنَادَانِي فَقَالَ إِنَّ اللَّهَ قَدْ سَمِعَ قَوْلَ قَوْمِكَ لَكَ وَمَا رَدَّوْا بِهِ عَلَيْكَ وَقَدْ بَعَثَ إِلَيْكَ مَلَكَ الْجِبَالِ لِتَأْمُرَهُ بِمَا شِئْتَ فِيهِمْ. فَنَادَانِي مَلَكُ الْجِبَالِ فَسَلَّمَ عَلَيَّ ثُمَّ قَالَ يَا مُحَمَّدُ فَقَالَ ذَلِكَ فَمَا شِئْتَ. إِنْ شِئْتَ أَنْ أَطْلِقَ عَلَيْهِمُ الْأَخْشَبِينَ. فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَلَّ أَرْجُو أَنْ يُخْرِجَ اللَّهُ مِنْ أَصْلَابِهِمْ مَنْ يَعْبُدُ اللَّهَ وَحْدَهُ لَا يُشْرِكُ بِهِ شَيْئًا.

تہرجہ ماہ

۸۱۲: دہ گپرنہ وہ لہ حہ زرتی عائشہ - رہ زای خودای لئی بی گوتی بہ پیغہ مہبری گوت (د) هیچ نہ حوالی تک بہ سہ رها تووہ لہ نہ حوالی رزوی نوحود سہخت تر فہ رموی بہ راستی توو شہبوم لہ لایہن قہومی تو کہ قورہ یشہ. نہ و موصیبہ تی کہ توو شہبوم - سہخت ترین ہہ موو نہ زیہ تانو عہ زہان نہم نہ حوالہ ہوو کہ لہ رزوی عہ قہ بہ توو شہ ہاتم - (عہ قہ بہ جیگا یہ کی تاییہ تہ لہ طائف). وہ لہ سالی دہ یہ می پیغہ مہبریہ تیم لہ مانگی شہ وال لہ پاش و ہفاتی نہ بو طالب و خہ دیجہ لہ بہر تہ نگہ تا و کردنی قورہ یشی مہ ککہ بو من لہ نیشاندانی خوم). روم لہ طائف کرد بولای کوری عبد یالیل (کہ یہ کتیک بوو لہ گہ ورہ کانی طائف لہ تہ قیف ناوی کنانہ ہوو). لہ هیچ بارہ یہ ک مہ بہستی منیان جی بہ جی نہ کرد. چونکی پیغہ مہبر (د) بویت بو طائف چوو کہ بی حہ ویتنہ وہ لہ چہنگ قورہ یش بچہ سیتہ وہ. ننجہ بولای سق کورہ کانی عہ مری کوری عومہیری کوری عہ وف چوو. کہ عبد یالیل و حہیب و مہ سعود بوون. شکایہ تی خوی لہ دہ ست قورہ یش لہ لاکردن. کہ ریزم ناگرن حقوقی خزمایہ تی نا پاریزن، ننجہ ہاتوومہ لای نیتوہ کہ نیتوہ پاریزگاری حقو م بکہن لہ پاش نہم فہرما یشاندی کورہ کانی عہ مری و خہ لکی طائف بہ ناخو شترین و نا شیرین ترین شیتوہ و ہ لامیان دامہ وہ. ہد تا کہ و تہ شوینی بہ ہردان ہہردو و قاچی پیروزیان بہ خویتندا ہینا. بہ لکی حسین ہیکل لہ دانراوی خوی (حیاہ محمد) دہ لی منال و نہ زانانی طائفیان خستہ شوتن. بہ جنتیو پیدان و بہر د لیدان. بہ غاردان و راکردن خوی گہ یاندہ پہ نای دیوار یکی عوتبہ و شہیبہی دوو کوری رہیبہ خوی لہ وی پہ نای دا مندالہ ہی عہ قلہ کان گہ راندہ وہ. نہ ویش لہ ژیر سیتہری دارمیتیک دانیشٹ دوو کوری رہیبہ ش تہ ماشایان دہ کرد. کہ کہ و تہ چہ سہختیہ کہ و عہ زایتیک و زہبونی یہ ک. و ہ کوو نہختی لہ بن دیوارہ کہ

حساسیه وه. سهری بلتدکرد بۆ ناسمان له بهر ئیش و نازاری قالبی خۆی. فهرمووی نهی
 خودای من. من شکایهتی بۆ هتیزو بۆ چارهیی خۆم ههر دینمه بهرتۆ نهی له ههموو کەس
 میهره بان تر. تۆ خودای زه عیفانی تۆ خودای منی. کاروباری من به کۆی ده سپیری به یه کۆیک
 ده سپیری که پرووی خۆی له من گرز بکا. یاخۆ به دوژمنیک ده سپیری که کاروباری منت
 خستیه ژێر ده سه لاتتی نهو. خۆ نه گهر له تۆدا نه بی رق بوونه وهت له من. گوێ نادهمه ههر
 شتیکی به سهرم بۆ بهلام میهره بانێ تۆ فره وانتره بۆ من، ئیتر بهم تهرزه ماوه یهک پاراوه
 له بهرخودا، دوو کۆپی په بیعهش ته ماشایان ده کرد دلیان بۆ سوتا. هیشووه تری یه کیان دا
 بهنده کهی خۆیان که ناوی (عه دداس) بوو بیداته پیغه مبه ر (د) که له بن دیواره که
 دانیشتبوو دهستی پیروزی گه یانده تری یه که فهرمووی بسم الله پاشان خواردی.
 (عه دداس) لهم قسه یه سهری سورما گوتی نه مه قسه یه که خه لکی نه م وولاته نایکا
 پیغه مبه ر (د) فهرمووی خه لکی کوئی؟ گوتی خه لکی نه ی نه وام دیانم. فهرمووی تۆ
 خه لکی دئی یه که ی یونسی کۆپی مه تای. (عه دداس) گوتی تۆ چۆن ده زانی یونسی کۆپی
 مه تا کتی به. فهرمووی برای منه، پیغه مبه ر بوو منیش پیغه مبه رم عه دداس خۆی بۆ
 رانه گیرا غاریدا ده ستو قاچو سهری پیروزی ماچ کرد دوو کۆپی په بیعهش چاویان
 بۆ کهوت که عه دداس چی کرد سهریان سورما. وه کوو عه دداس گه راوه لایان گوتیان نه ی
 عه دداس دینی خۆت باشتره به قسه ی نه مه فه رب نه خۆی ئنجا له پاش نه مه که خه لکی
 طائفیش ره دیان کرده وه نازاریان دا. فهرمووی نه مزانی روو له کتی بکه م. له بهر غه مناکی
 خۆم وه کوو سهر سورما روو پۆ لێ بزیروم لێ هات. به سهر گه شته یی هه لستام رویشتم
 نازانم بۆ کوئی ده چم. کاتییک هۆشم هاته وه به ره خۆم له سهر جیگایه کم پۆی ده لێن (قرن
 الثعالب) که میقاتی خه لکی نه جده. دیتی به ینی له گه ل مه کهکه یه ک شه وو روژه. سهرم
 بلند کرد دیتم په له هه ورێک سته به ری لێ کردووم. وه کوو ته ماشام کرد جویرائیلی تیا بوو.
 بانگی کردم گوتی نه ی محمد نهو قسه ی جویرائیل ده لێ راسته ئنجا فه رمانت له سهر
 چی یه؟ هه تا وابکه م. نه گهر حه زده که ی کتیی نه بو قویه یس و کتیی قه یقه عان که له لای
 باکوو باشووری مه کهکه بوو له به رامبه ر یه که ترین به سه ریاندا ده روو خینم له بندا بمتن.
 پیغه مبه ر (د) فهرمووی نا من واحه زناکه م. به لکی تکا له خودا ده که م عاله مێک له پشتی
 نه مانه په یدا بکا ته نیا خودا به سه ر ستن هیچ شتی که نه گێرن به هاویه ش بۆ خودا. ئنجا
 به راستی نه م رووداوه له رووداوی ئو حوود سه خت تر بوو چونکی له م رووداوه له گه ل نه م
 هه موو نازارو ناخۆشیه ی که ته وشبوو ته نیا (زه ید کۆپی حارته ی) له گه لدا بوو.
 له رووداوی ئو حوود هه موو نه صحابی له گه ل دا بوو. به ره ره کانی ی دوژمنیشیان هه ر کرد.

هدتا کوشتاریش تدواو بوو. نه نجامیش کشانه وهی له شکری کافران بوو. «مه به ست له نه خسه بهین، له هده دیت کتوی ابو قریه یس و قه یقه عانه. له بهر سهختیان پی ده لیتن نه خسه بهین».

۸۱۳: عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (ض) إِذَا دَعَا الرَّجُلُ إِمْرَأَتَهُ إِلَى فِرَاشِهِ فَأَبَتْ فَبَاتَ غَضْبَانًا عَلَيْهَا لَعْنَتُهَا الْمَلَائِكَةُ حَتَّى تُصْبِحَ.

تهرجه مه

۸۱۳: ده گپ نه وه له نه بو هو په بهر په زای خودای لی بی پیغه مبهدر (د) فهرمووی وه کوو پیاو بانگی ژنی خوی بکا بو سه رجیگا و رایه خی خوی پاشان ژنه کوش نه یه لی ننجا پیاو که نه وه بهر ق بو نه وه بمنتی مه لاته که له عه نه له و ژنه ده که نه هه تا کاتی سبهینه. (ش): بانگ کردنی پیاو لتهر کنایه ته له جوت بوون (جماع) گوتی (حتی تصبح) نه گهرچی بانگ کردن ته خصیصی ده کا به شو به لام پرژیش له حوکمی نه له عه نه ته وه کوو شه وه به لام چونکی جوت بوون به زوری له شه و دایه بۆی له هده دیت شو گوتراوه.

۸۱۴: عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ (ض) رَأَيْتُ لَيْلَةَ أُسَيْرِي بِي مُوسَى رَجُلًا أَدَمَ طَوَالًا جَعْدًا كَأَنَّهُ مِنْ رَجَالِ شَنْوَمَةَ. وَرَأَيْتُ عِيسَى رَجُلًا مَرْبُوعًا مَرْبُوعَ الْخَلْقِ إِلَى الْحُمْرَةِ وَالْبَيَاضِ سَبَطَ الرَّاسِ وَرَأَيْتُ مَالِكًا خَازِنَ النَّارِ وَالنَّجَالِ فِي آيَاتِهِ أَرَاهُنَّ اللَّهَ إِنِّي أَهْ فَلَاتُكُنَّ فِي مَرِيَةٍ مِنْ لِقَائِهِ.

تهرجه مه

۸۱۴: ده گپ نه وه له عبداللهی کړی عه عباس په زای خودای لی بی گوتی پیغه مبهدر (د) فهرمووی شه وی میعراج که شه ورم پت کرا بو (مسجد الاقصی) موسام دیت سهلامی خوی لی بی پیاو کی په رنگ نه سمهرو بالا درتو بو پرچی به گلوازه بوو گویا له پیاو هکانی شو نه بوو «که قه یله یه که له قه حطان بالا به رزن». چاوم به عیسا ش کهوت سهلامی خوی لی بی پیاو کی ناوه نجی بوو نه کورت بوو نه درتو بوو له گه له نه ناوه نجی به ش په رنگی مه یله و سوزو سپی بوو مووشی به گلوازه نه بوو. مالکم دیت که ده رگه وانی ناگرو ده جالیشم دیت. له هه ندی نیشانه ی تر خودای گه وره نه نیشاناندهی پیشانی پیغه مبهدر دا. ننجا له شکدا مه به له گه یشتن به موسی (سهلامی خوی لی بی) نه ی محمد.

۸۱۵: عَنْ ابْنِ عَمْرٍ (ض) إِذَا مَاتَ أَحَدُكُمْ يُعْرَضُ عَلَيْهِ مَقْعَدُهُ بِالْغُدُوَّةِ وَالْعَشِيِّ فَاِنْ كَانَ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ فَمِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ وَإِنْ كَانَ مِنْ أَهْلِ النَّارِ فَمِنْ أَهْلِ النَّارِ.

تەرجەمە

۸۱۵: دەگێڕنەوه لەعبداللەه کورێ عومەر رەزای خودایان لێ بێ گوتی پێغەمبەر (د) فەرمووی. وەکو یەکێک لە نێتووە مرد نیشانی دەدرێ جێگای خۆی لە هەموو سێدینەو ئێوارەیەک. ئُنجا نەگەر جێگایەکە ی نیشاندراو لە جێگایانی ئەهلی بەهەشت بێ مردووەکەش ئەهلی بەهەشتە. نەگەر لە جێگایانی ئەهلی ناگربی مردووەکەش ئەهلی ناگرە. (دانەری ئەم پەرتوووەکەش ئەلێ:

ئُنجا نەگەر مردووەکە لە کۆمەڵی یەکەم بێ ئەو گۆرەکە بۆ ئەو بەهەشتە. چونکی لەم بەرزەخە لە گەڵ هەبوونی حەسانەوێ هەموو ئێوارەو سێدینە یەک. خوشیەکانی کە پەییوەندی بە ئەو لە کۆشکەو بالاخانە بە ئەو نیشان دەدرێ. گۆیا هەركات لە بەهەشت دایە. نەگەر کۆمەڵی دووەمیش بێ. گۆر بۆ ئەو ناگرە. بە بەلگە ی ئەم حەدیشە کە دەلێ: (الْقَبْرُ إِمَّا رَوْضَةٌ مِنْ رِيَاضِ الْجَنَّةِ أَوْ حَفْرَةٌ مِنْ حَفْرِ النَّارِ) ئەم حەدیشە زانرا رەوضە -واتە باخچە ی خوش و گەورە یان حفرە -واتە قۆرتی دووزەخ ئەمە لە قیامەتە لە بەرزەخ نییە.

مەبەست لە بەرزەخ: واتە لە و کاتە ی دەمری هەتا زیندوو دەکێتەوه بۆ حساب و جەزا ئەو ماوێ یە پێی دەلێن بەرزەخ. ئُنجا بۆ خاتری ئەو ی بگەنەوه یە کتری و (منافاة) ئەبێ لە بەینی ئەم دوو حەدیشە ئەمەم نووسی: چونکی لە شروعی بوخاری هیچم نەدیت لە خۆمەوه ئەو رێک خستەم نووسی نەگەر نوقسانیش هەبێ خودای گەورە لێ بوردنی زۆرە.

۸۱۶: عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ. إِطْلَعْتُ فِي الْجَنَّةِ فَرَأَيْتُ أَكْثَرَ أَهْلِهَا الْفُقَرَاءَ. وَاطْلَعْتُ فِي النَّارِ فَرَأَيْتُ أَكْثَرَ أَهْلِهَا النِّسَاءَ.

تەرجەمە

۸۱۶: دەگێڕنەوه لە عمرانێ کورێ حوصین رەزای خودای لێ بێ. پێغەمبەر (د) فەرمووی شەوی میعراج سەیری بەهەشتەم کرد دیتم زۆرتەین ئەوانە ی لە بەهەشتە هەزارەکانی نیماندار بوون. سەیری ناگیشم کرد دیتم زۆرتەینی ئەوانە ی لە ناگربیون ئافرەت بوون.

۸۱۷: عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رض) بَيْنَا أَنَا نَائِمٌ رَأَيْتُنِي فِي الْجَنَّةِ. فَذَا إِمْرَأَةٌ تَتَوَضَّأُ إِلَى جَانِبِ قَصْرِ فَقُلْتُ لِمَنْ هَذَا الْقَصْرُ فَقَالُوا لِعَمْرِ بْنِ الْخَطَّابِ فَذَكَرْتُ غَيْرَتَهُ فَوَلَّيْتُ مَدْبِرًا. فَبَكَى عُمَرُ. وَقَالَ أَعْلَيْكَ أَغَارُ يَا رَسُولَ اللَّهِ.

تەرجەمە

۸۱۷: دەگێڕنەوه لەنەبو هورەیرە ڕەزای خودای لێ بی گوتی نێمە لەخەمدەت یتەمبەر بووین. لەناکاو فەرمووی وەختیک خەوتبووم. خۆم لەبەهەشت دیت لەناکاو ژنیکم چاو پێکەوت. لەتەنیشت قەسریک دەست نوژی دەشوشت. منیش پرسیم. ئەمە قەسری کێیە. گوتیان هی عومەری کوری خەطابە. منیش غێرەتی عومەرم کەوتەوه یاد پشتم لەقەسرەکە کردو ڕۆشتم خەزەتی عومەر دەستی بەگریان کردو گوتی: غێرەت نواندەم دەرەق بەتۆش چما مەکنە ئەم یتەمبەری خودا (یەعنی مەکن نییە).

۸۱۸: عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ. أَوَّلُ زُمْرٍ تَلِجُ الْجَنَّةَ صُورَتُهُمْ عَلَى صُورَةِ الْقَمَرِ لَيْلَةَ الْبَدْرِ لَا يَبْصُقُونَ فِيهَا وَلَا يَمْخِطُونَ وَلَا يَنْغَوِطُونَ أَنْتَهُمْ فِيهَا الذَّهَبُ أَمْشَاطُهُمْ مِنَ الذَّهَبِ وَالْفِرْضَةُ وَمَجَامِرُهُمُ الْأَكُوَّةُ وَرَشْحُهُمُ الْمِسْكُ وَلِكُلِّ وَاحِدٍ مِنْهُمْ زَوْجَتَانِ يُرَى مَخُ سَوْقُهُمَا مِنْ وَرَاءِ اللَّحْمِ مِنَ الْحُسْنِ. لَا اخْتِلَافَ بَيْنَهُمْ وَلَا تَبَاغُضَ. قُلُوبُهُمْ قَلْبٌ وَاحِدٌ يُسَبِّحُونَ اللَّهَ بُكْرَةً وَعَشِيًّا.

تەرجەمە

۸۱۸: دەگێڕنەوه لەنەبو هورەیرە ڕەزای خودای لێ بی. گوتی یتەمبەر (د) فەرمووی یەکەم جەماعت کە دەچنە بەهەشت شێوەیان وەک مانگی چوارە شەوێە. تە ڕووناکەن لەبەهەشت. چلەم و بەلغەم ڕووناکەن پیسایی بەدامەن ناکەن (یەعنی لەصفاتی کەمی -نەقصی- پاکن) قاپ و قاچاگیان لەزێرە. شەیان لەزێرە (شەکردنیان لەبەر چلکو قوێژیک نییە کە لەموویاندا هەبی چونکی دايا پاکن). مەقلەمی بخوریان لە (ئەلەوێە) کە دارێکە لەهندستان، بێنی زۆر خۆشە).

نەگەر بگوترێ ناگر لەبەهەشت نییە چلۆن بەچی بخور دەسوتێن. دەلیین ناگریکی تیا یە تەنیا بۆ بخور سوتاندنە). تارەقەشیان لەبێن وەک مسکە. بۆ هەریکەیان دوو نافرەتی دنیا هەیە (بەلام لەئەبی نیعامە روایەت کراوە یتەمبەر (د) فەرمووی لای کەمی هەر یەکێک لەوانەم لەبەهەشتن خەفتاو دوو ژنی هەیە دوویان (حورالعین)ە.

حفتاشیان له میرات گرانى خویتى له نه هلى دونیا. له عبداللهى كورى نه بى نه وفا به مەرفوعى رىوايت كراوه. بهراستى هەر پیاویك له وانى له به ههشتى له حوریا نیش پێنج سەد ماره دهكا چوار ههزار كچ و ههشت ههزار بێههژن ماره دهكا به مقدارى ته مەنى خۆى له دونیا. دهست له ملاتى له گهڵ ههريه كه كيان دهكا). ده بێههژى له بهر جوانى مێشكى لولاقیان له بن گوشت و ناو نیتسكان. له بهر پاکی دلیان هیچ ناپێكى و پك لێ بوونه وه له بهینى نه هلى به ههشت نیه. دلی هه مەوویان له بهر یهك بوونیان وه كوو یهك دله ته سبیهاتى خودا ده كهن بۆ خۆشى وه گرتن نهك بۆ خوا به رستى (ته عه بود) هه مەو سبهینه و نیاوه..

[ممكنه مە بهست و موراڤ له بێههژن بوونه له بهر - وجعلناهن ابكارا- بکری جە علیش هدیە- واتە بێههژنێك كه خودا به نیراده ی خۆى دهی گیتی به كچ له به ههشت. بێههژن له به ههشت نیه].

٨١٩: عَنْ سَهْلِ ابْنِ سَعْدٍ (ض) لَيْتُ خَلَنْ مِنْ أُمَّتِي سَبْعُونَ أَلْفًا أَوْ سَبْعُمِائَةَ أَلْفٍ لَا يَخْلُ أَوَّلُهُمْ حَتَّى يَخْلُ آخِرُهُمْ وَجُوهُهُمْ عَلَى صُورَةِ الْقَمَرِ.

ته رجه مه

٨١٩: ده گێته وه له سه هلى كورى سەعد رهزای خودای لێ بى پێغه مبه ر (د) فهرموى بێ شكو گومان له نومه تى من ههفتا ههزار یان ههفت سەد ههزار ده چنه ناو به ههشت یه كەم كەس و دوا كەس به یه كه وه ده چنه به ههشت «یه عنى سه ره تاو دوا یی یان ده كرتنه یهك پێز هه مەو به یه كجار ده چنه به ههشت». پرووى نه وانیش له سه ر شكل و شێوه ی مانگی چواره شه وه یه. له هه دێث - ژمراو باس نه كراوه - ئنجا له وانیه ژمراو كەس (شه خص) بێ یه عنى ههفتا ههزار كەس ده چنه به ههشت. یا له وانیه ژمراو فیرقه بێ یا جه ماعدت بێ. به لكی له وانیه ملیون بێ یان علیار بێ. وه ئهم هه دێشه ده رحه ق به وان هاتوه كه به بێ لێ پر سینه وه ده چنه به ههشت ئنجا هه ر خودا خۆى ده زانی ژمراو له وان چه ندده. (ته گه ر نو سه رو ته ماشا كه رى ئهم كتا به یش له وان بى هیچ له خه زینه ی خودا كه م نابى).

٨٢٠: عَنْ أَنَسٍ (ض) وَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ لَمُعَادِيلُ سَعْدِ بْنِ مُعَاذٍ فِي الْجَنَّةِ أَحْسَنُ مِنْ هَذَا.

تەرجەمە

۸۲۰: دەگىچىنەنە لەنەنەس - پەزاي خوداي لىيى - گوتى لەلايەن - ئەكىدري كوپى
پۆما - جوبىدەكى سوندسى بەديارى بۆ پىغەمبەر (د) پەوانەكرا. يەنى جوبىدەكى
نەستور لەئارموشى تەواو وەپەرونەق بەديارى پەوانەكرا زىنەت و جوانى جوبىدە
خەلكى سەريان لى سورپەما. پىغەمبەر (د) فەرموى. سوتندم بەوزاتەى كە رووحى
محمەدى بەدەستە. دەستەسپەكانى سەعدى كوپى مەعاذ لەبەدەشت لەم جوبىدە جوانترە.
(ش): خطابى گوتىتى بۆ زیاد لەهەموو جلكى بەدەشت دەستەسپى فەرمووە چونكى
لەكەمترين جلكانە بەم تەرزە دەستى پىپاك دەكەنەو لەچلكو چەورى. تف و بەلغەمى لى
پوو دەكرى چلكى پىپاك دەكرىتەو لەتۆزو شتى تىش يەنى ئەى نۆمەتى مەن بزەن.
كە دەستەسپى بەدەشت جوانترى لەم جوبىدە ئەبى جلكى سەر بەدەن لەنەزاكەت و جوانى
بەج دەرجەدەك بى. ئەى خوداي مېھرىبان بەچاكەى خۆت بەشمان تى بەخە.

۸۲۱: عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (ض) إِنَّ فِي الْجَنَّةِ لَشَجَرَةً يَسِيرُ الرَّكِيبُ فِي ظِلِّهَا مِائَةَ سَنَةٍ
وَاقْرَءُوا إِنَّ شَيْئًا وَظِلُّ مَعْدُودٍ.

تەرجەمە

۸۲۱: دەگىچىنەنە لەنەبو ھورەيرە پەزاي خوداي لىيى. پىغەمبەر (د) فەرموى
بەپاستى دارىك ھەيدە لەبەدەشت دەروا سواری وولاغى ھەسەن و خۆش پۆ لەسپەرى نەو
دارە سەد سالى وە ئەگەر ھەزىش دەكەن بخوێننەو لەنايات (وظل مەدود) يەنى سىپەرى
دوو رو درىژ لەبەدەشت ھەيدە.

۸۲۲: عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ (ض) إِنَّ أَهْلَ الْجَنَّةِ يَتَرَاءَوْنَ أَهْلَ الْغُرَفِ مِنْ
فَوْقِهِمْ كَمَا يَتَرَاءَوْنَ الْكَوْكَبَ الدُّرِّيَّ الْغَائِبَ فِي الْإِفْقِ مِنَ الْمَشْرِقِ أَوْ الْمَغْرِبِ لِقَاضِلٍ
مَا بَيْنَهُمْ قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ بَلْكَ مَنَازِلُ الْأَنْبِيَاءِ لَا يَلْبَغُهَا غَيْرُهُمْ. قَالَ بَلَى وَالَّذِي نَفْسِي
بِيَدِهِ رَجَالٌ آمَنُوا بِاللَّهِ وَصَدَّقُوا الْمُرْسَلِينَ.

تەرجەمە

۸۲۲: دەگىچىنەنە لەنەبو سەعیدى خودى پەزاي خواى لىيى پىغەمبەر (د) فەرموى
بەپاستى. ئەوانەى لەبەدەشت لەسەر ھەوى خۆيان تەماشای ئەوانە دەكەن كە لەھەندى

کوشکو بالاخانه دان. چلوژ ته ماشای نه ستیره یه کی گه شی مایه وه ده کن له پاش به بیان. که مایسته وه له لایه کی ناسمان له روزه لایات یا له روزه ناوا (یه عنی له پاش روناک بوونی دونیاش هدر بزرنه بوویی له بهر زیددگه شی خوی). له بهر صفه تیکی باشی زیاد که له واندا هدیه. له هه موو نه وکه سانه نی یه که له بهر هه شتن نه صحابه کانی بهر پیز پی بیان گوت. نه ی پیغه مبهری خودا. نه م قه سره بهر زانه جیگه و مه قامی پیغه مبهران غهیری نه وان هیچ کس نایگاتی فهرمووی (با) سویتندم بهر زاته ی که نه فسی منی بهر دهسته نه و پیاوانه ده گهنی که بدرستی باوهریان هه بووین بهر خودای گه وره. وه بهر راستی باوهریان کردین بهر پیغه مبهرانی ناردراو (لای ترمزی فهرمووشی نه بویکرو عومهر له وان).

۸۲۳: عَنْ عَائِشَةَ (ض) الْحُمَى مِنْ قَتِیحِ جَهَنَّمَ فَابْرِدُوا بِالْمَاءِ.

تەرجەمە

۸۲۳: ده گێڕنه وه له هه زه رته ی عائشه ره زای خودای لی بی. پیغه مبهر (د) فهرمووی تا له گهرمایی دووزه خه. بو نمونه -ناردراوته دونیا که بو نه وان هه موو ده ره بهر عه زاب پی که باوهر نایتن. ئینجا تا سارد بکه نه وه به ناو «هه ر چلوژی ناگر به ناو ده کوژسته وه».

۸۲۴: عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (ض) نَارُكُمْ جُزْءٌ مِنْ سَبْعِينَ جُزْءاً مِنْ نَارِ جَهَنَّمَ قِيلَ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّكَ لَكَافِيَةٌ قَالَ فَضَلَّتْ عَلَيْهِنَ بِتِسْعَةٍ وَبِتِسْعِينَ جُزْءاً كُلُّهُنَّ مِثْلُ حَرِّهَا.

تەرجەمە

۸۲۴: ده گێڕنه وه له نه بو هه ره بیره ره زای خودای لی بی پیغه مبهر (د) فهرمووی ناگری ئیوه که له هه موو دونیا ده ی سووتیتن گهرمایی به که یه یک به شه له هه فتا جوژنی گهرمایی ناگری دووزه خه. پی پی گوترا نه ی پیغه مبهری خودا نه م هه نده گهرمایی بهر بهر بوو بو سووتاندنی کافران. وه نازاردانی کافران. فهرمووی بهر باشت زاندر له سه ر ناگره کانی دونیا له فهرمانی خوی که سووتاندنه. بهر شه ست و نه به شی زیاد له گهرمایی ناگری دونیا که هه ر بهر شیک هه نده ی گهرمایی ناگری دونیا به.

۸۲۵: عَنْ أُسَامَةَ (ض) تَجَاءُ بِالرَّجُلِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَيُلْقَى فِي النَّارِ فَيَتَذَكَّرُ أَفْتَابُهُ فِي النَّارِ فَيَدُورُ الْحِمَارُ بِرَحَاءٍ. فَيَجْتَمِعُ أَهْلُ النَّارِ عَلَيْهِ فَيَقُولُونَ أَيُّ فُلَانٍ

مَا شَأْنُكَ. أَلَيْسَ كُنْتُ تَامِرٌ بِالْمَعْرُوفِ وَتَنْهَى عَنِ الْمُنْكَرِ قَالَ كُنْتُ أَمُرُّكُمْ بِالْمَعْرُوفِ وَلَا آتِيهِ وَأَنْهَاكُمُ عَنِ الْمُنْكَرِ وَآتِيهِ.

تەرجەمە

۸۲۵: دەگێڕنەوە لەئوسامە ی کۆری زەیدی کۆری حارثە - ڕەزای خودای ئێ بی - گوتی بیستم لە پیغەمبەر (د) دە ی فەرموو پیاو هەیدە دە هیترێ ڕۆژی قیامت دە خڕیتە نێو ناگر ناو زگور یخە لۆکی بە چوستی لە پاشەوێ دیتە دەری. دەورە دە داو دە سووڕی. هەر چلۆنی کەر دە گەڕی لە دەورە ی ناشو شوێنی سووڕانەوێ خۆی ئنجا ئەوانە ی لە ناگر ن ئێ ی کۆ دە بنەو. دەلێن ئە ی فلان بۆچی وات بە سەر ها توو ئە دی تۆ نە بوو فەرمانت دە کرد بە چاکە دەت گوت خراپە مە کەن. دەلێ فەرمانم بە ئێو دە کرد بە خۆشم نەم دە کرد. دەشم گوت خراپە مە کەن بە خۆشم دەم کرد.

(ش): ئەمە زەجریکی گەورە یە بۆ ئەو مەلایانە ی. عەمەل بە عیلمی خۆیان نە کەن بە لوطی خودای گەورە خۆمان دە پارێزین لەم خەسلە تە پیسەو لەم عەزەبە دژوارە.

۸۲۶: عَنْ عَائِشَةَ (ض) أَشْعَرْتُ أَنَّ اللَّهَ أَفْتَانِي فِيمَا فِيهِ شِفَائِي أَتَانِي رَجُلَانِ فَقَعَدَ أَحَدُهُمَا عِنْدَ رَأْسِي وَالْآخَرُ عِنْدَ رِجْلِي فَقَالَ أَحَدُهُمَا لِلْآخَرِ مَا وَجَعُ الرَّجُلِ. قَالَ مُطْبُوبٌ. قَالَ وَمَنْ طَبَّئُهُ. قَالَ لَبِيدُ ابْنِ الْأَعَصَمِ. قَالَ فِيمَاذَا قَالَ فِي مُشْطَرٍّ وَمَشَاقَّةٍ وَجَفٍّ طَلْعَةً نَبَكَرَ قَالَ فَائِنْ هُوَ. قَالَ فِي بَطْنِ ذَرَوَانَ. فَخَرَجَ إِلَيْهَا النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. ثُمَّ رَجَعَ فَقَالَ لِعَائِشَةَ حِينَ رَجَعَ نَخَلُهَا، كَأَنَّهُ رُؤُوسُ الشَّيَاطِينِ. فَقُلْتُ اسْتَخْرِجْنِي. فَقَالَ لَا أَمَّا أَنَا فَقَدْ شَفَانِي اللَّهُ وَخَشِيتُ أَنْ يُبَيِّرَ ذَلِكَ عَلَى النَّاسِ شَرًّا ثُمَّ نَفِثْتُ الْبُيْرُ.

تەرجەمە

۸۲۶: دەگێڕنەوە لەحەزەرەتی عائشە ڕەزای خودای ئێ بی. گوتی وەکو پیغەمبەر (د) تەشریفی لە حودەییە گەراوێ سەحری ئێ کرا. هەتا بە غایەتێک دەخرا خەیاڵی کەشتیک دەکا لە کاروباری دونیا نەشیدە کرد. ئەم حالە تە سالتیک دەوامی کرد هەتا ڕۆژێک سێ جار دوعای کردو پارێهەو لەسەر عەدەتی خۆی چونکی عەدەتی وایوو. کە دوعای بکرا یە چەند جار دووبارە ی دەکردهو دە پارێهەو. پاشان بە حەزەرەتی عائشە ی فەرموو خودا دوعای قبوول کردم. بەم تەرزە خەبەری پێ دام کە شفا ی من لەچی دایە. فەرمووی

دووپیای هاتنه لام (که جبرائیل و میکائیل) بوون. جویرائیل لای سهرم دانیشست. میکائیلش لای قاچم دانیشست میکائیل بدجویرائیلی گوت. نه ساغی نهم پیاره چی به؟ جبرائیل گوتی -مه طبویه- یه عتی سحری لئ کراره میکائیل گوتی کتی سیحرو جادووی لئ کردووه جویرائیل گوتی له بیدی کوری نه عصه می جووله که. میکائیل گوتی. جادووه که ی له چی لئ کردووه؟ جویرائیل گوتی له شهیدک و له داره دهزی که تان و کیسه ی بهری دارخورمای ووشکبویه وهی نیر. میکائیل گوتی نهم له چی جیگاییکه. جویرائیل گوتی له بیری نه روانه له باغی بهنی زوره یقی جووله که (له مدینه تیره دهک بوون له جووله که) پیغه مبه (د) وه کو له خور نهم خه بهری له وان وه رگرت هه لستا چوه لای بیر که وه کو گه راره به زهره تی عاتشه ی گوت. دارخورمایه کانی باغی بهنی زوره یق که بیر که ی له نیتوه. سهره کانیان ده لئی سهری نه و مارانه یه که ناویان (شهیداطینه) له ناشیرینی دیه نیان. هه زهره تی عاتشه پئی گوت جادوه که ت هیتا ده ری. فهرمووی نهم هینا ده ری ترسام خرابی و زیانی بلایی له نیتو خه لکی. پاشان بیر که بزرکوارو پرکرایه وه. (ش): ده گتیره وه له هه زهره تی عومدر نه ویش له هه زهره تی عاتشه گوتی پیغه مبه (د) له نیتو کیفکه خورمایه که دیتی هدی که ل و قشالی نه ویان دروست کردبوو چند ده رزه کیان لئ چه قاندبوو داره ده زوکیشی تیا بوو. یازده گری لئ درابوو. هه زهره تی جویرائیل دوو سووره ی معوذته یین بو نارده خوارئ. به هه ر نایه تیک که ده ی خویند گری یه که ده کرایه وه. هه ر ده رزه کیش که ده ری ده هیتا نازاریکو نیشیک به پیغه مبه ده گه یشت پاشان ده حه سایه وه.

له مه و زاندره سیحره ته نسیر ده کا به نیزی خودای گه وره با به خوشی هیچ ته نسیری نه بئ. سیحره بریتی به له داواکردن له نفوسی پیس بو هندی گفتارو کردار که شتی (خارق العاده) لئ دروست بکا به داوا ی یاریده له شهیتانه کان. به لام له پاش هاتنه خواره وهی -معوذتین- واته سووره ی (قل اعوذ برب الناس ملك الناس الہ الناس...) له گه ل سووره ی (قل اعوذ برب الفلق من شر ما خلق ومن شر غاسق اذا وقب... الخ).

سیحرو جادوو هیچ ته نسیرو کاریگه ریه کی نه ما بو پیغه مبه (د) ته نسیری نهم جاره شی ته نیا عاند به نه حوال و کاروباری دنیا بوو ده رباره ی وهی و نه حوالی ناخیره تو نیرشاد بی موداخله و دوو ربوو له ته نسیر چونکی هه مو پیغه مبه ریک چی جانی سهره کیان که محمه (د) به ده لیلی نایه تی ناخری سووره ی جن که ده فهرموئ. [إِلَّا مَنْ ارْتَضَى مِنْ رَسُولٍ فَانَّهُ يَسْلُكُ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَمِنْ خَلْفِهِ رَصَدًا]. له کاتی وه حیو ته بلیغ و نرشاد بوو پارتیگاریان له شه ری شهیتانه کان به هیتزکی گه وره ده وریان ده گرتن له پتش و پاش چه بوو

پاست. پادهوستان هدا فرمانی خزان بهجی دهگه یاند که ته بلیغ و پراگه یاندنی وه حییه. [لَعَلَّمْ أَنْ قَدْ ابْلَغُوا رَسُولَاتِ رَبِّهِمْ وَأَحَاطَ بِمَا لَدَيْهِمْ] یه عنی هدا بتوانن پراگه یاندن و پابه رایه تی یان جی بهجی بیی و بیته جی.

۸۲۷: عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (ض) يَأْتِي الشَّيْطَانُ أَحَدَكُمْ فَيَقُولُ مَنْ خَلَقَ كَذَا مَنْ خَلَقَ كَذَا حَتَّى يَقُولَ مَنْ خَلَقَ رَبِّكَ فَإِذَا بَلَغَهُ فَلْيَسْتَعِذْ بِاللَّهِ وَلْيَنْتِهِ.

تهرجه مه

۸۲۷: ده گپرنه وه له نه بو هورپه ره زای خودای لی بی پیته مبه ر (د) فرموی شه یان به خوئی که نبلیسه یا یه کتیک له یاریده ده رانی دیته لای یه کتیکتان ننجا ده لی به وه سه وه کتی نه مه ی پیتا کردوه کتی نه مه ی پیداکردوه هدا له دواییدا ده لی کتی به ختوکه ری توئی خه لق کردوه که خودایه وه کوو گه یشته نه مه بلتی (اعوذ بالله من الشیطان الرجیم) واته خوم ده پارتزم به خودا له (شه یان) بابهرپته وه هیچی تر درتیه ی نه داتی.

۸۲۸: عَنْ جَابِرٍ (ض) إِذَا اسْتَجَنَّ اللَّيْلُ أَوْ كَانَ جَنَّ اللَّيْلَ فَكَفُّوا صَبِيَانَكُمْ فَأَنَّ الشَّيَاطِينَ تَنْتَشِرُ حِينَئِذٍ فَإِذَا هَبَّ سَاعَةٌ مِنَ الْعِشَاءِ فَحَلَوْهُمْ وَأَعْلَقَ بِأَبْكَ وَادْكُرْ اسْمَ اللَّهِ وَأَطْفِئْ مِصْبَاحَكَ وَادْكُرْ اسْمَ اللَّهِ وَأَوِّكْ سِقَامَكَ وَادْكُرْ اسْمَ اللَّهِ وَخُجِرْ إِنْ أَعَاكَ وَادْكُرْ اسْمَ اللَّهِ وَلَوْ تَعَرَّضُ عَلَيْهِ شَيْئًا.

تهرجه مه

۸۲۸: ده گپرنه وه له جابر ره زای خودای لی بی پیته مبه ر (د) فرموی پاش روژناوا وه کوو شه و تاریک داهات مندالتان قه دهغه بکه ن له گه ران چونکی شه یانه کان بلاوه ده که ن نه وده مه. له پاش تاریک داهاتن سه عاتیک وه کوو چوو وازیان لی بینن بشگه رتن قه ی ناکا. درگات کلیل بده. ناوی خوداش له سه ریته یه عنی بلتی (بسم الله الرحمن الرحيم) چرات بکوژتیه وه ناوی خودای له سه ر بیته. درکه ی کونده ی ناو یا شیر به داوژیک بیسه ته ناوی خودای له سه ر بیته سه ری قاپت داپۆشه ناوی خودای له سه ر بیته.

(ش): له بو خو پاراستن له شه یانه کان. چونکی شه یان سه ریوش لاتابا. گری ی کونده ناکاته وه درکه ی کلیل دراو ناکاته وه. نازار به مندالتان ناگه یه نی له داپۆشین قاپ نه مین بوونیش ده بی له جروجانه وه ر (حشرات) وه بایه کیش له هه موو سال یه که شه دیته خواری

نهم وهبایه (نه خوشی به) ههر قاپینکی سهری دانه پوشرابی ده چیه ناوی ههر کونده یه کی گری نه درابی ده چیه ناوی.

۸۲۹: عَنْ ابْنِ عَمْرِو (ض) هَا اِنَّ الْفِتْنَةَ هِيَهْنَا اِنَّ الْفِتْنَةَ هِيَهْنَا مِنْ حَيْثُ يَطْلُعُ قَرْنُ الشَّيْطَانِ.

تهرجه مه

۸۲۹: ده گپرنه وه له عبدالله کوری عومر ره زای خودای لی بی پیغه مبهدر (د) ناماژهی (اشاره) بۆلای پۆژهدلات کرد دوو جار فدرمووی جینگهی فتنه و به لایان نه و لایه ده نه و جینگایه کی که شاخی شهیتان له وی به در ده کوی. نه مه له معجزه کانی پیغه مبهدر له میژووی نووسینی نهم کتابه که ۱۳۷۱ هجریه هزارو نوصه دو په نجاو یه کی میلادیه فتنه و به لای گه وره هاته جتی (۱) (خودا به چاکه کی خوی نه جاتی دین و دونیامان بانه خاته ژیر سیبه ری بهیداغی پیغه مبهدر (د)).

۸۳۰: عَنْ سُلَيْمَانَ ابْنِ صُرَك (ض) اِنِّي لَا عَلَمَ كَلِمَةً لَوْ قَالَهَا ذَهَبَ عَنْهُ مَا يَجِدُ لَوْ قَالَ اَعُوذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطَانِ. ذَهَبَ عَنْهُ مَا يَجِدُ. فَقَالُوا لَهُ اِنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ تَعُوْذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطَانِ فَقَالَ وَهَلْ بِيْ جَنُوْنٌ.

تهرجه مه

۸۳۰: ده گپرنه وه له سلیمان کوری صوردی خزاعی (ره زای خودای لی بی) گوتی له خدمت پیغه مبهدر (د) دانیشتبوم دوو پیاویش، جنیویان به یه کتری ددها یه کی یان له رقان پرووی سوور داگه رابوو ره گی ملی نه ستور بیوو پیغه مبهدر (د) فدرمووی به راستی من. کلیمه یه که ده زانم نه گهر نهم کلیمه یه بلتی نهم رق لی بوونه وه یه ده چی نه گهر بلتی (اعوذ بالله من الشیطان) ره که کی ده چی. به پیاهه کی یان گوت پیغه مبهدر (د) فدرمووی به خودای خوی له شهیتان پیارتزی گوتی چما من شیتیم. (ش): نه وه وی گوتیتی نهم قسه یه قسه ی که سیک نی به له سه ر شه ریه تی پاک رهفتار بکا ممکنه نهم پیاهه منافق بووه.

۸۳۱: عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (ض) الثَّأْوَبُ مِنَ الشَّيْطَانِ فَإِذَا تَنَاسَبَ أَحَدُكُمْ فَلْيَرْدُّهُ مَا اسْتَطَاعَ فَإِنْ أَحَدُكُمْ إِذَا قَالَ (هَا) ضَحِكَ الشَّيْطَانُ.

تەرجەمە

۸۳۱: دەگێڕنەوه لەئەبو ھورەیرە (ڕەزای خودای لێ بی) پێغەمبەر (د) فەرمووی باوەشک لەلایەن شەیتانە ئنجانە گەر یەکیکتان باوشکی هاتن هەتا پێی دەکری با بیگێرتەوه. چونکی یەکیکتان وەکوو لەکاتی باووشک بەسەدای بەرز گوتی بەدریژی (ھا) شەیتان کەیفی خوش دەبی پێ دەکەنی.

(ش): ئنجانە لەمە وازاندرا سونەتە نەگەر کەسیک باوشکی هاتن بیگێرتەوه نەگەر پێی نەگەرپاوه نەلی (ھا) بەلکی بلی: اعوذ بالله من الشیطان الرجیم. (واتە خۆم دەپارێزم بەخودا لەخراپەیی شەیتان).

۸۳۲: عَنْ أَبِي قَتَادَةَ (ض) الرُّمْيَا الصَّالِحَةُ مِنَ اللَّهِ. وَالْحَلَمُ مِنَ الشَّيْطَانِ. فَإِذَا حَلَمَ أَحَدُكُمْ حَلَمًا يَخَافُهُ فَلْيَبْصُقْ عَنْ يَسَارِهِ وَلْيَتَعَوَّذْ بِاللَّهِ مِنْ شَرِّهَا فَإِنَّهَا لَا تَضُرُّهُ.

تەرجەمە

۸۳۲: دەگێڕنەوه لەئەبو قەتادە ڕەزای خودای لێ بی. پێغەمبەر (د) فەرمووی خەونی باش (ئنجانە باشەکەیی چی بەاعتباری دیتن پێ چی بە اعتباری تەعبیری). لەلایەن خوداوەیە. خەونی خراپیش لەلایەن شەیتانە چونکی شەیتان نیشانی دەدا هەتا غەمناکی بکا و بیری بەلای خودادا بەخراپ بڕوا. ئنجانە گەر یەکیکتان خەونێکی خراپی دیت لێ دەترسا باتفێک بکاتە لای چەپ بلی بەخودا خۆم دەپارێزم لەخراپەیی ئەم خەونە ئنجانە خەوندەکی زیانی پێ ناگەینی.

۸۳۳: عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (ض) إِذَا اسْتَيْقَظَ أَحَدُكُمْ مِنْ مَنَامِهِ فَنَوَضًا فَلْيَسْتَنْثِرْ ثَلَاثًا فَإِنَّ الشَّيْطَانَ يَبِيتُ عَلَى خَيْشُومِهِ.

تەرجەمە

۸۳۳: دەگێڕنەوه لەئەبو ھورەیرە ڕەزای خودای لێ بی پێغەمبەر (د) فەرمووی وەکوو یەکیکتان لەخەو بەخەبەرھات پاشان دەست نۆژی شروشت باسێ جار ناو لەلووتی وەرکا

چونکی شہیتان به‌شہو خۆی له‌ لووتی مات کردووہ.

(ش): توربشتی و به‌یضاوی گوتووایانہ خەیشووم کہ ئیسقانی لووتہ به‌ستراوہ به‌لای ناوہوی میتشک کہ جیگای هەستی هاوہ‌شہو جیگای خەیاڵہ ئنجا وەکوو خەوت خشت و خالی دەماغ لەلووت کۆدەبێتەوہ وە پتووی رەق دەبەوہ. بەم خشتوخال و چلکەش هەستی مەرۆف توندو تیرمی بەکەدی دەچێ فکری ئالۆز دەبی خەونی خراپ دەبینی پاشان وەکوو هەلسا لەخەو وازی لەلووتی هینا نەیشووش سستی هەست. تیک چوونی میتشکی وای لێ دەکا کہ نەتوانی بەتەواوی نوێژ بەجێ بگەین.

۸۳۴: عن ابن عمر (ض) اَقْتُلُوا الْحَيَّاتِ وَاقْتُلُوا ذَا الْحَفَیَّتَيْنِ وَالْأَبْتَرِ فَأَنْتَهُمَا يَطْمَسَانِ الْبَصَرَ وَيَسْتَقْطِطَانِ الْحَبْلَ.

تەرجەمە

۸۳۴: دەگێڕنەوہ لەعبداللہی کۆپی حەزەرەتی عومەر رەزای خودای لێ یی. گوتی پیغەمبەر (د) فەرمووی لەسەر مینبەر خوتبەیی دەخوێندەوہ. ماران بکوژن ئەو مارانەیی دوو خەتی سپی لەسەریشتی هەید. وە ئەو مارانە بکوژن کورت و ئەستوورن بێ کلکەن چونکی ئەم دوو جووہ مارە رۆنکی چاوە دەبەن. و بەر بەژنی سک پرداوێن یەعنی وەکوو تەماشای بکا.

(ش): بۆین بەتایبەتی فەرمان بەکوشتنی ئەم دوو جووہ مارە کرا لەبەر ئەمەیی چونکی بێ دینەکانی ئەجەنە شەیتانەکان خۆیان ناخەنە سەر صورەتی ئەم دوو تەرزە مارە ئنجا ئەگەر بیکۆژی بەراستی ئەوہ مارت کوشت. ئەجەنە نەکوشت.

۸۳۵: عن ابي هُرَيْرَةَ (ض) رَأَسَ الْكُفْرَ نَحْوَ الْمَشْرِقِ. وَالْفَخْرُ وَالْخِيْلَاءُ فِي أَهْلِ الْخَيْلِ وَالْأَبْلِ وَالْفَدَّائِينَ أَهْلُ الْوَبْرِ. وَالسَّكِينَةُ فِي أَهْلِ الْغَنَمِ.

تەرجەمە

۸۳۵: دەگێڕنەوہ لەئەبو ھورەیرە رەزای خودای لێ یی پیغەمبەر (د) فەرمووی گەورەترین ھۆبەکانی کفر سەرچاوەی کفر لەلای رۆژھەلاتە. رالەخۆیی و دەعیە و شانازی کردن لەو رەشمال نشینانەیی کە وولاغ و ووشتی زۆر پادەگرن وە لەخاوەن جوو تەفلاحەتە. ھێمنی و لەسەرخۆیی و قەرارگرتن لەخاوەن مەرە دەعیە و خۆ بەگەرە زانییان نی یە.

۸۳۶: عَنْ ابْنِ مَسْعُودٍ (ض) الْإِيمَانُ يَمَانٌ هَيْهُنَا أَلَا إِنَّ الْقَسْوَةَ وَغَلْظَ الْقُلُوبِ فِي الْفِدَائِينَ عِنْدَ أَصُولِ انْتَابِ الْإِبْلِ حَيْثُ يَطْلُعُ قَرْنَا الشَّيْطَانِ فِي رَبِيعَةٍ وَمُضَرٍّ.

تەرجەمە

۸۳۶: دەگێڕنەوه لەمەسعودی بەدوێ نه‌نصاری په‌زای خودای لێ بێ گوتی پێتغه‌مبه‌ر (د) ناماوه (اشاره‌)ی بۆلای یه‌مه‌ن کرد فه‌رمووی نیمان و باوه‌ر یه‌مه‌نیه یه‌عنی ده‌درێته پال یه‌مه‌ن باوه‌ره‌ینان. چونکی به‌شی زۆری ئیسماندارانی ته‌واو خه‌لکی یه‌مه‌نن، وه‌بێ نه‌زیه‌ت و زه‌حمه‌تکێشان موسلمان بوون وه‌ ئیسمانیان هینا. به‌لام مو‌راد (مه‌به‌ست) لهم هه‌دیشه کاتی پێتغه‌مبه‌ر بووه نه‌ک هه‌موو خه‌لکی یه‌مه‌ن له‌هه‌موو زه‌مانێک. دل په‌قی و دلی پیسی له‌نیوه‌نه‌وانه‌دایه ووشتریان زۆره‌ لای بن کلکی ووشتران که ده‌نگیان لێ ده‌ده‌ن له‌کاتی نا‌زووتنیان. له‌و جێگایه‌ی که هه‌ردوو لاسه‌ری شه‌یتان به‌دیارده‌که‌وی (که‌پۆژه‌هاته‌ بۆتێ پۆژه‌په‌سته‌کانی که سه‌جده‌ بۆ پۆژه‌ده‌بن گوايه سه‌جده‌: بۆ سه‌ری شه‌یتان ده‌بن). ووشتر زۆره‌کانی دل په‌قیش که په‌بیعه و مو‌ضه‌رن که دوو عه‌شیره‌تی گه‌وره‌ن.

(ش): مه‌به‌ست زیاده ته‌سلو‌طو ده‌سه‌لاتداری و زیاده کفر له‌لای پۆژه‌هلات هه‌روه‌کوو له‌حه‌دیشی پێش نه‌مه. که له‌نه‌بو هه‌وره‌یره‌ ر‌یوایه‌ت کراوه فه‌رمووی (راس الکفر نحو الشرق. له‌خطی قَدَّالِین به‌ته‌ش‌دید جه‌معی فه‌داده. نه‌وه‌که‌سه‌یه که له‌دوو‌صده ووشتری که‌متری نه‌بی له‌وه‌نده‌ش زیاتر هه‌رچه‌نده‌ ب‌روا. نه‌گه‌ر به‌سووک کرد‌نیش بێ بێ جه‌معی مو‌که‌سه‌ره. له‌فدانه به‌مه‌عنا نه‌سباب و ئالاتی جو‌تو زراعه‌ت. به‌هه‌ردوو په‌یوایه‌تیش هاته‌وه‌.

۸۳۷: عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (ض) إِذَا سَمِعْتُمْ صِيَاحَ الدِّيَكَةِ فَاسْأَلُوا اللَّهَ مِنْ فَضْلِهِ فَإِنَّهَا رَأَتْ مَلَكًا. وَإِذَا سَمِعْتُمْ نَهْيَ الْحِمَارِ فَتَعَوَّنُوا بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ فَإِنَّهُ رَأَى شَيْطَانًا.

تەرجەمە

۸۳۷: ده‌گێڕنەوه له‌نه‌بو هه‌وره‌یره‌ په‌زای خودای لێ بێ پێتغه‌مبه‌ر (د) فه‌رمووی وه‌کوو بانگی که‌له‌شیرتان بیست. پۆخۆتان له‌خودا بپا‌ڕێنه‌وه هه‌تا بۆتان بپێته‌ هو‌ی ته‌نمینی دو‌عاتان. وشاهیدی گونا‌هتان. و استغفاری گونا‌هانه وه شاهیدی مل که‌چی و دلسۆزیتان

چونکی مه لاتکھی دیوه. وه نه گهر دهنگی کهرتان بیست خوتان به خودا بیاریزن له شهیتان چونکی شهیتانی دیوه.

(ش): له م هه دیشه پیروزه واده زاندری که که له شیر پیروزه بوی قازی حسین فه ترای داوه غهیری نه ویش له شافعیه کان که ده لین دروسته. اعتماد کردن له سه بانگی که له شیر موجه ره بۆ زانیی کاته کانی نوێ. به م تهرزه دهنگه که ی نهو بگیری بو به لکه و عهلامهت بۆ اجتهاد. امامی احمد هه دیشی زهیدی کوپی خالیدی گتیاوه ته وه [لَاتَسْبُو الدِيكَ فَاَنه يَدْعُو اِلَى الصَّلَاةِ] هه لیمی له م هه دیشه ی وه رگرتوه. هه ر شتیکی سوودی لی وه ریگیری بۆ چاکه یه ک. شایانی ته وه نه یه جیتی ی پچ بدری به لکی شایانی ته وه یه یرزی لی بگیری مه عنای ده عوه تیش هه ر نه مه نده یه بانگدانی له کاتی به یان و نیوه یۆ ده بیسته به لکه (نه مارهت) مه عنای بانگی راسته قینه نه یه وه کوو بانگی شه رعی.

۸۲۸: عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (ض) فَقَدَتِ امَةٌ مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ لَا يُدْرِي مَا فَعَلَتْ وَإِنِّي لَأَرَاهَا إِلَّا الْفَارَ. إِذَا وُضِعَ لَهَا الْبَانُ الْأَبْلُ لَمْ تَشْرَبْ. وَإِذَا وُضِعَ لَهَا الْبَانُ الشَّامِ شَرِبَتْ.

قهه رجه مه

۸۳۸: ده گتیه نه وه له نه بو هوره یه ره زای خودای لی بی پیغه مبه ر (د) فه رموی جه ماعه تیک له نه ولادی یه عقوب پیغه مبه ر بزیوون نازانری چیان به سه رهات من لام وایه هیچیت نه وان نین مشک نه بن. چونکی وه کوو شیر ووشتریان بۆ دابنری نایخونه وه (چونکی گوشتو شیر ووشتر هه رام کرا له سه ر نه ولادی یه عقوب). وه کوو شیر مه رشیان بۆ دابنری ده ی خونه وه (چونکی لی یان هه رام نه کراوه).

نه بو هوره یه گوئی نه م هه دیشه بۆ که عبی کوپی مانعی ناسراو (به که عه الاحبار) خوینده وه. چه ند جار له سه ر یه کتری پی ی گوتم تو نه م قسه یهت خوت له پیغه مبه رت بیستوه. گوتم نه دی خو ته وراتم نه خویندوه له ته ورات نه قلی بکه م نه وی من بیلیم له لایه ن پیغه مبه ره وه یه (۱).

(۱) (ش): اختلاف له مه مسووخ واقع بووه - واته رای جیا جیا هه یه ده رباره ی گوتانی که سیک بۆ هه یوان یان ناوه ل. لای نه بو اسحاقی زحیاح و ابن العربی. نه و مه یونیک که نیستا هه یه له و مه یونانه که وتونه ته وه که مه سخ کراون واتا مرۆڤ بوینه بوینه مه یون به ده لیلی نه م هه دیشه لای جه ره که

۸۳۹: عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (ض) إِذَا وَغَعَ النَّبَابُ فِي شَرَابٍ أَحَدِكُمْ فَلْيُغَمِّسْهُ ثُمَّ لِيَنْزَعَهُ فَإِنَّ فِي أَحَدِي جَنَاحَيْهِ دَاءٌ وَفِي الْآخَرِي شِفَاءٌ.

تەرجەمە

۸۳۹: دەگێڕنەوه لەنەبو هورەیرە رەزای خودای لێ بی پێغەمبەر (د) فەرمووی وەکوو مێشە رەشکە کەوتە نیو مەشروباتی یەکیکتان بانقومی بکا پاشان فرەبی بدا. چونکی بێ شک لەلابالێکی دەرد هەیە لەلایەکی تریش شفا هەیە. قیاسی هەموو حەیانێ بێ خۆن لەمیش کراوە.

(ش) لەم حەدیشە وەرگیراوە ناوی کەم پیس نابێ بەکەوتنە ناوی حەیانێ بێ خۆن، چونکی ئەگەر پیسی بکردایە فەرمانی نەدکرد بەتێ هەلینان (غەمس) بەلکی فەرمانی بەرشتنی دەکرد بەلام ئەگەر مێشەکە رەنگی ناوەکی گۆڕی پیس دەبی.

۸۴۰: عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (ض) غُفِرَ لِمَرْأَةٍ مَوَسَّسَةٍ مَرَّتْ بِكَلْبٍ عَلَى رَأْسِ رَكْبٍ يَلْهَثُ كَأَنَّهُ يَفْتُلُّهُ الْعَطَشُ فَنَزَعَتْ حُقُّهَا فَأَوْقَعَتْهُ بِخُمَارِهَا نَزَعَتْ لَهُ مِنَ الْمَاءِ فَقَفِرَ لَهَا بِذَلِكَ.

تەرجەمە

۸۴۰: دەگێڕنەوه لەنەبو هورەیرە رەزای خودای لێ بی پێغەمبەر (د) فەرمووی ژنیکی فاحشەو زانیە عەفو کرا لەلایەن خودای گەورە. بەلای سەگێکدا رەت بوو لەسەر بیریکی هەلنەراو زمانی دەردەهینا لە تێنان نزیکبوو تێنەوتی بیکۆژی کەوشەکی خۆی لەقاچی خۆی داڕنی لەچارۆگی خۆی قایم کرد وەکوو دەولک هەندێ ناوی لەبیرەکە بۆ هینا دەری سەگەکی ناودا بەواسطەی ناودانی سەگەکە لەگوناهی زناپەکان و گوناھەکانی تریش عەفو کرا.

پەسەند دەکری واتێیە لەبەر حەدیشی کوری مەسعود بە مەرفوعی (إِنَّ اللَّهَ لَمْ يُهْلِكْ قَوْمًا أَوْ يَعْزِبْ فَيَجْعَلَ لَهُ نَسْلًا وَإِنَّ الْقُرْبَةَ وَالْخَنَازِيرَ كَانُوا قَبْلَ ذَلِكَ). وەلامیشیان داوەتەوه لەم حەدیشە پێغەمبەر (د) ئەم حەدیشە لەمیش وەحی بەحەقیقەتی ئەمریوە بۆیە بەشیوەیەکی قەطعی ئەدا نەکردەوه بەلکی فەرموویی لام وایە بەمەزنەندە بەلام لەحەدیشی کوری مەسعود نەقیەکی بەشیوەیەکی قەطعی ئەدا فەرمووە.

۸۴۱: عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (ض) خَلَقَ اللَّهُ أَدَمَ وَطَوَّلَهُ سَعَوْنَ ذِرَاعاً ثُمَّ قَالَ اذْهَبْ فَسَلِّمْ عَلَى أُولَئِكَ الْمَلَائِكَةِ فَاسْتَمَعَ مَا يُحْيَوْنَكَ تَحِيَّاتِكَ وَتَحِيَّةُ ذُرِّيَّتِكَ فَقَالَ السَّلَامُ عَلَيْكُمْ فَقَالُوا السَّلَامُ عَلَيْكَ وَرَحْمَةُ اللَّهِ فَرَادَوْهُ وَرَحْمَةُ اللَّهِ فَكُلُّ مَنْ يَخْلُ الْجَنَّةَ عَلَى صُورَةِ أَدَمَ فَلَمْ يَزَالِ الْخَلْقُ يَنْقُصُ حَتَّى الْآنَ.

تەرجەمە

۸۴۱: دەگێڕنەوه لەئەبو هورەیره ڕەزای خودای لێ بێ. گوێی پێغەمبەر (د) فەرمووی خودای گەوره ئادەمی دروست کرد درێژی شدست گەزبوو (بەڕینی حەوت گەزبوو). پاشان فەرمووی بچۆ سەلام لەو مەلائکانە بکە گوێش بەی چلۆن وەلامی سەلامت دەدەنەوه نەم سەلامە سەلامی تۆی وە سەلامی زادهکانی تۆی - واتە ئەو مندالانەی لەتۆ دەبن. ئنجای حەزرەتی ئادەم گوێی السّلام علیکم مەلائکەش گوێیان وعلیک السّلام ورحمته لەفەظی رحمة الله یان زیاد کرد. ئنجای ئەوەی که دەچیته بەدهشت لەسەر بەژن و صورەتی ئادەمە. پاشان عەالم کەوتە کەمی لەجوانی ودرێژی ئادەم هەتا نیستای.

(ش): ابن قوتیبە دەلی: ئادەم بێ موبووه ریش و موو لەئەولادی پەیدا کرد.

۸۴۲: عَنْ أَنَسٍ (ض) خَبَرَنِي بِهِنُ أَنْفَاءُ جَبْرِيلُ أَمَّا أَوَّلُ أَشْرَاطِ السَّاعَةِ فَنَارٌ تَحْشُرُ النَّاسَ مِنَ الْمَشْرِقِ إِلَى الْمَغْرِبِ. وَأَمَّا أَوَّلُ طَعَامٍ يَأْكُلُهُ أَهْلُ الْجَنَّةِ فَرِيزَادَةُ كَبِيرِ الْحَوْتِ وَأَمَّا الشُّبَّةُ فِي الْوَلَدِ. فَإِنَّ الرَّجُلَ إِذَا غَشِيَ الْمَرْأَةَ فَسَبَقَهَا مَاءُهُ كَانَ الشُّبَّةَ لَهُ. وَإِذَا سَبَقَ مَاوَهَا كَانَ الشُّبَّةَ لَهَا. قَالَ عَبْدُ اللَّهِ ابْنُ سَلَامٍ أَشْهَدُ أَنَّكَ رَسُولُ اللَّهِ. ثُمَّ قَالَ يَارَسُولَ اللَّهِ إِنَّ الْيَهُودَ قَوْمٌ بُهْتُ إِنْ عَلِمُوا بِإِسْلَامِي قَبْلَ أَنْ تَسْأَلَهُمْ بَهْتُونِي عِنْدَكَ. فَجَاءَتِ الْيَهُودُ وَبَخَلَ عَبْدُ اللَّهِ الْبَيْتَ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَيُّ رَجُلٍ فِيمَكُم عَبْدُ اللَّهِ ابْنُ سَلَامٍ. قَالُوا أَعْلَمْنَا وَابْنُ أَعْلَمْنَا وَآخِرُنَا وَابْنُ آخِرُنَا فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَفَرَأَيْتُمْ إِنْ أَسْلَمَ عَبْدُ اللَّهِ قَالُوا أَعَاذَهُ اللَّهُ مِنْ ذَلِكَ. فَخَرَجَ عَبْدُ اللَّهِ إِلَيْهِمْ فَقَالَ أَشْهَدُ أَنَّ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ. وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ فَقَالُوا شَرُّنَا وَابْنُ شَرُّنَا وَوَقَعُوا فِيهِ.

تەرجەمە

۸۴۲: دەگێڕنەوه لەئەنەس ڕەزای خودای لێ بێ گوێی وەکوو خەبەر گەشتە عبدەللهی کوری سەلام ی - اسرائیلی که پێغەمبەر (د) بەهاتنی خۆی مەدینە ی رۆناک کردووه هاته

خدمت پتغمه بهر پی ی گوت من سئ پرسیار له تو ده کهم نه گهر پتغمه بهر نه بن وه لامیان نازانن: ۱- یه کی یان یه کهم نیشانه ی قیامت چی یه. ۲- دو دم یه کهم خواردنی نه هلی به هشت چی یه که له به هشت دهی خون. ۳- سئ یه م هژی چی یه هندی مندا له به باوکی ده چی هندی کیش به خاله کانی ده چی. پتغمه بهر (د) فەرمووی له مه پیش به سه عاتیک جویرائیل وه لامی هه رست پرسیار ی به من گوت. عبدالله گوتی نه م جویرائیله دوژنی جووه له مه لانه که. پتغمه بهر (د) فەرمووی به وه لامده ره وه. نه ما یه کهم نیشانه ی قیامت نه مه یه ناگریک خه لک کۆ ده کاته وه له رۆژه لات بۆ رۆژئاوا وه نه ما یه کهم خواردنی نه هلی به هشت زنده جهرگی ماسی گه وره یه. وه نه ما به یه کچوونی کور به باوکی یا به خالی له بهر نه مه یه له جماعی پیاو له گه له نافرته ی خوی (واته له کاتی جووت بوون) نه گهر ناوی پیش که وی له هاتنه خواره وه له کاتی جووت بوون مناله به باوکی ده چی نه گهر ناوی نافرته ی پیش که وی به دایکی نه چی. عبدالله گوتی (اشهد انک رسول الله) یه عنی به زمان ده لیم به دل باورده کهم تو به شک پتغمه بهر ی خودای. پاشان گوتی نه ی پتغمه بهر ی خودا جووله که قه ومیکن بوختان که رو دروژن نه گهر بزاتن من موسولمان بووه نجا بیته خدمت تو پرسیار یان لی بکه زۆر بوختانم پی ده کهن له خدمت تو پاشان جووله که هاتن بۆ خدمت پتغمه بهر (د) عیداللهش بۆ مالی خوی چۆه. پتغمه بهر (د) فەرمووی عبدالله کوری سه لام له ناو نیه چلۆن پیاو یکه. گوتیان زانترین که سه له ناو نیمه باوکیشی زانای کوری زانایه له ناو نیمه. پتغمه بهر (د) فەرمووی نیه پیتم بلین نه گهر نه و موسولمان بووی نیه وه موسولمان ده بن. گوتیان خودا بی پاریزی له موسولمان بوون. عبدالله بۆیان له خانوو هاته ده ری گوتی اشهد ان لا اله الا الله واشهد ان محمدا رسول الله. گوتیان نه مه به دترین نیمه یه نیر ده ستیان کرد به غه بیته کردنی.

۸۴۳: عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (ض) لَوْلَا بَنُو إِسْرَائِيلَ لَمْ يَخْتَرْزِ اللَّحْمُ وَلَوْلَا حَوَاءُ لَمْ تَخُنْ أَنْثَى زَوْجَهَا.

هه رجه مه

۸۴۳: ده گه ی نه وه له نه بو هه ربه ره زای خودای لی بی گوتی پتغمه بهر (د) فەرمووی نه گهر له بهر به نی ئیسرائیل نه بوایه گوشت بۆ گه نی نه ده بوو. نه گهر له بهر خیانه تی هه واش نه بوایه ده رحق به نادهم هیچ ژنیک خیانه تی نه ده بوو ده رحق به میتردی خوی.

۸۴۴: عَنْ أَنَسٍ (ض) إِنَّ اللَّهَ يَقُولُ لِأَهْلِ النَّارِ عَذَاباً لَوْ أَنَّ لَكَ مَافِي الْأَرْضِ مِنْ شَيْءٍ كُنْتَ تَفْتَدِي بِهِ. قَالَ نَعَمْ قَالَ فَقَدْ سَأَلْتُكَ مَا هُوَ أَهْوَنُ مِنْ هَذَا وَأَنْتَ فِي صَلْبٍ أَدَمَ أَنْ لَا تُشْرِكَ بِي فَأَبَيْتَ إِلَّا الشُّرْكَ.

تەرجەمە

۸۴۴: دەگێڕنەوه لەنەندەسی کۆری مالک پەزای خودای لێ بێ گوتی پێتغەمبەر (د) فەرەمۆی خودای گەورە بەسووکترینی عەزەب لەنەهلی ناگەر ئەگەر هەرچی لەعەزەب هەیە ملکێ تۆ بواوە خۆت پێ دەکەریوە لەم عەزەبە دەلێ: بەلێ. خودای گەورە دەفەرەمۆی تۆ وەکۆ لەپشتی نادەم بووی لەعەلەمی نەرواح شتیکی سووکترم لەتۆ داوا کرد کە شریک بۆ من پەیدا نەکە ی پەیمانیشم لەتۆ وەرگرت پاشان لەهەموو شتیکی پەییوەندی بەکاروباری خۆیەتی بوو بێت نەت کرد لەشیرک نەبێ وەکۆ تۆم هێنا دنیا لەسەر خێلافی وەعدەت. ش: ئەم سووکترین عەزەبە لەنەهلی ناگەر گوتراوە ئەبۆ طالەب.

۸۴۵: عَنْ عَبْدِ اللَّهِ (ض) لَا تُقْتَلُ نَفْسٌ ظَلَمًا إِلَّا كَانَ عَلَى ابْنِ أَدَمَ الْأَوَّلِ كِفْلٌ مِنْ نِمْهَا لِأَنَّهُ أَوَّلُ مَنْ سَنَّ الْقَتْلَ.

تەرجەمە

۸۴۵: دەگێڕنەوه لەعەبدەللە کۆری مەسعود پەزای خودای لێ بێ پێتغەمبەر (د) فەرەمۆی هێچ یەکیەک لەانسان ناکۆژێ بەناحەق مەگەر بۆ کۆری پێشوو نادەمیش هەیە لەعەزەبی ئەو کۆشتنەش بەشێک (کەقایل هابلی کۆشت) چونکی ئەو یەکەم کەس بوو کۆشتنی کردە عەدەت لەسەر پەویی عەزەب.

۸۴۶: عَنْ زَيْنَبَ بِنْتِ جَحْشٍ (ض) لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَيُلِّ لِلْعَرَبِ مِنْ شَرِّ قَدْ اقْتَرَبَ. فُتِحَ الْيَوْمَ مِنْ رَنَمٍ يَأْجُوجُ وَمَاجُوجُ مِثْلُ هَذِهِ وَحُلِقَ بِاصْبُعَيْهِ الْإِبْهَامِ وَالَّتِي تَلِيهَا. فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَنَهْلِكَ وَفِينَا الصَّالِحُونَ قَالَ نَعَمْ إِذَا كَثُرَ الْخَبَثُ.

تەرجەمە

۸۴۶: دەگێڕنەوه لەزەینەبی کچی جەحش پەزای خودای لێ بێ. گوتی پێتغەمبەر (د) جاریک بەشێوەیەکی ترس هاتە ژووری فەرەمۆی لا اله الا الله. واوێلاو سەختی بۆ

عەرب لەشەر و فتنە یەکی کە نزیک بوو (کە مەفسەدە خراپە یی یاجوج و ماجوج و کافرەکانی رۆژەلاتە) بۆیە فەرمووی کرایە وە ئیسمرق سەدی (بەرەست) یەنجوج و مەنجوج وەکو ئەمە نەنگوستی بەرگە ی گەورە وە نەنگوستی شەهادە ی کردە شەلقە وەکو رەقەمی (٩) منیش پشم گوت ئە ییغەمبەری خودا نیمەش دەفەوتیتین کە چەند پیایوی باشیشمان لەنیتودا هەیدە فەرمووی بەلێ هەر کاتیک بێ دینیو درۆو زینا زۆربوو. (لای هەندیکان مەبەست لەخبث تەنیا زینا و مندالی زینایە).

(ش): لێرە مەبەست لە (سەد) سەدی راستەقینە نییە کە سەدی ئەسکەندەر بوو لەزەمانی خۆی. بەلکی مەبەست. شەو کەتێ شەریعەتی ئیسلامە کە کفاری حەپس کردوو لەدەرچوون بۆ سەر ئیسلام. هەر وەختی قەلای شەریعەتی ئیسلام ئاوەدانێ و پێکی ئەما کون و کەلەن و دەرگە ی لێ پەیدا بوو بەهۆی هەلبژاردنی دنیا لەسەر دین. پارتێزەرانی دین و علم. یەنجوج و مەنجوج و دەجال کە چەند پاشایەکن لەکافران لەهەموو لایەکی قەلای شەریعەتە کەمان کە بە سەریە کدا پەماوە هێرش دەکەنە سەر وولاتانی ئیسلام:

دانەری ئەم شەرحی بوخاریە دەلێ: هەر کەستیک کە لە تەریخی هەزارو سی سەدو حەفتاویەکی هێجری ١٣٧١ و هەزار و نوسەدو پەنجاو یەکی میلادی هەیدە لەبەر عیلمەک کە بەچاودە یینی بە هاتنە جێی ئەم حەدیشە پیرۆزە حەق نیە باوەری کەمتر بێ ئەنەصحابی پێغەمبەر چونکی ئەوان تەنیا بیستیان. بەلام نێمە لەگەڵ بیستێ دیتیشمان. ئنجا کە ی دیتێ وەکوو بیستێ وایە. بەکورتی مەبەست لەسەدی یەنجوج و مەنجوج. قەلای شەریعەتی ئیسلام مەبەستیش لەکردنەوی سەد شتوانی شەریعەتە بەزۆر بوونی زینا و بێ حەیا ییو سفوری ژنانی قاچ و قۆل پروت. نابینی ئەگەر مەبەست لەسەد شەریعەتی ئیسلام ئەبوا یە شیخ محەدی بوسیری ئە ی دەفەرموو:

بەشیەر:

أَحَلَّ أُمَّتُهُ فِي حِرْزِ مِلَّتِهِ
كَالْإِثْمِ حَلَّ مَعَ الْأَشْبَالِ فِي أَجَمٍ
یەعنی:

محەد لە اسکانی ئومەتی خۆی لەنێو قەلای شەریعەتی وەکو شیریدا مەزرا بێ لەگەڵ بیتێجەوکانی لەقەرار گاهی بیتێ.

٨٤٧: عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ (ض) يَقُولُ اللَّهُ تَعَالَى يَا أَنْتُمْ فَيَقُولُ لِيَّيْكَ وَسَعْدَيْكَ
وَالْخَيْرُ فِي يَدَيْكَ. فَيَقُولُ أَخْرِجْ. بَعَثَ النَّارَ قَالَ مَا بَعَثَ النَّارَ. قَالَ مِنْ كُلِّ أَلْفٍ

تَسْمَعَانَهُ وَتَسْعَةً وَتِسْعِينَ. فَعِنْدَهُ يَشْيِبُ الصَّغِيرُ. وَتَضَعُ كُلُّ ذَاتِ حَمَلٍ حَمْلَهَا. وَتَرَى النَّاسَ سُكَارَى وَمَا هُمْ بِسُكَارَى وَلَكِنَّ عَذَابَ اللَّهِ شَدِيدٌ. قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ وَأَيْنَا ذَلِكَ الْوَاحِدُ. قَالَ أَبَشِرُوا فَإِنَّ مِنْكُمْ رَجُلٌ وَمِنْ يَأْجُوجَ وَمَلْجُوجَ الْفُ ثَم قَالَ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ إِنِّي أَرْجُو أَنْ تَكُونُوا رِبْعَ أَهْلِ الْجَنَّةِ فَكَبُرْنَا. فَقَالَ أَرْجُو أَنْ تَكُونُوا ثُلُثَ أَهْلِ الْجَنَّةِ فَكَبُرْنَا فَقَالَ أَرْجُو أَنْ تَكُونُوا نِصْفَ أَهْلِ الْجَنَّةِ فَكَبُرْنَا. فَقَالَ مَا أَنْتُمْ فِي النَّاسِ إِلَّا كَالشَّعْرَةِ السَّوْدَاءِ فِي جَسَدٍ مُؤَبَّرٍ أَوْ كَالشَّعْرَةِ الْبَيْضَاءِ فِي جِلْدٍ مُؤَبَّرٍ أَسْوَدَ.

تەرجەمە

٨٤٧: دەگێڕنەوێه لەئەبو سەعیدی خودری ڕەزای خودای لێ بی. گوتی پێغەمبەر (د) فەرمووی ڕۆژی قیامەت خودای گەورە بەحەزەرەتی ئادەم دەلێ ئەو ئادەم: دەلێ [لَبَّيْكَ وَسَعْدَيْكَ وَالْخَيْرُ فِي يَدَيْكَ] (بەعنی جوابت دەدەمەوێ بەلزوومی طاعت و بەیارمەتی تو لەسەر جواب دانەوێم کە چاکەو خێریش هەموو لەتۆوێه). ئنجای خودای گەورە فەرمان بەئادەم دەکا لەئەولادەکانێ ناردراوانی ناگەر بینە دەری ئادەم دەلێ ناردراوانی ناگەر کێن وە چەندێن خودای گەورە دەفەرموێ. عەلەمی مەحشەر دەگەوێ ناخۆشی یەکوێ غەمیکی وای. بالفرض ئەگەر پیری یون هەبوا یە. منالێ بچووک پیر دەبوو لەغەمان. ولە فەرزیدا ناووس بوون هەبوا یە ژنی سک پێ لەبەر ناخۆشی ئەم ڕۆژە حەملی فرەدەدا. لەترسی ئەم قەسە یە دەبینی ئەهلی مەحشەر بێ هۆش وانیە بێ هۆش یە کەشیان لەبەر ئارەق خواردنەوێ یە بەلام عەزایی خودای گەورە سەخت و گرانە. ئەو ئەصحابانە ی لەو ئەنجومەنە بوون پێیان گوت. نوێکە ی کە ئەهلی ئەجائە لەئێمە کێ یە؟. فەرمووی. مۆژدەتان لێ بی بەراستی پیاوێک لەئێو یە هەزار لە یەنجووج و مەنجووجە لەریوایەتێکی تر نوسەدو ئەوێ دوتو لە یەنجووج و مەنجووجە. یەکیێک لەئێو یە. پاشان فەرمووی بەخەقی ئەو خودایە ی کە روحی منی بەدەستە من ئومێدەم هە یە ئومەتی من یەکی چارێکی ئەهلی بەهەشت یی ئێمەش لەخۆشی ئەم مۆژدە یە گوێمان اللە اکبەر پاشان فەرمووی من ڕجام هە یە ئێو یەکی سێ یەکی بن ئەهلی بەهەشت ئێمەش لەخۆشیان گوێمان اللە اکبەر. پاشان فەرمووی ڕجام وایە ئێو یە نیو یە ئەهلی بەهەشت بن ئێمەش گوێمان اللە اکبەر. پاشان فەرمووی ئێو لەناو عەلەمی مەحشەر وەکوو یەکدانە مووی ڕەش لە پیستە ی گایێکی سپی یا وەکوو یەکدانە مووی سپی لە پیستە گایێکی ڕەش.

(ش): ئەمە لەمەحشەر نەبەتی زۆرو کەمی ئومەتی محمد. لەگەڵ عەلەم وایە. بەلام لەبەهەشت ئومەتی محمد نیو یە ئەهلی بەهەشتن یا دوو سێ یەکی خەلکی بەهەشتن. لەم

حدیثه پیروژه زاندره هەرچی نیماندار نهی. یه ئجوج و مهنجوجه مه بهستیش له یه ئجوج و مهنجوج به اعتباری سهراوه نه و قهومانه که بهشی زۆری هێزیان له سهرا گۆری و بلیسهی ناگرو گهرمایی کهربانیه [نهجیج] له مهکینهی سهرا سوهرهینهرو قوبولهو مایه ی تهقینهوهی وا که حهسانهوهی نههیشتهون به شه هادهتی ئایهتی قورئانی پیروژه که ده فهرموئ [ولایزال الذین کفروا تصیبهم قارعهٌ بما صنعوا] یه عنی ههرکات نهوانه ی کافربوون تووشیان دهی قارعه له انواعی تۆپ و قوبه له ی سهرا سوهرهینهر به تایبهتی بۆ خویان لفظی (ما) چی مصدریه بی چی موصوله بی چی موصوفه بی نهنجامی ههر به کتیکه یه عنی بهوشتی که خویان دهیکه.

٨٤٨: عن ابن عباس (ض) انکم تُحْشَرُونَ حُفَاءَ عُرَاءَ غُرْلًا ثُمَّ قَرَأَ کَمَا بَدَأْنَا اَوَّلَ خَلْقٍ نَعِيدُهُ وَعَدَا عَلَيْنَا اِنَّا کُنَّا فَاعِلِينَ وَاَوَّلُ مَنْ یُکْسَى یَوْمَ الْقِیَامَةِ اِبْرَاهِیْمُ وَاِنَّ اَناسًا مِنْ اَصْحَابِی یُؤَمِّدُ بِهِمْ ذَاتَ الشِّمَالِ فَاَقُولُ اَصْحَابِی اَصْحَابِی فِیْقَالَ اِنَّهُمْ لَمْ یَزَالُوا مُرْتَدِّیْنَ عَلٰی اَعْقَابِهِمْ مِنْذُ فَارَقْتَهُمْ فَاَقُولُ کَمَا قَالَ الْعَبْدُ الصَّالِحُ وَکُنْتُ عَلَیْهِمْ شَهِیدًا مَا دُمْتُ فِیْهِمْ اِلٰی قَوْلِهِ الْحَکِیْم.

تهرجه مه

٨٤٨: ده گۆتیهوه له عبداللهی کوری عهباس رهزای خودایان لی بی پیغه مبهرا (د) فهرمووی ئیوه کۆده کرینهوه وهکوو دهرخران له نیو قهبره کانتان به پی خاوسوی و بهرووتی و به سوندت نه کراوی پاشان ئایهتی (کهما بدانا اول خلق نعیده وعدا علینا انا کنا فاعلین) ی خۆینهوه. وه یه کهم کهس له پیغه مبهرا که بهرگی له بهر ده کرئ رۆژی قیامهت ابراهیم پیغه مبهرا وه به راستی هه ندی که سیش له نهصحابی من لای دهستی چه بیان پت ده گرن یه عنی بۆ ناگریان ده بن. منیش بانگ ده کهم ته مانه نهصحابی من. به من ده گۆتیهی که تو له وانه جودابویهوه به مردن، گه رانهوه بۆ کوفر. منیش ده لیم وهکوو بهندهی باش که عیسیاه گوتی (وکنت علیهم شهیدا مادمت فیهم هه تا قسهی خودای گوره.. الحکیم. (ش): مه بهست له نهصحابی لیره نهصحابی پیغه مبهرا نین که موهاجیرو نه نصارن به لکی به شتیک بوون له نه عرابی نیمان زه عیف له پاش وه فاتی پیغه مبهرا (د) مورته دبوون واته هه لگه رانهوه له نیسلام.

۸۴۹: عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (ض) يَلْقَى إِبْرَاهِيمَ أَبَاهُ أَرَدَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ. وَعَلَى وَجْهِهِ أَرَدَ قَتْرَةً وَغَبْرَةً فَيَقُولُ لَهُ إِبْرَاهِيمُ. أَلَمْ أَقُلْ لَكَ لَا تَغْصِنِي فَيَقُولُ أَبُوهُ فَالْيَوْمَ لَا أَغْصِيكَ فَيَقُولُ إِبْرَاهِيمُ يَا رَبِّ إِنَّكَ وَعَدْتَنِي أَنْ لَا تُخْزِنِي يَوْمَ يُبْعَثُونَ فَايُخْزِي أَخْزَى مِنْ أَبِي الْأَبْعَدِ. فَيَقُولُ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ إِنِّي حَرَمْتُ الْجَنَّةَ عَلَى الْكَافِرِينَ. ثُمَّ يُقَالُ إِبْرَاهِيمُ مَا تَحْتُ رِجْلَيْكَ فَيَنْظُرُ فَإِذَا هُوَ بِنَيْخٍ مُكَلَّطٍ فَيُؤْخَذُ بِقَوَائِمِهِ فَيُلْقَى فِي النَّارِ.

تەرجەمە

۸۴۹: دەگێڕنەرە لەنەبوو هەرەره ڕەزای خودای لێ بی پێغه مەبەر (د) فەرمووی ابراهیم سەلامی خودای لێ بی ڕۆژی قیامت توشی نازەری باوکی دێی کە نازناوی (تاریح) بوو بەدروویدەکی دوو کەلاوی و تۆزو ناشیرن. ننجای ابراهیم یەنی دەلێ. ئەدی پێم نەگوتی بەپێچەوانەی من مەجوولێ وە. باوکیشی دەلێ ننجای ئیمرو بەقسەت دەگەم بەپێچەوانەی تۆ ناجوولیتەو. ابراهیمیش بەخودا دەلێ تۆ وەعدەت بەمن داوە کە من زەلیل نەکەم ڕۆژی قیامت. چە کەمی بەک هەیدە مایەدی نەنگی و زیلەت یێ لەو زیا تر لەعەزاب دانیی باوکی کافر کە دورترە لەرحمەتی خودا لەفاسق. ننجای خودای گەورە فەرمووی بەراستی من حەرامم کردووە بەهەشت لە کافران. لەپاشان دەگوترێ ئەو ابراهیم نەمە چیه لەژێر قاچەکان. وەکو تەماشای دەکا نێرە کەمتیاریکی زۆر بەموو لەخوێن و پێسای وەردراوی چاوی دەکەوی. ابراهیم یێزکیکی زۆری لێ دەکاتەو ئەلێ تۆ باوکی من نی. ننجای چواریەلی دەگێری و فری ئەدریتە ناو ناگر.

ش: حیکمەت لە تەمەنول و تەمەسوخی نازەر بەصورەتی کەمتیار یێ عەقڵی کەمتیارە زیاد لەحەیانان چونکی غافل دەبی لەشتیکی کەواجبە لەوشتە هوشیارو ناگاداری. نازەریش بەقسە بەبەزەیی ترینی خەلکی نەدەکرد بەخۆی کە کۆری خۆی بوو. بەقسە ی دوژمن ترین دوژمنانی دەکرد کە شەیتانە.

۸۵۰: عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (ض) قِيلَ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَنْ أَكْرَمُ النَّاسِ. قَالَ اتَّقَاهُمْ فَقَالُوا لَيْسَ عَنْ هَذَا نَسْنُكَ قَالَ فَيُوسُفُ نَبِيَّ اللَّهِ ابْنُ نَبِيِّ اللَّهِ ابْنُ خَلِيلِ اللَّهِ. قَالُوا لَيْسَ عَنْ هَذَا نَسْنُكَ قَالَ فَعَنْ مَعَايِنِ الْعَرَبِ نَسْنُكُونَ خِيَارُهُمْ فِي الْجَاهِلِيَّةِ خِيَارُهُمْ فِي الْإِسْلَامِ إِذَا قَفَّوْا.

تەرجەمە

۸۵۱: دەگىرنەۋە لەنەبو ھورەيرە پەزاي خوداي لى بى گوتى بە پىتغەمبەر گوترا نەى پىتغەمبەرى خودا. لەخەلکى کى بەقەدرو گەورەترە فەرمووى نەوى زۆرتر خۆى دەپارتىزى لەگوناھان. پىيان گوت نىسە لەم ڕوۋە کردەۋەى چاک لەتۆ پىرسىار ناکەين. فەرمووى دەريارەى - نەسەبە - يوسف پىتغەمبەرە کوپى پىتغەمبەرە کوپى پىتغەمبەرە کوپى پىتغەمبەرە کوپى خەلىلى خوداي گەورەيە. پىيان گوت لەم بارەيش لەتۆ ناپرسىن فەرمووى نەدى لە بنەمالى عەرەبانم لى دەپرسن باشتىرەن ئەوان لەجاھلىت باشتىرەن ئەوانە لەاسلام ۋەکو گەران بەماھىرو شارەزا لەدين ۋە بەخۆتندەوارو زانا.

(ش): نەمە نىشارەيە ۋەبال نەمە کە تەفاوتى قەدر لەجاھلىيەت بەگوتپەى پەچەلەکو گەورەيى باب و باپىرانى نەسلە لەنىسلامەتى گەورەيى بەباب باپىرو نەسەب نىيە بەلکو بەزاتايىيە. کەوايە موسولمانى نەسەبى گەورە نەبى بالاترە لەۋەى نەسەبى ھەبى و زانا نەبى.

۸۵۱: عَنْ سَمُرَةَ (ض) أَنَا لَيْلَةُ آتِيَانٍ فَأَتَيْنَا عَلَى رَجُلٍ طَوِيلٍ لَا أَكَادُ أَرَى رَأْسَهُ طَوْلًا وَأَنَّ إِبْرَاهِيمَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

تەرجەمە

۸۵۱: دەگىرنەۋە لەسەمەرى کوپى جوندوب پەزاي خوداي لى بى گوتى پىتغەمبەر (د) فەرمووى نىمشەو جبرائىل و مىكائىل ھاتتە لا منيان برە لای پىياۋىكى نەمەندە درىژ نىزىک نەبوو سەرى بىنىم لەدرىژيان ۋە نەم پىاۋە درىژەيش ابراهيم بوو سەلامى خوداي لى بى.

۸۵۲: عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ (ض) أَمَا إِبْرَاهِيمُ فَأَنْظُرُوا إِلَى صَاحِبِكُمْ. وَأَمَّا مُوسَى فَجَعَلْتُ أَدَمَ عَلَى جَمَلٍ أَحْمَرَ مَخْطُومٍ بِخَلْبَةٍ كَأَنِّي أَنْظُرُ إِلَيْهِ أَنْحَدَرَ فِي الْوَادِي.

تەرجەمە

۸۵۲: دەگىرنەۋە لەعبداللەى کوپى عباس پەزاي خوداي لى بى گوتى پىتغەمبەر (د) فەرمووى نەما ابراهيم دەريارەى شەکل و شىۋەى لەش و لارى (قىافەت) ۋەکو ھاۋرىکەتانە «يەعنى شەکل و قىافەتى من چلۆنە نەۋىش وايە». ۋە نەما موسى سەلامى

خوای لی بی بده نیتکی به گوشت و توندی هه بوو پهنگ نه سهر بوو (جه عد لیره مه عنای وایه بده مه عنا مووی به گلوازه نی یه). له سهر رای نه وانه ی بوخاریان شدرج کردووه. له سهر ووشتی کی سووری لغاوکراو به پووشی خورما گوتیا ته ماشای ده کهم هاته خواری له وادی نه زرهه به گوتنی (لیبیک لیبیک) کردن.

۸۵۳: عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (ض) إِبْرَاهِيمُ عَلَيْهِ السَّلَامُ وَهُوَ ابْنُ ثَمَانِينَ سَنَةً بِالْقُدُومِ وَفِي رَوَايَةٍ بِالْقُدُومِ مُحَقَّقَةٌ.

تهرجه مه

۸۵۳: ده گتیرنه وه له نه بو هو په یه ره زای خودای لی بی گوتی پیغه مبهه (د) فهرمووی ابراهیم له ته مه نی هه شتا سالی خو ی سونه ت کرد له گوندی قه دوم به ته و شووی نه جار. نیش و نازاریشی زو بوو خودای گه و ره وهی بو نارد. په له ت کرد نارامت نه گرت هه تا ناله تی سونه ت کردنم (ختان) پته ده گوتی گوتی نه ی خودایه پیتم ناخوش بوو فهرمانی تو دوا بخه م.

(ش) له فطی قه دوم - نیوی گوندیکه له شام به لام (قه دوم) که به سووکی بگوتی به واته ی ته و شووی نه جاره له بهر نه وهی هه ردوو په وایه ت راستن بو یه له سهر هه ردوو په وایه ت ته فسرکرا.

۸۵۴: عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (ض) لَمْ يَكْذِبْ إِبْرَاهِيمُ عَلَيْهِ السَّلَامُ إِلَّا ثَلَاثَ كَذَبَاتٍ ثَمَانِينَ مِئَةً فِي ذَاتِ اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ قَوْلُهُ إِنِّي سَقِيمٌ. وَقَوْلُهُ بَلْ فَعَلْتُ كَبِيرُهُمْ هَذَا. وَقَالَ بَيْنَا هُوَ ذَاتَ يَوْمٍ وَسَارَةُ إِذْ أَتَى عَلَى جَبَّارٍ مِنَ الْجَبَابِرَةِ فَقِيلَ إِنَّ هَاهُنَا رَجُلًا مَعَ امْرَأَةٍ مِنْ أَحْسَنِ النَّاسِ فَأَرْسَلْ إِلَيْهِ فَسَأَلَهُ عَنْهَا. قَالَ مَنْ هَذَا. قَالَ أَخِي فَأَتَى سَارَةَ وَذَكَرَ بَاقِيَ الْحَدِيثِ.

تهرجه مه

۸۵۴: ده گتیرنه وه له نه بو هو په یه ره زای خودای لی بی پیغه مبهه (د) فهرمووی قسه ی نه گوتووه ابراهیم سه لامی خوای لی ی به شتیوهی درو سی قسه نه یی. دوو قسه یان ته نیا له بهر زاتی خودا بوو هیچ مه به ستیکی خو ی تیا نه بوو (په کیان) وه کو نه ته وهی خو ی لی یان :او اکرد له گه ل نه وان له په رستگا بچه نه وه وهی گوتی من نه ساغم پیتم نا کړی بو ده وهی پیتم

(چونکی فکری و ابوو بوتەکان بشکێنی وەکوو ئەوان پۆشتن). (دووەم) وەکوو بوتەکانی شکاند بوتە گەورەکە نەیین کە لەزێر بوو. پێیان گوت [أَأَنْتَ فَعَلْتَ هَذَا بِقَهْمَتِنَا يَا إِبْرَاهِيمَ] واتە تۆ ئەم خویانە ئیسمەت وای کردووە ئەی ابراهیم؟ ئەویش لەوەلامی گوتی: بەلکی بوتە گەورەکە ئەمانە ئی شکاندوووە ئەمەش لەپاستیدا بەدرۆ وای نەگوت بەلکی بە تەعریفی بێکی بەلیغ نەسبەتی شکاندنی وەبال خۆی دا لەگەڵ گالته کردن بەوان چونکی کەسێک توانای هەبێ کارێک بکاو کارەکە ی خستە نەستۆی یەکیەک کە توانای کردنی ئەم کارە ی نەبێ. اسپاتە بۆخۆی و گالته پێکردنە بەوان. بۆ وێنە: نووسەرێکی باش شتیکی جوان بنووسی. نەزانیکیش پێی بلی ئەری تۆ ئەمەت نووسیوو. نووسەرەکەش بلی ناتۆ نووسیووە. واتە هە ی نەزان لێرە هەرمەن و تۆ هەمین تۆش نەزانی نووسین نازانی ئەدی نەگەر مەن ئەم نووسیوی کێ نووسیویەتی دیارە هەرمەن نووسیووە (ئەمە زومە خەشەری وای گوتووە).

(سێ یەم) پێغەمبەر (د) فەرمووی لەزەمانێک ئیبراهیم و سارە پۆژیک بەلای یەکیەک لەپاشایاندا رەت بوون. پاشای مصر بوو زۆر غەددارو زالم بوو. خەبەر بەپاشا درا پیاویک هاتووە ئێرە. ژنیکی لایق و جوانی لەگەڵدا. ناردیە شوێن ئیبراهیم گوتی ئەم ژنە چیە لەگەڵ تۆیە؟ گوتی خوشکەم (یەعنی لەدین). یاخۆ ئیرادە ی کرد بەم قەسە یە کە لەدوو زەرەران لەخۆی دوورخاتووە بەکردنی سووکەکەیان. چونکی داگیری هەر دەکرد بەهەر صورەتێک هەر داگیری دەکرد ئنجا ئەگەر بێگوتایە ژنی مە ترسی لەخۆی هەبوو بیکوژی. چونکی غیڕەتی بەینی ژن و مێرد گەورەترە لەغیڕەتی بەینی براو خوشک چونکی لەوانە یە برا خوشکی خۆی بەمێرد بەدا پاشان ابراهیم چۆو لەی سارە گوتی مەن بەپاشام گوتووە ئەمە خوشکەم مەن بەدرۆ مەخەو. ئنجا باقی حەدیث لەمەپێش رەت بوو بەم تەرژە وەکوو سارەیان برده لەی پاشا سێ جار دەستی بۆ درێژ کرد لەهەر جارێک دەستو قاجی پاشا رەق دەبوو هیچی لەگەڵ پێ نەدەگرا. رجا ی لەسارە دەکرد دوعای بۆ بکا چاک بێتووە کە دەخلی نەکا بەکورتی بەسەلامەتی وە بەتەواوی رێزگرتن جاریەکیشی پێدا -ناوی- هاجەر- بوو- رەوانە ی لەی ابراهیمی کردووە.

۸۰۰: عَنْ أَمِّ شَرِيكٍ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَمَرَ بِقَتْلِ الْوَرَعِ. وَكَانَ يَنْفَعُ عَلَى إِبْرَاهِيمَ عَلَيْهِ السَّلَامُ.

تەرجەمە

۸۵۵: دەگىپنەنە لەنومى شىرك كە ناوى (غوزەيدى عامرىە) بوو. رەزاي خوداي لىق بى. بەراستى پىغەمبەر (د) فەرمانى كرد بەكوشتنى قومقمۆك (نەگەرچى لەمەپىش نەمەندە رەدبوه بەلام لىترە نەمەندە زىادە. حالى قومقمۆك (يان پىس پىسۆك) فووى دەكرە ناگرى ابراهيم سەلامى خوای لىق بى وەكوو نەمرود خستى رە نىتو ناگر هەتا زياتر ناگرەكە گەش بى.

باسى چىپۆكى ابراهيم و اسماعيل

(بۆ زانىنى ئەو حەدىشانەى كە دەرەق بە ابراهيم و اسماعيل وارد بوو لازمە فەرمودەى ابن عەباس بەتەواوى بنوسرىتەو گۆيا بۆ زياتر زانين پىشەكى يەكە).

دەگىپنەنە لەعبداللەى كۆرى عەباس رەزاي خوداي لىق بى گوتى يەكەم كەس لەنافرەتان كە تەكەبەندى هەلبژارد داىكى اسماعيل بوو سەلامى خوای لىق بى كە ناوى هاجەر بوو باوكى لە پاشايدەكانى (قبط) بوو چونكى وەكو اسماعيل لەدايك بوو سارە خاتوون غىرەتى هەلى نەگرت لەپىش چارى بى. هاجەرىش بۆ گورج بوونى پشتى خۆى بەست دامەنى كراسىشى لەسەر عارد راکتیشا بۆ شۆين بزر بوون. لەهاجەرەو بوو عادەتى ژنى عەرەب كراسىيان درۆكەن هەتا سەر عارد لەپاشان حەزەرتى ابراهيم سەلامى خوای لىق بى هاجەرى هەلگرت بەبوراق لەگەل اسماعيل كەلەبەر مەمكى بوو بۆ مەككە لەلای (بەيت) لەكن دارىكى گەورە لەسەر زەمزم لەسەرەوى مزگەوتى دانان. ئەو كاتەش لەمەككە هىچ كەس نەبوو. هىچ ناووشى نەبوو. جىگای كەعەبەش تەپۆلكەيتىكى سووربوو. هەمبەنە خورمايىكو دىمكە ناوتىكى لەلا دانان پاشان ابراهيم گەراو بۆ شام بۆ مالى خۆى. داىكى اسماعيل كەوتە شۆينى گوتى ئەى ابراهيم تۆ بۆ كوۆ دەچى وە نىمە جى دىلى لەم جىگایە چۆلە. چەندجار وای پىت گوت هىچ ناوړى لىق نەدايەو. پاشان پىى گوت خودا نەمرى پىت كەردووى. ابراهيم گوتى بەلىق: هاجەر گوتى كەوايە خودا نىمە نافەوتىن. خودا بۆ نىمە بەسە. ئنجا ابراهيم رۆشەت هەتا گەيشە ئەنە كە لەسەرەوى مەككە يە هىچ كەسى لىق ديارنەبوو گوتى (رَبِّ اِنِّى اَسْكَنْتُ مِنْ ذُرِّيَّتِي بِوَادٍ غَيْرِ ذِي زَرْعٍ عِنْدَ بَيْتِكَ الْحَرَمِ هَتَا.... يەشكرۆن).

هاجەرىش (اسماعيل)ى مەمكەداو ناوەكەشى دەخواردەو. هەتا دىمكە ناوەكە تەواو بوو خۆى و كۆرەكەى تىنوو بوون هاجەر تەماشای كرد كۆرەكەى دەگەوزى لەعارد. زمان و نىوى دەجولان گۆيا روخ دەدا. هاجەر كەوتە تەنگانەيەكى زۆر، پىى نەكرا بەم هەينەتە

تماشای کوره‌کدی بکا هه‌لستا چاوی به‌کیتی صه‌فا کهوت که له‌کیوه‌کانی تر، له‌و
 نزیکتر بوو چوو له‌سهری راوه‌ستا. پروی له‌بیابان کرد به‌لکی چاوی به‌که‌سیتک به‌کوی
 هیچ که‌سی نه‌دی پاشان هاته خوارتی له‌صه‌فا. دامه‌نی کراسی هه‌لکرد نه‌وه‌ک پیتی تی
 بالی. وه‌کو انسانیتکی زور ماندوو شه‌کعت غاریدا هه‌تا شیوه‌کدی بری گه‌یسته‌کیتی
 مه‌روه له‌سهر نه‌ویش راوه‌ستا تهماشای کرد به‌لکی که‌سیتک ده‌بینی هیچ که‌سی نه‌دی.
 له‌نه‌فجام هه‌فت جار له‌به‌ینی صه‌فاو مه‌روه نهم هاتوچۆبه‌ی کرد. «ئنجا گه‌یشتینه‌ سهر
 هه‌دیث».

٨٥٦: عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ فَلَمَّا لَكَ سَعْيُ النَّاسِ بَيْنَهُمَا.

تەرجەمه

٨٥٦: ده‌گێڕنه‌وه له‌کۆری عه‌باس ره‌زای خودای لی بی. پیتغه‌مه‌هر (د) فه‌رمووی له‌بهر
 هاتوچۆی هاجه‌هر کهوت جار له‌به‌ینی صه‌فاو مه‌روه. عاله‌میش هاتوچۆ ده‌کا پاشان وه‌کوو
 له‌مه‌روه به‌دیارکه‌وت جاری دوا‌یی گوئی له‌ده‌نگیتک بوو. خۆی به‌خۆی گوت ووس. پاشان
 گوئی بۆ راگرت. ده‌نگه‌کی گوئی لی بوو. هاجه‌هر گوئی نه‌وا گویم لی به‌ نه‌گه‌ر له‌هانام
 پیتی. پاشان له‌ناکاو چاوی پتی که‌وت. جویرائیل سه‌لامی خوای لی بی له‌جیتکه‌ی زه‌مزه‌م
 به‌پاژنه‌ی خۆی عاردی قورکردوو وه‌ ناوی لی په‌یدا بوو. هاجه‌ریش به‌ده‌ست بۆ ناوه‌که هه‌ر
 خه‌ریک بوو هه‌وزتک په‌یدا بکا. خۆی به‌خۆی ده‌گوت ناوا قۆزی بکه‌ ناوا بیکه‌ به‌حه‌وز.
 به‌مست ناوی هه‌له‌گه‌رت ناوه‌که‌یش به‌خۆشی ده‌هاته ده‌ری له‌پاش گویم لی‌دانی (ئنجا
 گه‌یشتینه‌ سهر هه‌دیث).

٨٥٧: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى يَرْحَمُ اللَّهُ أُمَّ إِسْمَاعِيلَ لَوْ تَرَكْتُ زَمْزَمَ. أَوْ قَالَ
 لَوْ لَمْ تَغْرِفْ مِنْ الْمَاءِ لَكَانَتْ زَمْزَمُ عَيْنًا مَعِينًا.

تەرجەمه

٨٥٧: کۆری عه‌باس گوئی - ره‌زای خودای لی بی پیتغه‌مه‌هر (د) فه‌رمووی خودا یرحم
 به‌دایکی اسماعیل بکا. گه‌ر وازی له‌زه‌مزه‌م به‌ینیایه. یاخۆ فه‌رمووی. نه‌گه‌ر گوئی
 له‌ناوه‌که نه‌دا‌بوایه ناوی زه‌مزه‌م له‌سهر عارد ده‌رۆشت نه‌ده‌بووه‌ بیر. ئنجا هاجه‌هر له‌ناوه‌کدی
 خواره‌وه‌و مه‌مکی به‌مناله‌کدی دا. پاشان جبریل پیتی گوت ئیوه مه‌ترسین نه‌تۆ نه‌ نه‌وی

اسماعیل که به فیروز بچی. خانووی خودا لیترهیه. نهم کوره خوی و باوکی نهم خانووه دروست دهکهن. خودا خه لکی نهم خانووه به هیلاک نادا. که عبهش بهرز بۆوه له عهرد وه کوو ته پۆلکه لافاوی. باران نه گهر راست و چه پی ده گرت بهلام بهرزایی خوی چه سپار بوو ننجا هاجهر له سهر نهم حالته دهوامی کرد. له جیاتی خواردن و خواردنهوه بهناوی زهمزم دمیایا. ههتا کاتیک عه شیرهتی کوچه ری (جورهوم) که یه مهنی بوون. له ریگای (که دانهوه) که له سهرهوهی مه که که یه. هاتن له خوارهوهی مه که که دابهزین وه کو دیتیان. تهیر به شیشهیه که ده گهران و هاتوچۆیان ده کرد - ههروه کوو ناو هه بی له ناوه. گوتیان نهم تهیرانه له سهر ناوتیک ده وهره ده کهن. له میژیش نی یه نیمه هاتوینه نهم نه ترف و ناوه هیچ ناو نه بووه قاصدیک واته یه که کیان نارد یان دوو کهس بۆ زانیی هه بوونی ناو. ناویان دۆزیه وه گهرانهوه خه بهریان دا ناو هه یه. قه و مه که بۆسهر ناو هاتن دیتیان دایکی اسماعیل له سهر ناو بوو پی یان گوت نیزن ده دهی نیمه لای تو دابهزین گوتی به لی: بهلام نیوه هیچ هه قتان به ناو نی یه یه عنی ناوه که عاند به منه. ننجا گه یشته سهر هه دیت.

۸۵۸: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. فَأَلْفَى ذَلِكَ أُمُّ إِسْمَاعِيلَ وَهِيَ تُحِبُّ الْأَنْثَى.

تهه رجه ده

۸۵۸: کوپی عه باس گوتی پیغه مبهرد (د) فهرمووی قهومی جورهوم دیتیان دایکی اسماعیل پی خۆشه نه نیس و جیرانی هه بی لهم چولاتی و بی ره فیه ده رچی. ننجا نهوان له وی دابهزین و مانه وه. ناردیشیان چهند تیهری تریش له جورهوم هاتنه مه که. ههتا چهند تیهری جوهره جوهر له وی کو بوونه وه اسماعیلیش گه وهره بوو وه کو بلوغی بوو له وان باشتەر فیهری عه ره بی بوو وه له جوانی و ریکی و لی وه شاهوویی له وان لی وه شاهووترو جوان تر بوو ژنیکیان له خۆیان لی ماره کرد دایکیشی هاجهر وه فاتی کرد. له پاش ژن هیتانی اسماعیل ابراهیم بۆ زانیی نه حوالی یان هاته مه که اسماعیل له مال نه بوو له ژنه که ی پرسی اسماعیل له کو یه گوتی: بۆ راو چوهو رزقیک په یدا بکا پاشان پرسی نه حوالتان چلۆنه ژنه که گوتی نیمه به شه رین زۆر له ته نگاوه رین زۆر ناره زایی ده رپی. ابراهیم فهرمووی وه کوو میتردت هاته وه سه لامی پی بگه یه پی بلی عه ته به ی ده رگی بگۆری. وه کو اسماعیل هاته وه بۆنی باوکی خوی له مالی خوی ههست پی کرد به ژنه که ی گوت هیچ کهس هاتووته نیهره.

گوتی بەلێ: پیرەمێردیکی بەم تەرزەو بەم ڕەنگە هات لەتۆی پرسی لەمن. منیش گوتم بۆ پەیداکردنی ڕزقێک بۆ ڕاڕ چووە پاشان پرسی ئەحوالتان چۆنە گوتم زۆر بەخۆشیدانە هیچمان نی.یە. اسماعیل گوتی هیچ قسەی ڕانەسپارد. گوتی با. فەرمانی پێ کردم سەلام بە اسماعیل بگەیدەنە. عەتەبەدی دەرگەیی خۆی بگۆژی. اسماعیل گوتی ئەمە باوکم بوو ئەمەری پێ کردوومە من تۆ ڕەلاق بەدەم. ئنجا هەلستە ڕۆژە مالی باوکی خۆت. ئنجا ئەوی تەلاق دا ژنیکی تری هێنا لەپاش چەند ڕۆژێکی جارێکی تر ابراهیم بەسەر لێدان تەشریفی هێناوە مەککە. دووبارە اسماعیل لەمالا نەبوو. چونکی بەڕۆژ نیشوکاری هەر ڕاڕ بوو لەئەحوالی اسماعیل لەئەنکەیی پرسی. ژنەکە پێی گوت بۆ پەیداکردنی ڕزقێک بۆ ڕاڕ چووە فەرمووی ئەحوالتان چۆنە. ژنەکە گوتی ئەحوالمان زۆر باشە زۆر لەخۆشیدانە سوپاس و ستایشی خودای کرد. ابراهیم فەرمووی خواردنتان چیه گوتی گۆشت نێچیرە گوتی ئەدی خواردنەوان چیه گوتی ناو. ابراهیم گوتی یاخودا گۆشت و ناویان بۆ بگێڕی بەختیرو سوود (لێرە گەشتینە حەدێث).

٨٥٩: قَالَ النَّبِيُّ ﷺ صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَكَمْ يَكُنْ لَهُمْ يَوْمَئِذٍ حُبٌّ وَلَوْ كَانَ لَهُمْ دَعَا لَهُمْ فِيهِ.

تذکرہ

۸۵۹: پیغمبر (د) فرموی نو و وخته هیچ دانه و تله یان نه بو نه گدر دانه و تله یان هه بویه دوعای دانه و تله شی بو ده کردن. ننجا له بهر دوعای ابراهیم سه لامی خوای لی بی کوری عه باس فرموی هیچ که سیتک بهرده وام نابی له سر ناوو گوشت له غیری مه که که تووشی نه خوشی و زگ نیشان نه بی - مه گدر له مه که که نه بی: به لام له مه که که له سر خواردنی گوشت و ناو بهرده و امیش بی تووشی زهره ر نابی.

پاشان ابراهيم به‌ژنده‌کي گوت سه‌لام به اسماعيل بگه‌ينه پتي بلتي ناگاداري عه‌ته‌بي ده‌رگي خوي بي. وه‌کو اسماعيل هاته‌وه گوتي هيچ که‌س هاتوته نيتره گوتي به‌لتي: شتيختي که هدينه‌ت شيرين و به‌ه‌يه‌ت پسياري توي کرد له‌من منيش خه‌به‌رم پيدا پاشان گوتي نه‌حوالتان چونه گوت نه‌حوالتان زور باشه پاشان قسه‌يه کيشي راسپاردوه فهرمووي سه‌لام به اسماعيل بگه‌ينه ناگاداري عه‌ته‌بي مالي خوي بي. اسماعيل گوتي نه‌مه باوکم بووه. عه‌ته‌بي خانوش نه‌توي فهرماني پي کردووه ته‌تلاق نه‌ده‌م زور لاي من به‌شه‌ره‌ف و به‌قه‌در بي ئنجا نه‌و ژنه ده‌کوري له‌حه‌زه‌تي اسماعيل بوو گوتراوه نه‌م

خیزانه‌ی اسماعیل ناوی - ره‌غله - بووه. کچی مه‌خامی کوی عه‌مری جورهمی بوو
گوتراویشه ناوی سامه‌ی کچی موه‌له‌هل بووه گوتراویشه ناوی به‌شامه‌ی کچی موه‌له‌هلی
کوی سه‌عدی کوی عه‌وف بوو گوتراویشه ناوی - عاتیکه - بووه.

پاشان ابراهیم نه‌وه‌نده ماوه‌ی که‌خودا نیراده‌ی له‌سهر بوو نارامی گرت نه‌هاته‌وه لایان
له‌پاشان له‌پاش نه‌و ماوه‌یه ابراهیم هات دیتی اسماعیل باسکه تیریک‌ی ریک ده‌خست
لتریر داریکی گه‌وره له‌نزیک بیرری زه‌مزهم وه‌کسوو چاری به‌باوکی که‌وت بۆلای چوو
چاکوخوشی کرد ده‌ستی ماچ کرد و ده‌ستی یان له‌ملی یه‌ک کرد پاشان گوتی نه‌ی اسماعیل
خودای گه‌وره به‌کاریک فره‌مانی پین کردومه گوتی نه‌وی خودای تو فره‌مانی پین کردوی
بیکه. ابراهیم گوتی توش یاریده‌م بده. گوتی یاریده‌ت ده‌دم. گوتی خودا فره‌مانی پین
کردومه. من لیره خانوتیک دروست بکه‌م نیشاره‌ی وه‌بال ته‌پۆلکه به‌رزه‌که‌ی سور کرد که
ناوی باران ده‌روپشتی قۆزکردوو وه‌کو وای گوت ابراهیم و اسماعیل بناغه‌ی دیواری
که‌عبه‌یان بلند کرد. اسماعیل به‌ردی بۆ ده‌هینا ابراهیمیش دیواری ده‌کرد. هتا دیواره‌که
نه‌مه‌نده بلند بوو له‌عارد ده‌ستی نه‌ده‌گه‌شته سهر دیوار. تنجا اسماعیل نهم به‌رده‌ی
مه‌قامی بۆ هینا ابراهیم له‌سهر راه‌وستا دیواری ده‌کرد اسماعیلیش به‌ردی پین ده‌دا
ده‌شیانگرت هه‌ردویان [رَبُّنَا تَقْبَلْ مِنَّا إِنَّكَ أَنْتَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ].

۸۶. عَنْ أَبِي ذَرٍّ (ض) قَالَ قَالَ يَارَسُولَ اللَّهِ أَيُّ مَسْجِدٍ وَضِعَ فِي الْأَرْضِ أَوَّلَ
قَالَ الْمَسْجِدُ الْحَرَامُ قَالَ ثُمَّ أَيُّ قَالَ الْمَسْجِدُ الْأَقْصَى قُلْتُ كَمْ كَانَ بَيْنَهُمَا قَالَ
أَرْبَعُونَ سَنَةً ثُمَّ إِنَّمَا أَدْرَكَكَ الصَّلَاةُ بَعْدُ فَصَلُّ فَإِنَّ الْفَضْلَ فِيهِ.

ته‌رجه‌مه

۸۶. ده‌گێته‌وه له‌ئەبو ذەرێ غفاری (ره‌زای خوای لی بی) گوتی به‌پێغه‌مبه‌رم گوت
(د) گوتم نه‌ی پێغه‌مبه‌ری خودا له‌پیش هه‌موو شتیک کامه‌ مزگه‌وتیک بوو دانرا له‌سهر
عارد فره‌مووی مسجد الحرام (یه‌عنی که‌عبه). گوتی پێم گوت: پاشان کامه‌. فره‌مووی
مسجد الاقصی (یه‌عنی بیت المقدس) پێم گوت ماوه‌ی کات له‌به‌ینی هه‌ردوو بنایان چهند
بوو. فره‌مووی چل سال له‌پاش نهم دوو مزگه‌وته له‌هه‌ر جێگایه‌ک نوێبوو نوێی خۆت بکه
که‌وره‌یی له‌کردنی نوێه هه‌موو عارد بۆتۆ مزگه‌وته. گوتراوه له‌هه‌موو دونیا خانوتیک
له‌که‌عبه به‌شه‌ره‌فتر نی‌یه چونکی نه‌وی فره‌مانی به‌دروست کردنی کردوه خودایه
راگه‌ینه‌رو نه‌نداز یاری جبرائیل نه‌مه‌ینه سه‌لامی خوای لی بی. وه‌ستای بنایه‌که‌ی

خوشه‌یستی خودایه . خه‌لفه‌و به‌رده‌ستی که‌ری له‌کاتی دروست کردن اسماعیل کوری ابراهیمه س‌لامی خویان لئ بی وه‌کوو دروست کردنی که‌عبه ته‌واو بوو. ه‌زرتی جویرائیل رتوشوونی ه‌جی ه‌موو به ابراهیم گوت. پاشان ابراهیم له‌س‌ر به‌ردی مه‌قام پاره‌ستا بانگی کرد نه‌ی خه‌لکینه وه‌رن بۆ بانگی خودای خوتان پاشان ابراهیم و اسماعیل پاره‌ستان له‌عه‌ره‌فه‌و جیگا‌کانی تری پاره‌ستان. ه‌زرتی سارا خاتونیش له‌شامه‌وه هات ه‌موو یان نه‌و س‌اله ه‌جی خویان کرد به‌یه‌که‌وه دووباره گه‌پانه‌وه بۆ شام له‌وئ ه‌ردوویان چوونه (دار النعیم) س‌لامی خویان لئ بی «امِتنی علی طاعتک ورضاک بجاهم عندک یا ارحم الراحمین». واته خودایه بمان مرته له‌س‌ر خواپه‌رستی و رازی بوونی خوت له‌بۆ خاتری ابراهیم و اسماعیل و ساره خاتون نه‌ی له‌ه‌موو که‌س به‌میهره‌بان تر. نه‌مه دوعای دانهری نه‌م په‌رتوکه‌یه.

۸۶۱: عَنْ أَبِي حَمِيدٍ السَّاعِدِيِّ. قَوْلُوا لِلَّهِمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَأَزْوَاجِهِ وَذُرِّيَّتِهِ كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ وَبَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَأَزْوَاجِهِ وَذُرِّيَّتِهِ كَمَا بَارَكْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مُجِيدٌ.

ته‌رجه‌مه

۸۶۱: ده‌گپه‌نه‌وه له‌ئه‌به‌ووو ه‌میدی ساعدی که‌ناوی عبدالرحمن بوو (په‌زای خودای لئ بی) ته‌ص‌ابه‌کانی پیتغه‌مبه‌ر (د) به‌پیتغه‌مبه‌ریان گوت نه‌ی پیتغه‌مبه‌ری خودا چلتن صه‌له‌وات له‌س‌ره تو لئ به‌دین فه‌رمووی بلین اللهم صل علی محمد وازواجه... الخ.

۸۶۲: عَنْ إِبْنِ عَبَّاسٍ (ض) إِنَّ أَبَاكُمَا كَانَ يَعُوذُ بِهَا إِسْمَاعِيلُ وَإِسْحَاقُ أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللَّهِ التَّامَّةِ. مِنْ كُلِّ شَيْطَانٍ وَهَامَةٍ وَمِنْ كُلِّ غَيْرٍ لَأَمَةٍ.

ته‌رجه‌مه

۸۶۲: ده‌گپه‌نه‌وه له‌عبدالله‌ی کوری عه‌باس په‌زای خودای لئ بی گوتی پیتغه‌مبه‌ر (د) دوعای پاراستنی له‌س‌ر ه‌سه‌ن و حسین ده‌خویند. ده‌شی فه‌رموو باوکتان یه‌عنی باپه‌ره گه‌وره‌تان که ابراهیمه بۆ اسماعیل و اسحاق بۆ پاراستنیان نه‌م دوعایه‌ی به‌سه‌ردا ده‌خویندن ده‌یگوت ئیوه ده‌پارتزم به‌موتله‌قی به‌ته‌واوی قسه‌ی خودای پیتروزو به‌سوودو شافی و کاملی خودا له‌ه‌موو شه‌یتانی‌کو ه‌یوانی‌کی به‌ژه‌هر و ه‌موو چاوکی پیس. (ش) تامه‌ وهامه‌ ولامه‌ به‌تاو به‌های ساکنه هاتوه.

۸۶۳: عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (ض) نَحْنُ أَحَقُّ مِنْ إِبْرَاهِيمَ إِذْ قَالَ رَبِّ ارْنِي كَيْفَ تُحْيِي الْمَوْتَى. قَالَ أُولَئِكَ ثُبُورٌ قَالَ بَلَىٰ وَلَكِنَّ لَيْطَمَنُنَّ قُلُوبِي. وَيَرْحَمُ اللَّهُ لَوْطًا لَقَدْ كَانَ يَأْوِي إِلَى رُكْنٍ شَدِيدٍ وَلَوْ لَبِثْتُ فِي السَّجْنِ طَوْلَ مَا لَبِثَ يُوسُفُ لَأَجَبْتُ الدَّاعِيَ.

تەرجەمە

۸۶۳: دەگێڕنەوه لەنەبوو هەرەیرە ڕەزای خودای ئێ بێ یتەغەمبەر (د) فەرمووی بە تەواضع و شکاندنێ خۆی. ئێتە لایق تر بووین شکمان هەبێ لە تەواوی تەوانایی خودا لە ابراهیم سەلامی خوای ئێ بێ (وەکو چاوی بەکەلاکی کەرێک کەوت لەدەم بەحر ڤەرە درابوو. لێشێ وورد بوۆ نەم کەلاکە لەکاتی هەلچوونی دەریا -حیدواناتی دەریا نەی خۆن. لەکاتی هاتنەخوارەوی دەریا حەیاناتی ڤرندە عاردی نەی خۆن لەپاش نەوانیش مەل (تەیر) نەی خۆن و نەفرین گوتی نەی بەختیوەکەری من. نیشانم بەه چلۆن تۆ مردوو زیندوو نەکەیتەوه. خودای گەرەش فەرمووی چما (۱) تۆ باوڕنەکە ی کەمن تەوانام لەسەر زیندوو کردنەوهی مردوان و لەسەر هەرچی ئیرادەش بەکم گوتی بەتێ: باوڕ دەکم بێ شک و گومان کە تۆ مردوان دووبارە زیندوو دەکەیتەوه» بەلام حەزەکم بەچاوی خۆم ببینم هەتا دلم نارام بگرم لەژێر حوجەتی بورهانی و حوجەتی عەیانێ جوولانەوهی بێ نەکرێ». نوویش ڕەحمەتی خودای ئێ بێ حالی وابوو لەهەموو ناخۆشێ بەک اعتمادی هەر لەسەر پاراستنی خودابوو. کەچی لەکاتی مەلاتکە ی ئێ میوان بوون بۆ لەناو ڤردنی قەومەکە ی: گوتی کاشکی خۆم پاراستنی مێوانەکانی خۆم بێ بکرا بایە لە قەومی خۆم. یا ڤەنام بێردایە بەر هێزدارێک بۆ پاراستنیان وە ئەگەر من دەوامم بو بایە لەحەپسخانە ی نەوچەند سالانە ی کە یوسف دەوامی تیا کرد جێ بەجێ بەقسە ی ناردراوی پاشام دەکرد نەهاتە دەریا لەحەپسخانە (وەکو یوسف نەم دەگوت [ارِجِعْ اِلَى رَبِّكَ فَاَسْأَلْهُ مِثْلَ النُّسُوَةِ. اللّٰتِي

(۱) (ش) حەزەرتی ابراهیم سەلامی خوای ئێ بێ کە بەخودای گوت دەلێ: آرنی کیف تحیی الموتی؟. لەبەر شک نەبوو ئێمامی شافعی لەمەعنای نەم حەدێشە فەرمووی شک بەرەحق بە ابراهیم سەلامی خوای ئێ بێ مەستەحیلە چونکی ئەگەر بۆ شک ڕێگا هەبایە بۆ سەر یتەغەمبەرەن من لایق تر بووم شکم هەبێ لە ابراهیم دیار بوو لەهەیانێ قەسە ی خودا ابراهیم شکێ نەبوو. مەنیش هیچ شک و شوبهەم نە یە لەسەر تەوانای خودای گەرە لەسەر زیندوو کردنەوهی عالەم یەعنی بەهەلگە دە ی هێتمەوه بەنەبوونی شکێ خۆم کە ابراهیم سەلامی خوای ئێ بێ بە -طریق الاولی- هەندە ی بەک ڤەرە شکێ نەبوو چونکی نەو خۆشەریستی خودابوو- ژۆر بەباوەڕبوو بە ڕێزبوو باوکی چەند هەزار یتەغەمبەر بوو.

قَطَعْنَ اَيْدِيَهُنَّ] پاشان بچمه لای پاشا بدلکی زو له زیندان نه هاتمه ده ری.

(ش) نهمه مددحه بۆ یوسف به تالوکه نه کردنی بۆ نه جاتی له زیندان یه عنی له سه ره ختو به وقار بوو». فدرمووده ی پیغه مبه ر له م حدیسه هدرستی فده ره (برگه) له بهر ته واضع بووه نه گه رتا به ده لیلی نایه تی [فهده ام اقتده]. هدرچند صفاتی چاکه ره ووشتی باش له ده موو پیغه مبه ران هه بوو له پیغه مبه ر (د) مه وجود بوو.

٨٦٤: عَنْ سَلَمَةَ (ض) اِرْمُوا بَنِي اِسْمَاعِيلَ فَاَنْ اَبَاكُمْ كَانَ رَامِيًا وَاَنَا مَعَ بَنِي قُلَانٍ. فَاَمْسَكَ اَحَدُ الْفَرِيقَيْنِ بَاَيْدِيَهُمْ فَقَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا لَكُمْ لَا تَرْمُونَ فَقَالُوا يَا رَسُولَ اللّٰهِ نَرْمِي وَاَنْتَ مَعَهُمْ قَالَ اُرْمُوا وَاَنَا مَعَكُمْ كُلَّكُمْ.

ته رجه مه

٨٦٤: ده گپ نه وه له سه له مه ی کوری نه کو هه ره زای خودای لی بی گوتی پیغه مبه ر (د) به لای چهند که سانی تکه له قه بیللی نه سلم دا ره ت بوو تیریان - به نیشان ده هاویشته بۆ موسابه قه. پیغه مبه ر (د) فدرمووی تیریاوین نه ی کورانی اسماعیل چونکی باوکستان به راستی تیرانداز بوو وه منیش له گه ل فلان کۆمه ل دام. کۆمه له که ی تر نیتر چیدی تیریان نه هاویشته پیغه مبه ر (د) فدرمووی بۆچی تیرناوین گوتیان. نه ی پیغه مبه ری خودا ئیمه تیریاوین تۆش له گه ل نه واندایی. فدرمووی تیریاوین من له گه ل هه مووتان دام. به نه ولادی اسماعیل قسه ی له گه لیان کرد چونکی اسماعیل باپیره گه وره یان بوو.

٨٦٥: عَنْ ابْنِ عَمْرِو (ض) الْكَرِيمُ ابْنُ الْكَرِيمِ ابْنُ الْكَرِيمِ يَوْسُفُ ابْنُ يَعْقُوبَ ابْنِ اسْحَاقَ ابْنِ اِبْرَاهِيْمَ. عَلَيْهِمُ السَّلَام.

ته رجه مه

٨٦٥: ده گپ نه وه له عبده لله ی هه زه ته عومه ره زای خودایان لی بی گوتی پیغه مبه ر (د) فدرمووی که ری کوری که ری کوری که ری کوری که ری یوسفی کوری یه عقیوبی کوری نیسحاقی کوری ئیبراهیم بوو. سه لامی خوی لی بی. (ش) خاوه نی په رتوکی (که وا کب) گوتیتی که ری که سی تکه خیر و چاکه ی زۆری هه زه ته یوسفیش له گه ل ره ووشتی باش و گه وره یی پیغه مبه رابه تی و پاشایه تی به عه دل و چاکه ی به ره چله ک کوری سن پیغه مبه ران بوو. سه لامی خویان لی بی.

۸۶۶: عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (خس) إِنَّمَا سُمِّيَ الْخَضِيرُ أَنَّهُ جَلَسَ عَلَى قُرُوقٍ بَيْضَاءَ فَإِذَا هِيَ تَهْتَزُّ مِنْ خَلْفِهِ خَضِرَاءَ.

تذکره ماه

۸۶۶: ده گیتی‌نوه له‌نبو هوریه‌ره په‌زای خودای لئی بی. گوتی پی‌تغه‌مبدر (د) فدرموروی به‌راستی به‌حه‌زهرتی (خدر) گوترا [خَضِر] چونکی دانیشته له‌سدر عدردیکی پروتو بی. گیا پاشان له‌ناکاو دیتی له‌پشت خوی عدرده‌که ده‌هژتی له‌گیار سه‌وزایی.

(ش) نه‌گه‌ر نا ناوی - به‌لیابژ کوری مه‌لکان کوری فالخ کوری عامر کوری سالخ کوری ارفحنشد کوری سام کوری نوح له‌فه‌تح گوتیتی له‌سدر نهم اعتباره له‌دایک بوونی (خدر) له‌پیش ابراهیم بووه چونکی نه‌ییتسه ناموزای باپیری ابراهیم سه‌لامی خوای لئی بی. له‌پی‌تغه‌مبدرایه‌تی (خضر) چندن رایه‌ک هدی‌ه لای ه‌ندیکان به‌ده‌لیلی گوتی [وَمَا فَعَلْتُهُ عَنْ أَمْرِي] پی‌تغه‌مبدر بووه چونکی مه‌عنای وایه وه‌حیم بژ هاتووه. وه‌لام دراوه‌توه له‌لایه‌ن نه‌واندی ده‌لین پی‌تغه‌مبدر نی‌یه ده‌لین احتمال هدی‌ه وه‌حی بژ پی‌تغه‌مبدری زه‌مانی خوی هاتووه که فدرمان به (خدر) بکا نهم ایشانه بکا که له‌سوروی - که‌هف دایه. احتمالیش نابیتسه ده‌لیل له‌سدر ژیانیشی چندن رایه‌ک هدی‌ه. نیامی نه‌وه‌وی گوتیتی به‌شی زوری زانایان له‌سدر یه‌ک بوونی رای گه‌وره‌کانی مه‌زه‌ب‌بی (صوفیه) وه‌کو ابراهیم کوری نه‌ده‌م وه‌بشیری حافی و مه‌عروفی که‌رخ‌ی و سری سه‌قه‌طی و جونه‌یدو عمر کوری عبدالعزیز ماوه به‌لام بوخاری به‌وه‌فاتی - سووپه - جازمه - وه‌کو ابراهیمی ه‌ری و ابو بکر کوری عدره‌بی و کومه‌له‌یه‌ک له‌واندی زانای ه‌دیش به‌ده‌لیلی نهم ه‌دیشه‌ی پ‌بردوو که پی‌تغه‌مبدر (د) له‌دوایی ژبانی فدرموروی [لَا يَبْقَى عَلَى وَجْهِ الْأَرْضِ بَعْدَ مِائَةِ سَنَةٍ مَن هُوَ عَلَيْهَا الْيَوْمَ أَحَدٌ]. به‌لام وه‌لام دراوه‌توه له‌کاتی گوتتی نهم ه‌دیشه. خدر له‌سدر به‌ه‌ربوو. چندن وه‌لامی تریش له‌مه‌پیش چونکی نووسراو ر‌بورد زیاتر درتزه پیتدان بیتزاری په‌یداده‌کات. ننجا لای قسه‌ی راست ه‌زه‌رتی (خدر) ماوه (۱).

(۱) بویه له‌ناو کورده‌واری باوه (خدری) زنده واته ه‌ر زیندووه و ماوه.

۸۶۷: عَنْ جَابِرٍ (ض) عَلَيْكُمْ بِالْأَسْوَرِ فَإِنَّهُ أَطْيَبُ قَالُوا أَكُنْتَ تَرعى الغَنَمَ قَالَ وَمَنْ مِنْ نَبِيٍّ إِلَّا وَقَدْ رَعَاهَا.

تەرجەمە

۸۶۷: دەگێڕنەوه لەجابر پەزای خودای لێ بێ. گوتی نێمە لەخەمدەت پێتخەمبەر بووین لە - مر الظهران- بەری داری ئەراکمان دەچنی بۆ خواردن پێتخەمبەر (د) فەرمووی. بەو ئەصحابانەی لەخەمدەتی بوون کامەدی پەشە لێ بکەنەوه. چونکی پەشەکە خۆشترە. گوتیان ئەو پێتخەمبەری خودا چما تۆ شوانیت کردووه (چونکی شوان ناگادارتێن لەجۆرەکانی بەری ئەراک). فەرمووی هەر پێتخەمبەرێک شوانی کردووه.

(ش) هەتا لەبەختیوکردنی حیوانات بچیتە سەر بەختیوکردنی انسان. بەشوانی نەفسی انسان فیتیرو دل فرەوانی و خۆ بەگەورە نەزانی دەبی دلی ساف دەبی لەبەر ئەوەی زۆر لەچۆلی و بیابان دا دەمینیتەوه لەپیش ئەم حیوانە بەستەزمانە.

۸۶۸: عَنْ أَبِي مُوسَى (ض) كَمَلٌ مِنَ الرِّجَالِ كَثِيرٌ وَلَمْ يَكْمَلْ مِنَ النِّسَاءِ إِلَّا أَسِيَّةُ امْرَأَةِ فِرْعَوْنَ وَمَرْيَمُ بَنَتْ عِمْرَانَ وَأَنَّ فَضْلَ عَائِشَةَ عَلَى النِّسَاءِ كَفَضْلِ الثَّرِيدِ عَلَى سَائِرِ الطَّعَامِ.

تەرجەمە

۸۶۸: دەگێڕنەوه لەئەبو موسی عبدالله کوڕی قەیسێ ئەنصاری پەزای خودای لێ بێ. گوتی پێتخەمبەر (د) فەرمووی لەپێتاران زۆربوون بەانسانی تەواو لەژنان انسانی تەواو. ئەبوو ئاسیە ژنی فیرعەون و مەریەمی کچی عمران نەبێ شەرف و گەورەیی عائشەیش لەسەر ئافەرەتان وەکوو شەرف و گەورەیی گۆشتاوو نانە یەعنی مەدرەگەیه لەسەر خواردنەکانی تر.

(ش) دەگێڕنەوه کە اجماع لەسەر ئەبوونی پێتخەمبەراییەتی لەژنان. بەلام لای ئەشعەری شەش ژن پێتخەمبەر بوونە ۱- حەووا. ۲- سارە. ۳- دایکی موسی (ناوی بوخاڤد بووه). ۴- ھاجەر. ۵- ئاسیا. ۶- مەریەم. دەلیلە کە مەلاکە ھاتووتە لایان پیوھەش لای ئەو ھاتنی مەلاکەیه بەھوکمیەک لەفەرمانی کردن و نەکردنی شتێک یان ناگادار کردن بەشتێک بۆ ھەندیکیان قورئان باسی ایحا دەکا واتە خستە ناو دل یان سرووش وەکو ئەم نایەتە فەرمووتی [وَأَوْحَيْنَا إِلَىٰ أُمِّ مُوسَى] . وە لەپاش باسی مەریەم و

پیغمبران قورئان فەرموویتی [أُولَئِكَ الَّذِينَ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مِنَ النَّبِيِّينَ]. مەریە میس ئەگەر ئەم ھەموویە. وە بۆ (اسیا) قورئان راست و راست نالێ بەلام استدلال کراوە بەباس کردنی ئەم ھەدیثە یەکە ناماژە (اشارە) دەکا بە -زۆر تەواوی- اسیا و مەریەم. بەم تەرزە تەواوترینی نەوێ انسان پیغمبەرن پاشان ئەولیا و صدیق و شوھەدان. واتە خواپەرست و خواپەرست زان و شەھیدەکان. ئەگەر ئەم دووانە پیغمبەر نەبن لازمی ئەزنان وەلی و صدیق و شەھیدە نەبێ. کە لە راستیشدا ئەم صفاتانە لە زۆر ئێزنان مەوجودە کەوا بە [کائۇن] ھەدیث دەلی ئەگەیشتە پلە و روتبە ی پیغمبەرایەتی ئەم دووژنە نەبێ. چونکی ئەگەر ئەم ھەدیثە ھەسری صفەتی صدیقی و ویلایت و شەھادەتی بکەدایە لەم دووژنە راست نەبوو لەبەر ئەوەی زۆر ئێزنی تریش ئەم صفەتانەیان ھەبوو جگە لەم دووژنە. دەلیلی اجماعیش لەسەر قەدەغەبوونی پیغمبەرایەتی ئەزنان ئەم نایە تەبە [وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ إِلَّا رَجُلًا] ئەمەش نابێت بەلگە چونکی مەبەست پیغمبەرایەتی بەلگەش پەوی لەناردنە کەھیچ یەکیش لەم ئێزنانە داوای پیغمبەرایەتیان نەکردووە [بەزاراوەی زاناکانی ناداب و گەستوگۆ (مناظرە) بەم تەرزە دەلیلە دەلێن بێ تەقربە -واتە نزیک خەرەو نەییە.

٨٦٩: عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ (ض) مَا يَنْبَغِي لِعَبْدٍ أَنْ يَقُولَ إِنِّي خَيْرٌ مِنْ يُونُسَ ابْنِ مَتَّى.

تەرجەمە

٨٦٩: دەگێرنەو لەعبداللهی کۆری عبباس پەزای خودایان لێ بی پیغمبەر (د) فەرمووی لێ وەشاو نەییە بۆھیچ بەندەیک کە بلێ من باشترم لەیونس کۆری مەتا. (واتا یونس پیغمبەر).

(ش): گوتراوە لەم ھەدیثە بۆی یونسی تایبەت کردووە بەگوتن لەبەر ترس لەکەسیک گۆی لەچیرۆکە کە یێ نەوێک دەرھەق بەیونس نوقسانیکە بچیتە دلی. نسبەتی وەبال باوکی دا بۆ پەد لەسەر ئەوانە کە دەلێن مەتا دایکی بوو. مەبەستی پیغمبەریش تەواضع بوو لەم قەسە بە ئەگەر لەپاش زانینی بووی کە ھەر خۆی سید البشرە.

٨٧٠: عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ خُفِّفَ عَلَى دَاوُدَ عَلَيْهِ السَّلَامُ الْقُرْآنُ فَكَانَ يَأْتُرُ بِدَوَابِّهِ فَيُتْرَجُّ فَيُفَرِّغُ الْقُرْآنَ قَبْلَ أَنْ تُسْرَحَ دَوَابُّهُ وَلَا يَأْكُلُ إِلَّا مِنْ عَمَلٍ يَدْرِيهِ.

تهرجه ده

۸۷۰: ده گټې نه وه له نه بو هور هره پره زای خودای لټ بی گوتی پیغه مېدر (د) فدر موی سوکو ناسان کړا بؤ داود سهلامی خوی لټ بی خوتندنی زه بوور بهم تهرزه فدرمانی ده کرد وللاغی سوارۍ خوی بؤ بینن تنجا وللاغه کدی زین ده کړا له پیس زین کرانی وللاغه کدی به ته وای زه بووری ده خوتند وه نه شی ده خوارد له کاری دهستی خوی نه بی.

(ش) رژی یه ک زری دروست ده کرد دفرؤشرا به شش هزار. دووه هزار بوخوی و خیزانی چوار هزاریش دهر خواردی نیسرایلیه کانی ددها. قورطبی گوتیتی زه بوور سه در پدنج سورته هیچ نه حکامی حلال و حرامی تیا نی به جگه له سویاس و ستایش و ناموزگاری وه پارانه وه نه بی ناوازی زور خوش بوو وه کوی خوتندایه انسان و مهل و کیوی به کانی بیابان گوی یان ددهایه. نه م ده دیش به لگه یه که خودای گه وړه زه مانه درتزه دکاته وه بؤ هدر که سیک بی یه وی هدر چلوتیک شوی نی یان بؤ نریک ده کاته وه. نیامی نه وه وی گوتیتی له نه ولیا هبوو رژی چوار خدقی ده کرد به شوش چوار خدتم. ابو طاهر له بیت المقدس شهو رژی ده خدقی زیاتر ده کرد. شیخ الاسلام کوی نه بی شریف له شهو رژی یازده خدقی ده کرد. نه مه دهرگا یتکه پتگا نی به بؤ بی گه یشتنی مده گره به بده که تی خودا نه بی له حدیث زه بووری ته عبیردایه به قورن ان چونکی کتابی هدر پیغه مېدریک قورنانی نه وه.

۸۷۱: عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (مَنْ لِي وَمَنْ لِي النَّاسُ كَمَنْ لِي رَجُلٌ اسْتَوْفَدَ نَاراً فَجَعَلَ الْفَرَّاشُ وَهَذِهِ الدُّوَابُّ تَنْقُ فِي النَّارِ وَقَالَ كَانَتْ إِمْرَأَتَانِ مَعَهُمَا ابْنَاهُمَا. جَاءَ الذَّنْبُ فَذَهَبَ بَابِنِ أَحَدِهِمَا فَقَالَتْ صَاحِبَتُهَا إِنَّمَا ذَهَبَ بَابِنُكَ وَقَالَتِ الْآخَرَى إِنَّمَا ذَهَبَ بَابِنُكَ. فَتَحَاكَمَا إِلَى دَاوُدَ فَقَضَى بِهِ لِلْكَبْرَى فَخَرَجْنَا عَلَى سُلَيْمَانَ بْنِ دَاوُدَ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ فَاخْبَرْتَاهُ. فَقَالَ اتُونِي بِالسَّكِينِ أَشْفُ بَيْنَهُمَا فَقَالَتِ الصَّغْرَى لَا تَفْعَلْ يَرْحُمَكَ اللَّهُ هُوَ ابْنُهَا فَقَضَى بِهِ لِلصَّغْرَى).

تهرجه ده

۸۷۱: ده گټې نه وه له نه بو هور هره پره زای خودای لټ بی گوتی پیغه مېدر (د) فدر موی صفه تی من له داوا کردنی خه لکی بؤ نایینی نیسلام که له ناگر رزگاریان ده کا. له کدل صفه تی نه و که ساندی که مزه خره فاتی دونیا یان بؤ رازوه ته وه وه خه ریکی کاری پړوپړوچن وه کو صفه تی پتاوتکه ناگریکی هدر کرد بی له شه وی تاریک دهورو پستی خوی روناک

کردېن ټنجا په پووله و حیواناتی ووردیله وکو پټشکو و میښووله دهوړی لی بدا وه له بهر اکتفانه کردنیان به پړوناکی دهوړیشتی ناگره که له بهر ویستنیان بډ دهوړیونیان له هه موو تاریکی شوو خویان به پراست و چه پی ناگره که داده دهن هدا له ناخړی ده که وته نیو ناگره که. (ش) نیسمای غه زالی فدرموویتی نهم حیواناتی چاریان کزو زه عیغه وکو شهریان به سهردا هات لایان وایه له نیتو هژده یک دانه هیچ کونی نی یه تیا قورتار بن ټنجا وکو چرا هه لکرا لایان وایه نهمه کونیکه پړوناکیه کهش له دهوړه وای هژده یه پیتا پیتا بډ ناو پړوناکیه که هه ول ددهن تا له نده نجام تووشی ناگرو سووتان دهن له بهر نه زانینی خویان. که چی نیسمانی زور له وان نه زانتره چونکی نه وان به هه ولدانی خویان تووشی غه زابیتکی دونیا دهن جی به جی دهروا به لام انسان به درپژایی ته مهنی خوی له هه ولدانی ناره زوی نفس دایه. هدا تیا نسوم دهبی و تووشی غه زاب و سووتانی هدا هدا تیه دهبی بن برانده ریوایدت کراوه گویشی نه بو هوره یه له زه مانی پټشو دوزن هه بوون هه رکه سه کورپکی بچووکی خوی له گه لدابوو گورگ هات کورپکی برد له دوان یه کیک له ژنه کان به ژنه کی تری گوت نه وی گورگ بردی کورپی توو و ژنه کی تریش گوتی (نا) کورپی توو بو بډ موحا که مه چوونه لای داوود سه لامی خوی لی بی نه و کورپی که مابو دایه ژنه گه وره که چونکی له دهست نه و دابوو. پاشان بولای سلیمان چون هه رکه سی قسه ی خوی کرد. سلیمان گوتی کتیردیکم بډ بیتن هدا مثال که ی نه وی که ماوه بیکه مه دوو پارچه هه پارچه یک بډ یه کیکتکان. ژنه بچووکه که گوتی واده که په حمه تی خودات لی بی کورپه که کورپی نه وه. ټنجا سوله میان کورپه کی که هدی دایه ژنه بچووکه که چونکی به ده لیلی به زه یی هاتنه وای زانی کورپی ژنه بچووکه که یه گوتی نه دا دان پیانانی ژنه بچووکه که.

۸۷۲: عَنْ عَلِيٍّ (ض) خَيْرُ نِسَائِهَا مَرِيَمُ ابْنَةُ عِمْرَانَ وَخَيْرُ نِسَائِهَا خَدِيجَةُ.

تهرجمه

۸۷۲: ده گپړنه وه له حمه زه تی عدلی په زای خودای لی بی پیغه مېدر (د) فدرمووی باشرینی ژنی دونیا له زه مانی خوی مېرېمه که چی عمران وه باشرینی ژنانی نه ته وای منیش خه دیجه دایکی نیسمانداران.

۸۷۳: عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ. نِسَاءُ قُرَيْشٍ خَيْرٌ نِسَاءِ رَكْبَيْنِ الْأَبْلِ أَحْنَاءُ عَلَى طِفْلِ وَارْعَاءُ عَلَى زَفَجٍ فِي ذَاتِ يَدِهِ.

تەرجەمە

۸۷۳: دەگىچىنەنە لەنەبو ھۆرەيرە رەزاي خوداي لى بى گوتى پىتغەمبەر (د) فەرموى ژنى قوپەيش باشتىنى نەو ژنانەن كە سواري ووشتر بوونە يەنى باشتىن ژنى عەرەبن بەرھەم و بەبەزەيى ترين جنسى ژنن بۆ منالى خويان وە بەموراعات ترين جنسى ژنن بۆ مېتردى خويان دەريارەي ئەمانەت و پارىزگارى مالى مېرديان وە پاراستنى ئەسرارى مېرديان.

۸۷۴: عَنْ عِبَادَةَ (ض) مَنْ شَهِدَ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَخَدَّهَ لِشَرِيكَ لَهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ وَإِنْ عِيسَى عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ. وَكَلِمَتُهُ أَلْقَاهَا إِلَى مَرْيَمَ وَوَحَّيَ مِنْهُ. وَالْجَنَّةُ حَقٌّ وَالنَّارُ حَقٌّ أَنْخَلَهُ اللَّهُ الْجَنَّةَ عَلَى مَا كَانَ مِنَ الْعَمَلِ.

تەرجەمە

۸۷۴: دەگىچىنەنە لەعوبادەي كورى صامت رەزاي خوداي لى بى. گوتى پىتغەمبەر (د) فەرموى ھەركەستىك بەزمان بلى وە بە دلش باورۇ بكا كە ھىچ پەرستراوى بەراستى نىيە خودا نەيى كە يىتكە ھىچ ھاويەش و شىركى نىيە وە محمدىش بەندەي خودايە وە پىتغەمبەرى خودايە وە عىساس بەندەي خودايە وە پىتغەمبەرى خودايە وە كەلمەي خودايە بەمىرەمى گەياند (يەنى بەنەمىرى خودا لەمەرىم بوو لەباوك نەبوو). وە رووھىك بوو لەلايەن خودا چونكى مردوى زىندوو دەكردەو وە شاھىدىش بدا بىن شك بەھەشت ھەيە و ناگر ھەيە خودا دەي خاتە نىو بەھەشتى خۆي لەسەر نەو كارەي كە لەسەرىووە يەنى نەگەر گوناھى گەورەشى كوردبى لەسەر ئەم شاھىديانەي ھەتا ھەتايە لەناگر نامىنىتەو وەكوو (موعتەزىلە) دەلەين.

۸۷۵: عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (ض) لَمْ يَتَكَلَّمْ فِي الْمَهْدِ إِلَّا ثَلَاثَةً. عِيسَى وَكَانَ فِي بَنِي إِسْرَائِيلَ رَجُلٌ يُقَالُ لَهُ جُرَيْجٌ كَانَ يُصَلِّيُ جَائِعًا أُمُّهُ فَدَعَتْهُ فَقَالَ أَجِيبُهَا أَوْ أَصَلِّيْ فَقَالَتْ اللَّهُمَّ لِأُمِّيَّتِي حَتَّى تُرِيَهُ وَجْهَ الْمَوْسَى وَكَانَ جُرَيْجٌ فِي صَوْمَعَتِهِ فَتَعَرَّضَتْ لَهُ امْرَأَةٌ تَكَلَّمَتْهُ فَأَبَى فَاتَتْ رَاعِيًا فَأَمَكَّتْهُ مِنْ نَفْسِهَا فَوَلَدَتْ غُلَامًا فَقَالَتْ مَنْ جُرَيْجٌ فَاتَتْهُ فَكَسَرُوا صَوْمَعَتَهُ وَانْزَلُوهُ وَسَبَّوهُ فَتَوَضَّأَ وَصَلَّى ثُمَّ أَتَى الْغُلَامَ فَقَالَ مَنْ أَبُوكَ يَا غُلَامُ فَقَالَ الرَّاعِي قَالُوا نَبْنِي صَوْمَعَتَكَ مِنْ ذَهَبٍ قَالَ لَا إِلَّا مِنْ طِينٍ وَكَانَتْ امْرَأَةٌ تُرَضِّعُ ابْنًا لَهَا مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ فَمَرُّ بِهَا رَجُلٌ رَاكِبٌ ذُو شَارَةِ فَقَالَتْ اللَّهُمَّ اجْعَلْ

ابني مِثْلَهُ. فَتَرَكَ ثَدْيَهَا وَأَقْبَلَ عَلَى الرَّكِابِ فَقَالَ اللَّهُمَّ لَا تَجْعَلْنِي مِثْلَهُ ثُمَّ أَقْبَلَ عَلَى ثَدْيِهَا يَمُصُّهُ ثُمَّ مَرُّاً بِأُمِّهِ فَقَالَتْ اللَّهُمَّ لَا تَجْعَلَ ابْنِي مِثْلَ هَذِهِ. فَتَرَكَ ثَدْيَهَا. فَقَالَ اللَّهُمَّ اجْعَلْنِي مِثْلَهَا. فَقَالَتْ لِمَ ذَلِكَ فَقَالَ الرَّكِابُ جَبَّارٌ مِنَ الْجَبَّارِينَ. وَهَذِهِ الْأُمَّةُ يَقُولُونَ سَرَقْتُ زَنْيْتٍ وَلَمْ تَفْعَلْ.

تەرجەمە

۸۷۵: دەگێڕنەوه لەئەبو ھورەیرە پەزای خودای لێ بی ئەویش لە پێتغەمبەر دەگێڕتەوه (د) بەم تەرزە ھەرمووی ھیچ منالێکی بچووک لەنیو لانک قسە ی نەکردووە سێ کەس نەبێ یەکی یان عیسی سەلامی خوای لێ بی. دووھم لەبەنی اسرائیل پیتاویک ھەبوو ناوی (جورەیح) بوو پەرستگایەکی بوخۆی دروست کرد نوێژی تیا دەکرد. پۆتیک دایکی ھاتە لای بانگی کرد ئەویش لەنوێژ داوو. گوتی نازانم نوێژە کە بێرم وەلامی دایکم بەدەمەوه وەیاخۆ نوێژ بکەم. پاشان دایکی گوتی ئەو خودایە نە ی کۆژی ھەتا ڕووی ژنانی فاحشە ی نیشان دەدە ی. (نەک بەزناکردن) جەرەیحیش لە کلیسە ی خۆی خەریکی خواپەرستی بوو ژنتیک شوانی ھە یوان بوو ھاتە لای جورەیح قسە ی لەگەل کرد کە تەووشی زینای بکا جورەیح نە ی کرد چوو لای شوانتیک سواری خۆی کرد زگی بوو کۆرێکی بوو پتی یان گوت کتی سواری تۆ بوو گوتی جورەیح. خەمی ژنە کە شکایە تی یان لای پاشا کرد. وە ھاتنە سەر جورەیح. بەکولینگ و بێل و خاگە ناسی کلیسە کە یان لێ تیک دا. جورەیح یان بەجنتیوو سیاسەت دەرھێنا. جورەیح دەست نوێژی شوشت. دوو ڕکەت نوێژی کرد چوو لای کۆری ژنە کە (کە بیژی بوو) دەمی لەمەمک داوو گوتی ئەو کۆرە باوکت کتی یە؟ وازی لەمەمک ھێنا بەقسە ھات گوتی باوکم شوانە (ناوی نەھێنا) وەکوو ئەم قسە یان لەم منالە بیست بۆلای جورەیح بەھە لاتن ھاتن دەست و پتی یان ماچ کرد گوتیان پەرستگایە کت لەزێر بۆ دروست دەکە ی. گوتی نا ھەر وەکوو پیتشوو بۆم لەقور دروست بکە نەوه. (سێ یەم) ژنتیک ھەبوو. لەناو بەنی اسرائیل کۆرێکی لەبەر مەمک بوو پیتاویک بەسواری بەجلکەکی پۆشتەو جوان بەلای دا تێ پەری گوتی ئەو خودایە کۆری من وەکوو ئەم پیاو لێ بکە ی. کۆرە کە دەمی لەمەمک پەری دوعای لەسوارە کە کرد. گوتی یاخو وەکو ئەم سوارەم لێ نەکە ی. دووبارە ڕووی لەمەمک کرد وە مەمکە کە ی دەمێ ئنجال لێرە ئەبو ھورەیرە ھەرمووی من چاو لێ بوو بۆ وێنە کێشانی مەمک مژنی کۆرە کە پیتغەمبەر (د) نەنگوستی پیرۆزی لەنیو دەمی خۆی نابوو پاشان ژنە کە بەمنالە کەوه تەصادوفی جاریەکی بەدنا و ھات کە ناسراو بوو (بەدزو حیز). ژنە کە گوتی یاخو کۆرە کە ی من وەکو ئەم جاریە

لئی نه کدی. کوره که ده می له مەمک کرده وه رووی له جاریه کرد گوتی یاخوا وه کوو نەم جاریه م لئی بکە. ژنه که ووتی نەمە بۆچی؟ کوره که گوتی سواره که زالمیک بو له پاشایانی کافر. نەم جاریهش خەلکی پێی دەلێن دزیت کردووه و زینات کردووه که چی نه دزی کردووه نه زناشی کردووه.

(ش) نهوانی له ناو لانک قسه یان کردیی نه گەر له م هه دیشه هه رناوی سێ که س هاتووه به لām به هه دیشی تر ثابت بووه. پێغه مبه ر (د) له سه ره تایی له دایک بوونی وه ابراهیم و هه زه ته موسی وه هه زه ته یه حیا وه مه ریه م وه شاهیتدی هه زه ته یوسف له ناو لانک قسه یان کردووه. زۆر که سی تریش وه کوو مانی به یوکی کچی فیرعه ون. وه کو فیرعه ون و سبستی دایکه که ی بخاته نیو ناگر گوتی نارام بگره دایه نیحه له سه ر هه قین. وه له حیکایه تی (اخژود) وه کوو ژنیکیان هیتا گوتیان یا ده بی کافری یا نه تخته ی نه نیو ناگر مانه مەمک خۆزه که ی گوتی دایه خۆت رابگره تۆ له سه ر هه قی. وه به یه ده قی له موعه یقیبی یه مانی ربه وایه ت کردووه پیاوێکی خەلکی یه مامه که کوپێکی له دایک بوو هیتایه خدمه ت پێغه مبه ر (د) فه رمووی (یا غلام من انا؟) واتا نه ی کوره من کیم؟.

«قال انت رسول الله» گوتی تۆ پێغه مبه ری خودای (قال صدقت بارک الله فیک) گوتی راست ده که ی خودا پیروژت بکات. بۆین وه کوو گه وه بوو پێی گوترا (مبارکه ی یه مامه) واته پیروزی وولاتی یه مامه. به لām باس کردنی نەم سێ به له م هه دیشه چونکه نەم سێ به ی له م هه دیشه هه ده له لانک بووینه به لām نهوانی تر که با سمان کرد باسی لانک ناکا بۆین منافات روونا دات له به ینی هه دیشه کانی پیروزی پێغه مبه ر. چونکی نەم سێ یانه ی مه و جود له م هه دیشه. تایبه تن به لانک لهوانی تر قهیدی لانک نامه علومه واته دیار نی به.

٨٧٦: عَنْ ابْنِ عَمْرِو (ض) رَأَيْتُ عِيسَى وَمُوسَى وَابْرَاهِيمَ فَأَمَّا عِيسَى فَأَحْمَرُ جَعْدُ عَرِيضُ الصُّدْرِ وَأَمَّا مُوسَى فَأَنْتُمْ جَسِيمٌ سَبَطُ كَأَنَّهُ مِنْ رِجَالِ الزُّطِّ.

ته رجه ده

٨٧٦: ده گێر نه وه له عبدالله ی کوپی عومه ر ره زای خودای لئی بی فه رمووی چاوم به عیسی و موسی و ابراهیم که وت. نه ما عیسی یه کێکی سوور و سپی موو به گلترازه و سنگ به رین بوو. وه نه ما موسی پیاوێکی نه سمه رو درێژو راکشاو بوو گۆیا له پیاوه کانی سوودانه له مه پێش رابوو را ته ماشای من بکه ته ماشای ابراهیم بکه یه عنی وه کوو من بووه.

۸۷۷: عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (ض) أَنَا أُولَى النَّاسِ بِابْنِ مَرْيَمَ وَالْأَنْبِيَاءِ أَوْلَادُ عُلَائِرِ لَيْسَ بَيْنِي وَبَيْنَهُ نَبِيٌّ.

تەرجەمە

۸۷۷: دەگێڕێندووە لەئەبو هورەیره رهزای خودای لێ یی پێغه‌مبەر (د) فەرمووی من به مناسب ترینی که‌سانم له‌گه‌ڵ هه‌زه‌تی عیسی کوپی مه‌رده‌م چونکی له‌پیش وجودی من می‌ژده‌ ده‌ربوو به‌هاتنی من که گوتی (یاتی من بعدی اسمه احمد). وه پێگا خۆشکه‌ره بو قه‌واعیدی شه‌ریعه‌تی من له‌دوایی زه‌مان تابعی شه‌ریعه‌تی من ده‌بی و ده‌بیته یاریده‌ده‌ری دینی من ننجای گۆیا من و نه‌و وه‌کو یه‌کترین به‌لام پێغه‌مبهره‌کانی تر وه‌کوو مندالی چهند دایکانن له‌یه‌ک باووک له‌به‌ینی من و له‌به‌ینی نه‌و هیچ پێغه‌مبهر نه‌بوو.

۸۷۸: عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (ض) أَنَا أُولَى النَّاسِ بِعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَالْأَنْبِيَاءِ إِخْوَةٌ لِعُلَائِرِ أَمَهَاتُهُمْ شَتَّى وَدِينُهُمْ وَاحِدٌ.

تەرجەمە

۸۷۸: دگێڕێندووە لەئەبو هورەیره رهزای خودای لێ یی پێغه‌مبەر (د) فەرمووی له‌ پێوايه‌تیکی تر من لێ وه‌شاهه‌ترین خه‌لكم به‌عیسی کوپی مه‌رده‌م له‌دونیای له‌قیامه‌ت به‌لام پێغه‌مبهره‌کانی تر برای یه‌کترین له‌چهند هه‌وێ یان دایکه‌کانیان یه‌ک نین دینیشیان یه‌ک دینه‌.

(ش): لهم هه‌دیشه‌ پێڕۆزه‌ ته‌شبهیه‌ی ته‌وحید و اصولی دین کراوه‌ به‌باوک ته‌شبهیه‌ی فروع و نه‌حکامیش کراوه‌ به‌دایک یه‌عنی نه‌نبییا له‌ئه‌صلی دین و ته‌وحید هه‌موویان شریکن به‌لام له‌فروع مته‌فرقن گۆیا ته‌وحید پیاوی‌که‌ چهند ژێتیکی له‌فروع له‌ژێر نکاحدايه‌ له‌هر ژێتیک چهند کوپی هه‌ی. به‌لام عیسی و محمد له‌یه‌ک ژنن (معنویا) مه‌عنه‌ویدن چونکی عیسی نه‌گه‌رچی له‌حیاتیه‌خۆی عه‌مه‌لی به‌نه‌حکامی ته‌ورات ده‌کرد به‌لام».

چونکی خه‌به‌ری دا به‌هاتنی پێغه‌مبەر (د) وه‌ له‌ئاخري زه‌مانیش تابعی شه‌ریعه‌تی نه‌و ده‌بی و ده‌بیته‌ یارمه‌تی ده‌ری شه‌ریعه‌تی نه‌و هه‌روه‌کوو له‌یه‌ک نه‌صل بن وایه‌ چونکی مو‌راد اتحادی فروع له‌دونیایا زه‌مانیشیان یه‌ک نه‌بی. ئینجیلیش نه‌حکامی نیه‌.

۸۷۹: عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (ض) رَأَى عَيْسَى ابْنَ مَرْيَمَ رَجُلًا يَسْرِقُ فَقَالَ لَهُ أَسْرَمْتُ قَالَ كَلَّا وَالَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ فَقَالَ عَيْسَى أَمَنْتُ بِاللَّهِ وَكَذَّبْتُ عَيْنِي.

تەرجەمە

۸۷۹: دەگێڕنەوه لە ئەبو ھورەیرە ڕەزای خودای لێ بی. پێغەمبەر (د) ھەرمووی ھەزرتی عیسی سەلامی خوای لێ بی دیتی پیاویک دزی دەکرد. پێی گوت ئەوی تو دزیت کرد. گوتی نایە ھەقی ئەو زاتە هیچ ھەستراوی راست نیە ئەو ئەبی پاشان ھەزرتی عیسی گوتی با وێرەم کرد کە بەخودا سوێندت خوارد نەبەتی درۆشم وەبالت چاوم دا نەگەرچی بەچاوی خوێشی دیتی کە دزی کرد.

(ش) لەمە وەرگیراوە مەمنوعە حاکم بەعیلمی خوێ بکا. ئەمە مەزھەبی مالکی یە وە مەزھەبی ھەنبەلیەکانە بەلام شافعیەکان دروستیان کردووە لەھودود نەبی.

۸۸۰: عَنْ عُمَرَ (ض) لَا تُطْرُونِي كَمَا أَطَرَتِ النَّصَارَى ابْنُ مَرْيَمَ فَإِنَّمَا أَنَا عَبْدُ اللَّهِ فَقُولُوا عَبْدُ اللَّهِ وَرَسُولُهُ.

تەرجەمە

۸۸۰: لە ھەزرتی عومەر دەگێڕنەوه ڕەزای خودای لێ بی، گوتی گوێم لە پێغەمبەر (د) بوو ھەرمووی لە ئەندازە بەدەر مەدھم مەکەن وەکوو لە ئەندازە بەدەر دیان مەدھمی عیسی کۆری مەریە میان کرد، بەم تەرزە دەیانگوت خودایە شریکی خودایە یا کۆری خودایە (عەزیز) اللہ بەبێ شک من ھەر بەندەییەکی خودام نەجا بلێن عەبدی خودایە پێغەمبەری خودای ھەر وەکوو نایەتی پێڕۆز دە ھەرمووی [لَا تَغْلُوا فِي دِينِكُمْ وَلَا تَقُولُوا عَلَى اللَّهِ غَيْرَ الْحَقِّ]. لەئایینی تێ مەپەڕێن و لەسەر خودا ھەرشتی راست بلێن.

(ش) نەگەر بگوترێت نایا کەس ادعای خواوەتی کرد دەرحەق بە پێغەمبەر (د) وەکوو دەرحەق بە ھەزرتی عیسی کرا وەلام دراوەتەو نزیك بوو ئەم ادعایە بکری وەکو پێی گوترا سەجدەت بۆ نەبەین؟ ھەرمووی نەگەر ھەرمەنم بەکەسیک بکەدایە کە سەجدە بۆ کەسیک بیا ھەرمەنم دەکرد ژن سەجدە بۆ مێردی بیا.

تُطْرُونِي: لە اطراوە بە مەعنا لاتەمحونني بالباطل ولا تجاوزوا الحد في مدحي: واتە مەدھم مەکەن بەخۆڕایی وە لەسنوور تێ مەپەڕێن.

۸۸۱: عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (ض) كَيْفَ أَنْتُمْ إِذَا نَزَلَ ابْنُ مَرْيَمَ فَيَكُفُّكُمْ وَإِمَامُكُمْ مِنْكُمْ.

تەرجەمە

۸۸۱: دەگێڕێنەوه لە ئەبو هورەیره ڕەزای خودای ئێ بێ گوتی پێغه مبه‌ر (د) فەرمووی
 ـــ ئێوه چلۆن دەبن وه‌کوو عیسی کوری مەریەم سەلامی خوای ئێ بێ بو ئێو ئێوه هاته
 حواری که نیامیشتان له‌خۆتانە له‌نوێژ به‌لام له‌کارویاره‌کانی تر جگه له‌نوێژ عیسی امام و
 سوخته‌دايه (واته پێشه‌نگه) له‌سه‌ر شه‌ریعه‌تی محمديه.
 (ش) ابن الجوزی گوتیتی. بۆیه عیسی له‌نوێژ پێش ناکه‌وێ نەوه‌ک خه‌لکی فکریان
 خه‌تیوێ به‌م ته‌رزه‌ خه‌یال بکه‌ن نایا نه‌وه نابه (واته جیگره) یا دامه‌زرێنه‌ری دینیکی
 سه‌رده‌خویه بیه‌ته تو‌زیک له‌سه‌ر ڕووی هه‌دی‌شی (لانی به‌دی) واته هیچ پێغه‌مبه‌ر نی‌یه
 به‌پاشه‌من.

باب ما ذکر عن بتي اسرائيل

باسی به‌نی اسرائیل

(۸۸۲، ۸۸۳، ۸۸۴): عَنْ حَذِيفَةَ (ض) إِنَّ مَعَ الْجَبَالِ إِذَا خَرَجَ مَاءٌ وَنَارًا فَمَا
 الَّذِي يَرَى النَّاسُ أَنَّهَا النَّارُ فَمَاءٌ بَارِدٌ. وَأَمَّا الَّذِي يَرَى النَّاسُ أَنَّ مَاءً بَارِدٌ فَنَارٌ (۱)
 فَمَنْ أَدْرَكَ مِنْكُمْ فَلْيَقْعْ فِي الَّذِي يَرَى أَنَّهَا نَارٌ فَإِنَّهُ عَذْبٌ بَارِدٌ قَالَ حَذِيفَةُ وَسَمِعْتُهُ
 يَقُولُ إِنْ رَجُلًا كَانَ فِيمَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ آتَاهُ الْمَلِكُ لِيَقْبِضَ رُوحَهُ فَقِيلَ لَهُ هَلْ عَمِلْتَ مِنْ
 خَيْرٍ مَا أَعْلَمَ قِيلَ لَهُ أَنْظِرْ قَالَ مَا أَعْلَمُ شَيْئًا غَيْرَ أَنِّي أَبَايَعُ النَّاسَ فِي الدُّنْيَا. فَاجَازِيَهُمْ
 فَأَنْظِرُ الْمُسِيرَ وَاتَجَاوِزُ الْمَعِيرَ فَادْخُلْهُ اللَّهُ الْجَنَّةَ. وَقَالَ سَمِعْتُهُ أَيْضًا يَقُولُ إِنْ رَجُلًا
 حَضَرَهُ الْمَوْتُ، فَلَمَّا يَتَسَّ مِنَ الْحَيَاةِ أَوْصَى أَهْلَهُ إِذَا أَنَا مِتُّ فَاجْمَعُوا لِي حَطْبًا كَثِيرًا
 وَأَوْقِدُوا فِيهِ نَارًا حَتَّى إِذَا أَكَلَتْ لَحْمِي وَخَلَصَتِ إِلَى عَظْمِي فَامْتَحَشَتْ فَخَذُّوهُ
 فَاطْحَنُوهُ ثُمَّ انْظُرُوا يَوْمًا رَاحًا فَذَرُوهُ فِي الْيَمِّ. ففعلوا فجمعه الله فقال له لِمَ فَعَلْتَ
 ذَلِكَ قَالَ مِنْ خَشْيَتِكَ فَغَفَرَ اللَّهُ لَهُ.

(۱) وهو البترول الذي يترتب منه الطاقة الكهربائية التي تحرق. وتغلي بها المأكولات
 والمشروبات كما أشاهد وأجرب كل يوم في تاريخنا هذا سنة ١٣٧٥هـ

المؤلف

۸۸۲: دەگىچىنەنە لەھوزەيفە رەزاي خوداي لى بى گوتى پىتغەمبەر (د) فەرمووى بەراستى. دەجال دەردەكەوى ئاۋو ئاگىرىشى لەگەل دايدە. ئەۋەي كەخەلكى بەئاگرى دەبىين ئەمە ئاۋىكى سارده ۋە ئەۋەي بەئاۋىش دەبىين ئاگرە ئەسۋوتىتىن. ئىنجا ھەركەسى لەئىتو گەيشتە ۋەقتى دەرجوۋنى دەجال بابكەۋىتتە نىتو ئەۋ شتەي كە بەئاگرى دەزانى چۈنكى بەراستى زۆر ساردو شىرىنە.

۸۸۳: ھەدىشى دوۋەم: ھوزەيفە گوتى بىستەم لە پىتغەمبەر (د) فەرمووى بەراستى بەراست پىۋىك لەعالم پىتە ئىتو ھەزرەتى - عىزرائىل ھات ۋوھى ۋەرىگرى پىتى گۆترا نەرى تۆ ھىچ چاكەت كەردوۋە گوتى نازانم پىتى گۆترا بۆخۆت بىر بىكەۋە. گوتى مەن ھىچ شىتىك نازانم ئەمەندە نەبى مەن شىتە دەفرۆشتە خەلكى ۋ شىتە لى دەكرىن عادەتىشەم ۋابو چاكەم لەگەلىان دەكەرد بەم تەرزە ئەۋكەسەي دەۋلەمەند بۋايە مۆلەتم دەدا ئەۋەي فەقىرىش بۋايە لىتى خۆش دەبوۋم. ئىنجا خودا بىردىيە ئاۋ بەھەشت لەبەر ئەمەندە خودا لىتى خۆش بوۋ.

۸۸۴: ھەدىشى سىيەم: ھوزەيفە رەزاي خوداي لى بى گوتى گوتىم لى بوۋ پىتغەمبەر (د) فەرمووى بىن گومان پىۋىك لەنەساغى دا نىك بوۋ بىرى ۋەكوۋ نۆمىدە بېرەلەزىن لاي كەس ۋ كارى خۆى ۋەسىيەتى كەرد. گوتى ۋەكوۋ مەن مەردم لاي كەس ۋ كارى خۆى ۋەسىيەتى كەرد دارىكى زۆرم بۆ كۆيكەنەۋە ئاگرى بەرىدەننى مەنىش بىخەنە نىتو ئاگرەكە. ھەتا گۆشتەم دەخوا دەگاتە ئىتساقانەكانم. ئىتساقانىشەم ئەسۋوتى. پاشان خۆلەمىشى ئىتساقانە سۋوتاۋەكانىشەم بھارن لەرۆزىكى بەتۆزە بايى توند بەبايدەن بۆ ئاۋ بەھەر. ئىنجا ۋەكوۋ مەرد ۋايان لى كەرد پاشان خوداي گەۋرە. بەشەكانى جەستەي كۆكەردەۋە فەرمووى بۆچى ئەم ۋەسىيەتە كەرد گوتى لەترسى تۆ ئىنجا خودا لىتى خۆش بوۋ بەم كەلمە قەسەيە موشىيەر بەۋە كە لەخوداي گەۋرە دەترسى.

(قەرىھى مۇلف) ۋاتە ۋاى دانەر

لەمەپىتە لەچەندە ھەدىشى پىرۆز باسى دەجال ۋ يەنجوچ ۋ ماجوچ رابورا. بەم تەرزە لەھەدىشى ئەبوسەئىدى خۇدرى. عالمى گىترا بەدوۋىش بەشىك نىماندارن بەشىكىش يەنجوچ ۋ ماجوچ. ئىنجا لەمە ۋەرگىرا كە مەبەست لەبەشى دوۋم مۇطلەقى كافەر چى كىتابى بىن چى مەجوسى ۋ بوت پەدرست بىن چى دەجال بىن چۈنكى [الكفر ملة واحدة]

واته کافر هدمووی هدریه که. وه راشبور که دهجال بهدهشت و ناگری لهگه‌ل دایه. لیرهش ده‌فرموئ ناوو ناگری لهگه‌ل دایه نابئ ئەم دوو عبارتهی متغایره له‌سەر حقیقهت بن له‌بەر نزومی مونافات که‌وایه موزاد له‌جە‌نەت و ناو ئەروەت و دە‌وله‌مەندیو فره‌وانی پرزقه بو خۆشه‌ویسته‌کانی سازدراو بو جە‌هە‌نەم. موزادیش له‌ناگر شه‌وکه‌ت و ته‌سه‌لو‌طو هتیزه‌تی له‌سەر دوژمنه‌کانی خۆی له‌نیساندارانی صادقی بئ موعین و به‌نازار له‌ژێر ته‌ضییقاتی نه‌حکامی بئ عه‌داله‌تی له‌گه‌ل خۆ پاگرتنی نیسانداران. له‌سەر خواردنه‌وه‌ی ژه‌هری ئەژده‌های دوژمنی دین که‌سازدراون بو به‌دهشت خولاصه‌ خودای گه‌وره. ئەمری متضادی نه‌ده‌ست ناوه. خۆشی. ناخۆشی. خۆشی بو دوژسته‌کانی ده‌جال نه‌تیجە‌ی ناگره ناخۆشی بو دوژمنانی ده‌جال نه‌تیجە‌ی جە‌نە‌ته.

٨٨٥: عن أبي هريرة (رض) كانت بنو اسرائيل تسوسهم الأنبياء كلما هلك نبي خلقه نبي وإنه لانبئ بعدى. وسيكون خلفاء فيكثرون. قالوا فما تأمرنا. قال فو ببئعة الاول فالاول. اعطوهم حقهم فان الله سائلهم عما استرغاهم.

تەرجەمه

٨٨٥: ده‌گێڕنه‌وه له‌ئەبو هەرهیره ره‌زای خودای لی بی. پێغه‌مبەر (د) فه‌رمووی له‌زه‌مانی پێشوو له‌زه‌مانی نه‌نبیا له‌جیاتی پاشاو والیو متصرف ئیداره‌و نه‌ظاره‌تی اموری به‌نی اسرائیل یان ده‌کرد. وه‌کو پێغه‌مبەرێک وه‌فاتی به‌کردایه پێغه‌مبەرێکی تر له‌جیگای نه‌و داده‌نیشت بو نه‌ظاره‌تیان وه‌بو لا‌بردنی نه‌و نه‌حکامانه‌ی که‌له‌ته‌ورات گو‌ری‌بو‌یان وه‌ به‌ته‌حقیق هیچ پێغه‌مبەرێک له‌دوای من نه‌یه. به‌لام له‌پاش من خوله‌فا ده‌بن زۆریش ده‌بن. نه‌صحابی کرام پێ‌یان گو‌ت وه‌کو خوله‌فا زۆریون نزاع و که‌شماکه‌ش له‌به‌پێنیان په‌یدا‌بوو. ننجا چمان نه‌مر پێ ده‌که‌ی یه‌عنی نه‌و وه‌قته‌ نێمه‌ چی به‌که‌ین؟ فه‌رمووی به‌جئ به‌گه‌ینن اطاعه‌ی نه‌وه‌ل له‌پاش نه‌وه‌ل له‌هم‌سوو زه‌مانیک. حه‌قی خۆیان پێ بدن که‌ اتقیادو طاعه‌ته. چونکی به‌بئ شک خودا پرۆیی قیامه‌ت. له‌خصوص موخافه‌ظه‌ی حقوقي نێوه. له‌وان ده‌پرسی نه‌گەر ره‌خاوه‌تیان کردیی. ئەوابی حه‌قی نێوه‌ ده‌دا- ئەوانیش تووشی جه‌زا ده‌کا یه‌عنی نێوه‌ نه‌گەر اطاعه‌یان نه‌که‌ن مه‌سئولن ئەوانیش نه‌گەر موخافه‌ظه‌ی حقوقي نێوه‌ نه‌که‌ن مه‌سئولن.

۸۸۶: عَنْ أَبِي سَعِيدٍ (رض) لَتَتَّبِعَنَّ سُنَنَ مِنْ قَبْلِكُمْ شَيْبَرًا بِشَيْبَرٍ وَذِرَاعًا بِذِرَاعٍ حَتَّىٰ لَوْ سَلَكَوا جُحْرَ ضَبٍّ لَسَلَّكْتُمُوهُ قُلْنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ الْيَهُودُ وَالنَّصَارَىٰ قَالَ فَمَنْ

تهجد مه

۸۸۶: ده گیتړنډه لهنډبو س عید. س عدی کوری مالکی خودری رهزای خودای لی بی گوتی پیغه مېهر (د) فهرمووی بهی شک و شویهد نیوه تابعی رهوشتو کردارو نه فعالی قه و مه کانی پیش خوټان دهن له گونا و مه عاصی (نهک له کفر) وه کو خوار دنده ی موسکیراتو. ارتکابی زیناو عه و رت دانه پو شینی ژن و پیساوان و شتی تریش له موخاله فاتی شهر عیه له سر موافه قه ی نه وان وه کو اتباعی بست به بست و گز به گز له بر شیده تی موافه قه ی هدا تا بهم غایه ته. موتا به عه یان ده کن نه گهر بچنه نیو کونی بز مشک که زور تنگو تاخو شه نیوه ش ده چنه ناوی.

نیمه ش یه عنی نه هلی مجلس پیمان گوت: نه ی پیغه مېهری خدا. له قه و مه کانی پیش نیمه جووله کو دیان: فهرمووی نه دی کتیه: نه م خه به ردانه ی - بالغیبی موعجیزه کی گوره و شهودیه بو نیمه.

(ش) نه م حه دینه پیروزه وه کو که واییکه بهی کم و زیاد هه لپراوه له سر به ژن و بالای زه مانی نووسینمان که سالی (۱۳۷۱) ی هجریه بهرامبر ۱۹۵۱ میلادی: خاله و بهی: گوتیتی بز مشک هیه تا حوت سه د سال ده ی. ناو ناخواته وه له چل روژیک پشکه میزیک دهکا ددانی ناکه وی عه رب به بز مشک ده لی - قازی ته یرو به هانم - چونکی خودای گوره وه کو انسانی دروست کرد ته یرو به هانم هاتنه لای و صفی انسانیان بو کرد گوتی نیوه و صفی مه خلوقیک ده کن ته یرو له ناسمان دتینسته خواری. ماسی له به حر دهر دینی. تنجا نه وی بالی هیه با بفری نه وی رنه شی هیه. با عارد قوزیکا بچینه ناوی.

ته و او بوو نه مه بهرگی حه و ته مه چاومری ی

بهرگی هه شته م بن له م نزیکانه به یاریده ی خدا